

ÅRSRAPPORT 2018

Kommunalbanken AS

FINANSIELLE NØKKELTALL

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2018	2017
RESULTAT		
Netto renteinntekter	1 885	2 162
Kjernerresultat ¹	1 194	1 517
Resultat før skatt	1 996	1 783
Resultat etter skatt	1 496	1 429
Egenkapitalavkastning etter skatt ²	11,9 %	12,7 %
Egenkapitalavkastning etter skatt (kjernerresultat) ²	9,8 %	13,5 %
Totalkapitalavkastning etter skatt ²	0,4 %	0,3 %
Totalkapitalavkastning etter skatt (kjernerresultat) ²	0,3 %	0,4 %
UTLÅN		
Utbetaling nye lån	55 749	55 021
Samlede utlån ³	302 229	281 706
LIKVIDITET³	113 557	107 484
INNLÅN		
Nye innlån	104 844	118 509
Tilbakekjøp av egne obligasjoner	206	837
Tilbakebetaling	79 937	112 555
Samlede innlån ³	414 603	373 816
FORVALTNINGSKAPITAL	457 701	412 854
EGENKAPITAL		
Egenkapital	15 421	14 667
Totalkapitaldekning	22,9 %	24,6 %
Kjernekapitaldekning	20,3 %	21,7 %
Ren kjernekapitaldekning	17,4 %	18,4 %
Uvektet kjernekapitalandel	3,6 %	3,7 %

	2018	2017
LIQUIDITY COVERAGE RATIO (LCR)⁴		
Total	349 %	408 %
NOK	56 %	10 %
EUR	625 %	778 %
USD	248 %	749 %
AUD	489 %	Uendelig
JPY	Uendelig	534 %
ANDRE NØKKELTALL		
Grønne utlån ⁵	18 800	11 500
Grønne utstedte obligasjoner	12 800	9 600
CO ₂ redusert og unngått (tonn CO ₂ ekvivalenter) ⁶	64 769	40 803
Kjønnsbalanse i KBN ⁷	44 %	43 %
Andel ansatte med annet statsborgerskap enn norsk	11 %	10 %
Kundetilfredshetsscore (høyeste score 6)	5,17	5,24

¹ Resultat etter skatt justert for urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter etter skatt og andel tilordnet fondsobligasjonseiere. Resultatmålet inkluderes for å gi relevant informasjon om selskapets underliggende drift.

² Annualisert avkastning etter skatt i prosent av gjennomsnittlig kapital.

³ Hovedstol

⁴ Liquidity coverage ratio (LCR) er et mål på den regulatoriske likviditetsreserven. LCR er definert som beholdning av likvide eiendeler over netto likviditetsutgang i en gitt stressperiode 30 kalenderdager frem. Beregningsmetoden er endret i 4. kvartal 2018 og sammenligningstallene for 2017 er endret tilsvarende.

⁵ Utestående grønne lån i henhold til KBNs kriteriesett for grønne lån per 31.12.2018. Banken har i tillegg en mindre beholdning grønne lån som ble gitt før kriteriesettet ble innført, som ikke lenger finansieres med grønne obligasjoner.

⁶ De estimerte effektene er relatert til bankens grønne lån. Beregningen har lagt til grunn en europeisk utslippsfaktor på 380g CO₂ per kWh (europeisk kraftmiks) elektrisitet unngått eller produsert på utslippsfri måte. For CO₂-resultater med andre utslippsfaktorer, vennligst se KBN Green Bond Impact Report 2018.

⁷ Målt som andel kvinner av totalt antall ansatte.

FINANSIELLE NØKKELTALL	2
LEDERGRUPPEN I KBN	5
ADMINISTRERENDE DIREKTØRS FORORD	6
OM KOMMUNALBANKEN	8
TEMA - KOMMUNEØKONOMI	9
KOMMUNALBANKENS STRATEGI	12
TEMA - KLIMARISIKO	14
VIKTIGE HENDELSER 2018	16
STYRETS ÅRSBERETNING	18
STYRET I KOMMUNALBANKEN	32
BÆREKRAFT OG SAMFUNNSANSVAR	34
GRØNNE LÅN	50
KLIMARISIKO	52
ÅRSREGNSKAPET 2018	54
REPRESENTANTSKAPETS UTTALELSE	95
UAVHENGIG REVISORS BERETNING	96
VEDTEKTER FOR KOMMUNALBANKEN	100
TILLITSVALGTE	102
GRI INDEKS	103

LEDERGRUPPEN I KBN

Fra venstre: Morten Hatlem, Kristine Falkgård, Lars Strøm Prestvik, Jannicke Trumpy Granquist, Tor Ole Steinsland, Ilse Bache, Sigbjørn Birkeland, Håvard Thorstad, Thomas Yul Hanssen og Nancy S. Paulsen. Foto: Jo Straube

KRISTINE FALKGÅRD

Administrerende direktør, ansatt siden 2013.
Tidligere direktør for markedsoperasjoner og analyse, Norges Bank. Erfaring fra andre norske finansinstitusjoner og Europakommisjonen i Brussel, og har vært ansatt i Kommunalbanken også tidligere. Postgraduate Diploma i samfunnsøkonomi fra London School of Economics, MBA fra Handelshøyskolen BI og Bachelor i økonomi og ledelse fra University of Salford. Nestleder i EAPB-styret.

ILSE BACHE

Direktør for teknologi og operasjoner, ansatt siden 2014.
Kom til Kommunalbanken fra stillingen som direktør i sentralbankens sekretariat i Norges Bank og har tidligere jobbet som IT-direktør i NBIM (oljefondet) og administrasjonsdirektør i Pengepolitikk i Norges Bank. Bache er siviløkonom fra Handelshøyskolen BI.

SIGBJØRN BIRKELAND

Direktør for kapitalmarkeder, ansatt siden 2017.
Kom fra stillingen som finansdirektør i Storebrand og har jobbet som forsker ved Norges Handelshøyskole (NHH). Han har også tatt sin doktorgrad i økonomi ved NHH.

JANNICKE TRUMPY GRANQUIST

Økonomidirektør, ansatt siden 2014.
Kom til Kommunalbanken fra stilling som Head of Valuation and Accounting

i NBIM (oljefondet), hvor hun hadde flere lederroller innenfor finansområdet. Tidligere arbeidet innenfor bank og finans i EY og Simcorp. Har en MSc i Accounting and Finance fra London School of Economics.

THOMAS YUL HANSEN

Juridisk direktør, ansatt siden 2015.
Kom til Kommunalbanken fra stilling som jurist i finansmarkedsavdelingen i Finansdepartementet. Har tidligere hatt stillinger i Nærings- og handelsdepartementet og hos Skatt Øst. Han er utdannet jurist fra Universitetet i Oslo med BSc Economics fra London School of Economics og MBA Finans fra Norges Handelshøyskole (NHH).

MORTEN HATLEM

Direktør for organisasjon og strategi, ansatt siden 2017.
Tidligere direktør/stabssjef og HR-direktør for Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM). Hatlem har erfaring som direktør for HR og organisasjonsutvikling i Egmont og Schibsted og andre lederroller i Schibsted og Aftenposten. Hatlem har studert økonomi ved Norges Handelshøyskole (NHH), sammenlignende politikk ved UiB og har en master fra BI.

NANCY S. PAULSEN

PA til adm. dir., ansatt siden 2013.
Kom fra tilsvarende stilling i Atea og Ferd. Hun har blant annet jobbet med kommunikasjon og med styrende organer. Paulsen har mellomfag og bedrifts-

økonomstudiet fra Handelshøyskolen BI.

LARS STRØM PRESTVIK

Utlånsdirektør, ansatt siden 2014
Prestvik har vært senior kundeansvarlig i Nordea, ansvarlig for kunder innenfor offentlig sektor. Tidligere har han vært finanssjef i flere virksomheter. Prestvik er utdannet siviløkonom fra Handelshøyskolen BI og har videreutdanning fra Harvard Business School.

TOR OLE STEINSLAND

Direktør for kommunikasjon og samfunnskontakt, ansatt siden 2012.
Kom til Kommunalbanken fra stillingen som partner og rådgiver i PR-byrået Kreab Gavin Anderson. Har og har tidligere arbeidet som finansjournalist i ulike print- og etermedier. Steinsland har høyere avdelingsstudium i finans fra Norges Handelshøyskole (NHH).

HÅVARD THORSTAD

Direktør for risikostyring og compliance, ansatt siden 2015.
Har vært nesteleder for risk management i SIX Securities Services i Sveits og har ledet risk management i Oslo Clearing, Hydro Aluminium og Eksportfinans. Har tidligere jobbet i Finansdepartementet og Norges Bank. Utdannet samfunnsøkonom fra Université de Fribourg, Sveits, samt NFF Autorisert Finansanalytiker (AFA).

A woman with blonde hair, wearing a black dress and a necklace, stands in an office setting. The background is blurred, showing office desks and windows. The text is overlaid on the right side of the image.

ADMINISTRERENDE
DIREKTØRS FORORD

KBN LEVERER
— UAVHENGIG AV
MARKEDSFORHOLD

Kommunalbanken (KBN) finansierer viktige velferdsinvesteringer i kommuner og fylkeskommuner over hele landet. Finansieringen skaffes til veie i det globale finansmarkedet – dermed har det som skjer ute i verden direkte betydning for norske lokalsamfunns finansieringsvilkår. KBN er i dag den nest største norske obligasjonsutstederen.

2018 bar til dels preg av store bevegelser i finansverdenen.

Uro i det italienske finansmarkedet og i fremvoksende økonomier, Brexit-forhandlinger og handelskonflikt mellom USA og Kina medvirket til usikkerhet. Børsene falt, rentene forble lave og kronkursen nådde rekordsvake nivåer mot utgangen av året.

Å sikre kundene stabil tilgang til lånefinansiering uavhengig av markedsforhold er en viktig del av vårt samfunnsoppdrag. Dette ble særlig viktig mot slutten av året, da KBN opplevde særlig høy etterspørsel etter finansiering i en periode med krevende markedsforhold. KBNs globale kapitaltilgang gir et godt utgangspunkt for tidlig å møte det som etter hvert treffer hjemme.

KBN skal levere på høye forretningsmessige mål i tillegg til de sektorpolitiske. Resultatmessig ble 2018 et veldig godt år med gunstige innlånspriser og høy etterspørsel etter våre produkter.

Langsiktig arbeid med investorer, kunder og politiske beslutningstakere bidro til at KBN i 2018 opplevde den sterkeste grønne utlånsvæksten noensinne. Resultatet reflekterer større bevissthet og økte klimaambisjoner blant våre kunder. KBN er stolt over å kunne bidra til at kundene våre lykkes med omstillingen til et lavutslippssamfunn.

Alvoret fra FN's klimapanel rapport om global oppvarming synker inn hos stadig flere, i politikk, samfunn og næringsliv. Greta Thunberg fra Sverige har inspirert titusener av skoleelever i Europa og Australia til å ta til gatene i klimastreik. På FN's klimakonferanse i 2018 satte den da 15 år gamle Greta verdens ledere ettertrykkelig på plass: "Our leaders are behaving like children, we will have to take the responsibility they should have taken long ago". I USA står kongresskvinnen Alexandria Ocasio-Cortez i front for en såkalt «Green New Deal» med mål om en massiv grønn omlegging av samfunnet og mindre økonomisk ulikhet. Dette er to eksempler på unge, sterke opinionsdannere som vil vise retning også i fortsettelsen.

Grønn finans og klimarisiko klatrer på den nasjonale, og særlig den inter-

nasjonale agendaen. EU-kommisjonens handlingsplan for bærekraftig finans, som ble lagt frem i mars, skal dreie kapitalstrømmer mot bærekraftige investeringer og integrere bærekraft i finansiell risikohåndtering. I Norge leverte det regjeringsoppnevnte Klimarisikoutvalget nylig sine vurderinger av hvordan ulike risikofaktorer vil påvirke norsk økonomi. Investeringsbehovet i kommunal sektor vil være betydelig i alle scenarier.

For å ikke overstige en global oppvarming på 1,5 C°, kreves store investeringer i omstilling, herunder infrastruktur og ny teknologi i kommunal sektor. KBN vil i 2019 jobbe sammen med blant andre CICERO og Norsk klimastiftelse for øke kunnskapen om klimarisiko i kommunene, og bidra til å sette dette på agendaen gjennom vårt styreverv i the European Association of Public Banks.

Som en del av vårt samfunnsoppdrag er KBN opptatt av bærekraft også i økonomisk forstand. I 2019 vil vi gjennom kunnskapsdeling om blant annet gjeldsforvaltning og klimarisiko bidra til å gi kundene best mulig beslutningsgrunnlag for investeringer som skal vare i mange tiår fremover.

Bruk av digital teknologi er sentralt for effektivisering av mange arbeidsprosesser, også de finansielle. En betydelig satsing på videreutvikling av digitale verktøy for effektiv kundebehandling, analyse og informasjonsformidling blir en viktig del av KBNs arbeid i 2019. Våre kunder er kommet langt i digitaliseringen av tjenestene for innbyggere og næringsliv, og har høye ambisjoner for fremtidsrettet velferdsproduksjon. Nye løsninger og digitale verktøy blir avgjørende for å få mer ut av hver krone. Vi skal støtte denne utviklingen.

Mesteparten av offentlig velferdsproduksjon utføres i kommunene, og sektoren har en avgjørende rolle i å bidra til reduserte forskjeller og tillitsfulle og produktive lokalsamfunn. KBN er en stolt del av denne velferdsmodellen.

KBN tar samfunnsansvar og bærekraft på alvor i alle deler av virksomheten, og vi vil fremover integrere slik informasjon i årsrapporten.

“Our leaders are behaving like children, we will have to take the responsibility they should have taken long ago”

Greta Thunberg
MILJØAKTIVIST

OM KOMMUNALBANKEN

Kommunalbanken AS (KBN) er statens finansinstitusjon for kommunal finansiering og er 100 prosent eid av staten Norge (AAA/Aaa). KBNs formål er å yte lån til kommuner, fylkeskommuner, interkommunale selskaper og andre selskaper som utfører kommunale oppgaver.

KBNs vedtekter er vedtatt av Kongen og vesentlige endringer må legges frem for Stortinget. Som statlig virkemiddel er KBN bevisst på sin rolle som tilrettelegger for kommunal velferdsproduksjon i hele landet. Alle landets kommuner og fylkeskommuner hadde ved utgangen av 2018 lån i KBN.

Gjennom sitt grønne obligasjonsprogram bidrar KBN til

å finansiere norske kommuners omstilling til et lavutslippssamfunn. De grønne innlånene lånes ut som grønne lån med renterabatt til klimariktige investeringer i kommunene. Dette reflekterer KBNs langsiktige arbeid med samfunnsansvar og bærekraft.

KBN opererer med lav risiko. Banken har ingen kredittrisiko, opprettholder likviditet ut over

kravene og benytter sikringshandler for å avdekke rente- og valutarisiko. KBN har aldri hatt tap på utlån.

Som statseid selskap med offentlig mandat, sterk kapitalbase, solid drift og lav risikoappetitt, har KBN høyeste oppnåelige rating hos Standard & Poor's og Moody's.

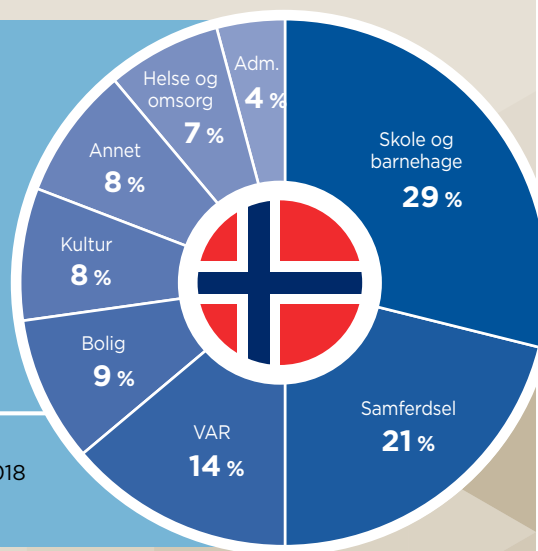
KBN Kommunalbanken Norge

302
mrd. kr
SAMLET UTLÅN

105
mrd. kr
INNLÅN 2018

56
mrd. kr
UTLÅN 2018

AAA

Standard & Poor's
Moody's

22 mrd. kr

utlånt til
klimavennlige
prosjekter

100%

av kommunene
som kunder

48,7%

av kommunal
gjeld er finansiert
av KBN

*Investeringsutgifter
kommunal sektor etter
tjenesteområde, snitt
siste ti år.
Kilde: SSB, KBN

Granly skole i Horten er bygget som pas-sivhus, og har store, åpne arealer.
Foto: John Trygve Tollefsen

TEMA - KOMMUNEØKONOMI

KOMMUNENES GJELDSVEKST – BAK TALLENE

Kommunesektorens gjeld har vokst betydelig de senere årene, men gjeldsveksten alene forteller ikke hele historien.

AV LARS LUDVIGSEN

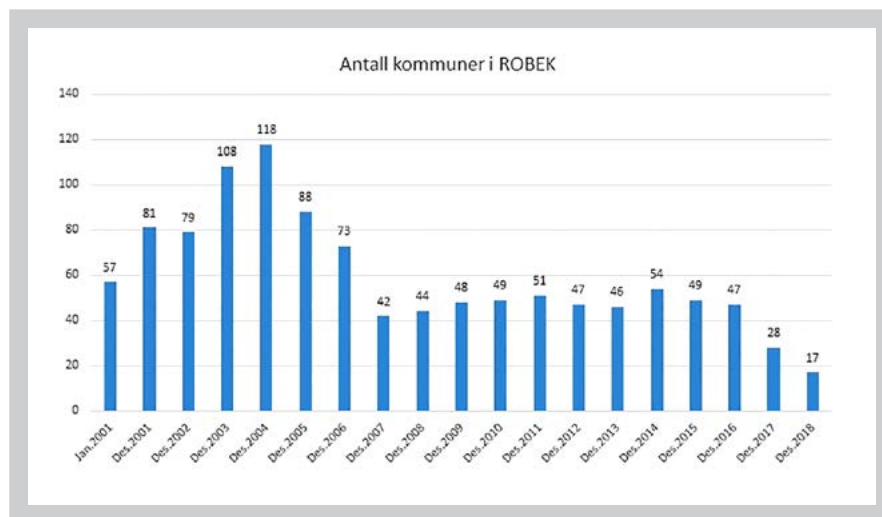
SENIOR KUNDEANSVARLIG, KBN

Kommunesektorens fremste oppgave er å levere gode tjenester til sine innbyggere. Oppgavene kan være definert i lovgivningen eller i form av politiske prioriteringer sentralt og lokalt. Ny kommunelov, som ventes å tre i kraft i løpet av 2019, lovfester uttrykkelig det kommunale selvstyret. De folkevalgte i kommunestyrene har vide fullmakter til å prioritere og fatte beslutninger.

Viktige velferdstilbud som barnehager, skole, pleie og omsorg, vann, avløp og avfallshåndtering er lagt til alle landets 422 kommuner å levere. Betydelige beløp sluses inn i sektoren. I statsbudsjettet for 2018 er kommunesektorens samlede inntekter anslått til om lag 512 milliarder kroner. De siste årene har gitt gode økonomiske resultater i sektoren og antallet kommuner på ROBEK er på et historisk lavt nivå.

Betydelig gjeldsvekst

Kommunenes tjenesteproduksjon er avhengig av hensiktsmessige og

GRAF 1

Antall kommuner i ROBEK.
Kilde/faksimile: Regjeringen.no

funksjonelle bygg, samt varig og pålitelig infrastruktur. Disse investeringene blir i stor grad lånefinansiert, og i takt med både befolkningsvekst og flere oppgaver har sektorens gjeld vokst betydelig de siste årene. I følge SSB utgjorde gjelden i kommuneforvaltningen ved utgangen av 2017 113 prosent av de totale inntektene, en markant økning fra 67 prosent i 2000.

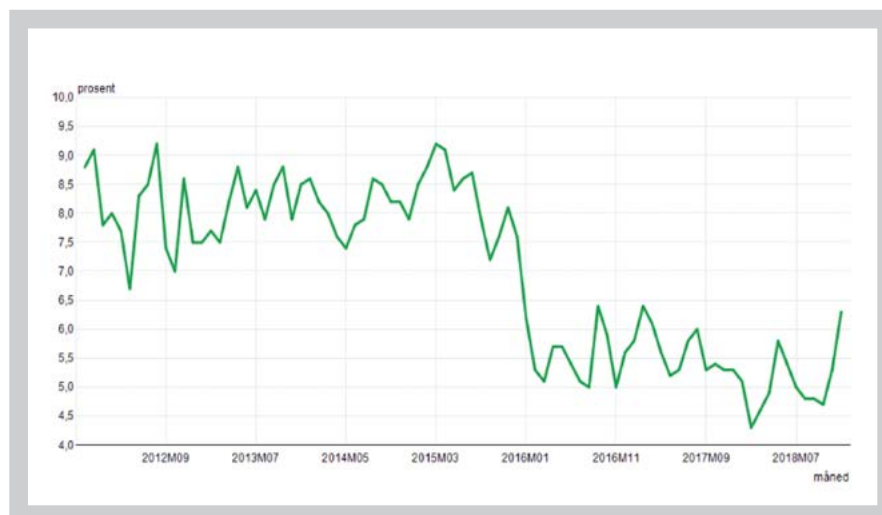
Kommunenes egne regnskaper er ikke tilgjengelige før i juni, men med utgangspunkt i SSBs kredittindikator for kommuneforvaltningen, ser gjeldsveksten for 2018 ut til å havne om lag på nivå med de to foregående årene. Kredittindikatoren viser en årsvekst på 6,3 prosent, til 512 milliarder kroner. Veksttakten gikk ned fra 2015 til 2016 og har de tre siste årene vært relativt stabil.

Sårbarheten for renteøkninger

En betydelig andel av kommunesektorens gjeldsvekst har kommet i en tid med historisk lave renter. Markedet priser imidlertid inn en moderat renteoppgang de nærmeste årene. Hvor sårbare kommunene er for renteøkninger avhenger av en rekke faktorer, og særlig to forhold er vesentlige:

For det første er en stor andel av en kommunes lånegjeld ikke direkte eksponert for renteendringer. Denne størrelsen kalles netto rentebærende gjeld, og kan beregnes ved å redusere den totale gjelden med følgende elementer:

- utlån
- ubrukte lånemidler
- lån knyttet til selvkostområder som vann, avløp og renovasjon

GRAF 2

Tolv månedersvekst, innenlandsk lånegjeld, kommunesektoren.
Kilde/faksimile: SSB

... sektoren som helhet vil tåle en renteoppgang på to til tre prosent relativt greit, mens de kommunene med høyest gjeld vil kunne få problemer med å opprettholde tjenestetilbudet.

- lån med rentekompensasjon (skole, kirker, omsorgsbygg, sykehjem)
- likviditet som ikke er lånefinansiert

Med denne øvelsen ender man ofte opp med en sum som er under halvparten av den totale lånegjelden, og dermed reduseres renterisikoen betydelig. Det er viktig å være klar over at det er store forskjeller mellom kommunene både med hensyn til total gjeld og netto rentebærende gjeld. En analyse gjort av KBN konkluderte med at sektoren som helhet vil tåle en renteoppgang på to til tre prosent relativt greit, mens kommunene med høyest gjeld vil kunne få problemer med å opprettholde tjenestetilbudet.

Den andre vesentlige faktoren er andelen fastrente eller rentesikringer. De fleste kommunene har bundet renten på en viss andel av sin gjeld gjennom ordinære fastrenter og rentebytteavtaler. Et typisk finansreglement sier at kommunen bør ha 25–30 prosent fastrenter til enhver tid. Det eksisterer ikke noen samlet oversikt over totale fastrenter og rentesikringer, men tidligere undersøkelser og vår egen utlånsportefølje gir grunn til å anslå at minst 30 prosent av

sektorens samlede lånegjeld er rentesikret. En slik sikringsandel sett i sammenheng med netto renteeksponert gjeld, tyder på at mange kommuner er relativt godt rustet til å kunne møte en renteoppgang og innfri sine forpliktelser i fremtiden. De gode økonomiske resultatene de siste årene har også gitt en betydelig vekst i disposisjonsfondet for kommunene som vokste med 16 milliarder kroner fra 2015 til 2017 og er nå på 42,7 milliarder kroner (kun kommuner).

Godt rustet for framtida

Kommunesektoren er en viktig bidragsyter i den norske velferdsmodellen, og utfører store oppgaver på vegne av samfunnet. Befolkningsvekst og nye oppgaver har bidratt til gjeldsvekst, men på et overordnet nivå ser det ut til at sektoren har tid til å omstille seg ved endrede rammebetingelser som for eksempel en renteoppgang. Sektoren er i stor grad preget av nøkternhet og et ønske om å tilby innbyggeren gode tjenester også i fremtiden. KBN skal gjøre sitt for å bidra til dette.

Bybanen er en del av et samlet kollektivsystem for Bergen, og er finansiert med grønn rente i KBN.
Foto: Paul Sigve

KOMMUNALBANKENS STRATEGI

LANGSIKTIG PARTNER FOR LOKAL VELFERD

KBN har en viktig samfunnsrolle som den største aktøren i markedet. Det stilles tydelige forventninger fra kunder, eiere og myndigheter. KBN skal opptre langsiktig og ansvarlig og bidra til gode finansielle løsninger i kommunal sektor. Det forventes at vi er åpne, har en høy etisk standard og er en pådriver for utviklingen av samfunnsansvar.

KBN skal være en langsiktig partner for norske kommuner og fylkeskommuner. Vi skal tilby attraktive finansieringsløsninger med utgangspunkt i en effektiv tilgang til kapitalmarkeder over hele verden. Gjennom finansiell kompetanse, digital samhandling og innsikt i kommunal sektor, skal vi bidra til at våre kunder lykkes i arbeidet med å utvikle best mulig velferd til innbyggerne.

KUNDEN FØRST

Våre kunder skal lykkes, og vårt mål er høy kundetilfredshet.
Vi skal skape merverdi for kunden og gjøre oss fortjent til deres tillit.

DIGITALE LØSNINGER

Våre digitale løsninger skal sikre kundene den beste kundeopplevelsen.
Vi skal bruke ny teknologi for å forenkle og automatisere.

SØKE INNSIKT

Vi fornyer kompetanse for å være i forkant.
Vi samarbeider tverrfaglig for å utnytte vår samlede kompetanse.
Sammen skal vi styrke vår kundeinnsikt.

STERK MARKEDSAKTØR

Effektiv innlåning er grunnlaget for markedets beste utlånsprodukter.
Vi skal ha en sterk posisjon i kapitalmarkedene, nasjonalt og internasjonalt.

TYDELIG SAMFUNNSROLLE

I gode og dårlige tider finansierer vi kommunale velferdsinvesteringer.
Vi driver effektivt i tråd med forretningsmessige prinsipper.
Vi er stolte av vår viktige samfunnsrolle.

LEDENDE PÅ GRØNN FINANS

Vi skal ha markedets beste grønne låneprodukt, og være en pådriver for grønne investeringer.
Våre grønne obligasjoner skal bidra til å realisere ambisiøse klimamål.

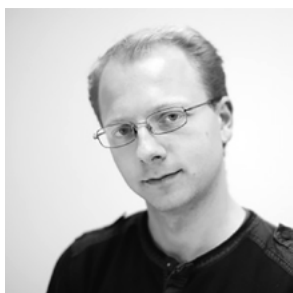

TEMA - KLIMARISIKO

KLIMAENDRINGENE BETYR RISIKO FOR KOMMUNENE

Omfattende skader under flom i Tvedestrand. Foto: Kristian Vabo, NTB-Scanpix

Bjørn Hallvard Samset

Klimaforsker,
CICERO Senter for
klimaforskning

Flom, ras, tørke, brann og nok vann og mat til dyr og folk. Det er noen av stikkordene ansatte og politikere i kommunene vil støte på oftere når klimaendringene blir kraftigere. Det sier klimaforsker Bjørn H. Samset ved CICERO Senter for klimaforskning.

AV NORSK KLIMASTIFTELSE

– Klimaet i Norge og hele verden endrer seg veldig raskt. Vi kommer til å få flere overraskelser fordi vi ikke lengre kan si hva som er «vanlig vær» i Norge. Det vi vet sikkert er at det blir varmere og at vi får mer ekstremvær, særlig i form av kraftige regnbyger. Kommuner som er på kanten av hva de tåler av ekstremregn må passe særlig på. Flom, ras og rassikring er noen stikkord her. Mer varme gir dessuten mer fordamping og det kan føre til tørke, sier Samset.

– *Interesseorganisasjonen Norsk Vann ber kommunene om å legge nye planer for*

vannforsyningen for å være godt nok forberedt på styrtregn, varme og tørke. Hvordan kan tørke påvirke kommunene?

– Gjennomsnittene for hvor mye varme og regn vi får har endret seg på grunn av den globale oppvarmingen. Alle former for bruk av norsk natur – som fiskeri, landbruk og reindrift – vil bli påvirket av tørke, endringer i vekstsesonger og endrede sesonger for snøsmelting. Når det gjelder brann, for eksempel, vil forholdene vi er vant til forandre seg. Vi har i det siste hatt år hvor det plutselig ikke kom nedbør om vinteren. Da var det kaldt uten snø og da ble det også veldig tørt. Dette økte brannfaren. Storbrannen i Flatanger januar 2014 er et eksempel på dette.

Alle som styrer i dag – globalt eller på lokalt nivå – har et kjempeansvar for å sørge for at vi kommer igjennom omstillingen på en god måte.

– *Brannen i Flatanger skadet og ødela mer enn 60 bygninger. Hva må kommunene være obs på når det gjelder klima og brann?*

– Når vi snakker om klimarisiko, kommunene, tørke og brann tenker jeg ofte på de store hyttefeltene vi har etablert i Norge de siste årene. Skogene rundt mange av disse vokser raskt og i tillegg får vi disse varme og tørre periodene. Dette øker brannfaren. Et eksempel på en uforutsett klimarisiko er at hyttefeltene vi har bygget opp er ganske utsatte for brann på grunn av klimaendringer.

– *Bare tre prosent av landarealet i Norge er dyrket mark. Folkevalgte i kommunene kan komme i en vanskelig skvis når de skal velge mellom det å etablere næringsvirksomhet eller boliger eller å bevare dyrkbar mark. Hvordan bør dette gripes an?*

– Det viktigste kommunepolitikkerne kan gjøre er å sikre den matproduksjonen vi har i Norge, selv om det kanskje vil være mer økonomisk lønnsomt å bruke arealene til noe annet enn mat. En slik prioritering er en nødvendig del av klimatilpasningen. Å håndtere klimarisiko innebærer å sørge for at vi i alle fall dekker basisbehovene våre, mat og vann

er det aller viktigste.

– *Etter det du har sagt er det tydelig at det hviler et stort ansvar på dem som stiller til valg i kommunene i år. Hvordan ville du ha arbeidet med klimarisiko hvis du var folkevalgt i en kommune eller nøkkelsatt i kommuneadministrasjonen?*

– Verden er oppe i en av de største omstillingene vi har sett i nyere historisk tid. Alle som styrer i dag – globalt eller på lokalt nivå – har et kjempeansvar for å sørge for at vi kommer igjennom omstillingen på en god måte. For å kunne fatte gode beslutninger må alle kommunestyre-representanter følge med på det som skjer internasjonalt – både når det gjelder selve klimaet, men også hvordan verden tilpasser seg klimaendringene. Alt av internasjonal klimapolitikk kommer også til å påvirke kommunene i Norge. Men kommunepolitikere og ansatte i kommunene sitter på mye av den viktigste kunnskapen av alle – nemlig hvor man er mest sårbare i hver enkelt kommune. De som bestemmer lokalt har derfor et stort ansvar for at omstillingen skal gå glatt og godt og for å forebygge klimarisiko i sin kommune, avslutter Samset.

Skogene rundt nye, store hyttefelt i Norge er utsatt for økt brannfare.
Foto: iStock

JANUAR – DESEMBER 2018

VIKTIGE HENDELSER

2018 har vært et begivenhetsrikt år for KBN. I et tidvis urolig finansmarked har banken opplevd en sterk utlånsvekst. Norske kommuner har økt sine klimaambisjoner, noe den sterke veksten i bankens grønne utlånsprodukt viser. KBN har gjort en rekke vellykkede innlån i internasjonale kapitalmarkeder. God markedstilgang er helt sentralt for å kunne tilby kommunesektoren rimelig og stabil finansiering. KBN ønsker å bidra til kunnskapsdeling og har gjennomført en rekke kurs og seminarer for bankens kunder og andre interessenter gjennom året.

FEBRUAR

TRYGGHET I EN UROLIG TID

KBNs årskonferanse ble arrangert 14. februar på Astrup Fearnley museet i Oslo. Årets tema var beredskap og samlet rundt 150 politikere og ledere fra kommunesektoren.

FEBRUAR

MER KLIMA FOR PENGENE

KBN la frem miljøeffekt rapporten for 2017. KBN finansierte 44 nye klimavennlige prosjekter som totalt medførte over 40.000 tonn CO₂ redusert eller unngått.

APRIL

GRØNN FINANS

KBN og CICERO inviterte til lunsjseminar om EUs nye handlingsplan for bærekraftig finans. Arrangementet samlet rundt 100 deltagere på Oslo House of Innovation.

JANUAR

STORT INNLÅN

KBN utstedte 4. januar en obligasjon på 1,5 milliarder amerikanske dollar. Dette var et av våre mest vellykkede innlån noensinne og Investorene var sentralbanker og investorer fra hele verden.

APRIL

KBNSKOLEN LANSERT

Første kull på KBNSkolen starter, et kurstilbud KBN tilbyr bankens lånekunder. Kurset gir grunnleggende innføring i gjeldsforvaltning for kommuner.

MAI

NORDENS BESTE

KBN vant prisen for beste nordiske innlånsinstitusjon under den ellefte «GlobalCapital Bond Dinner» i London.

	JANUAR	FEBRUAR	MARS	APRIL	MAI	JUNI
Grønne lån	220 693 000	266 241 000	615 041 000	1 071 019 000	1 086 619 000	1 368 367 000
Totalt	1 430 271 494	2 860 264 773	6 964 940 573	7 801 044 883	8 425 353 549	10 191 097 049

Total vunnete lån 2018
(u/sertifikater)
NOK 33 649 444 621

Nye grønne lån pr. 2018
NOK 7 880 351 400

AUGUST

GRØNN OBLIGASJON

KBN utsteder en grønn obligasjon på 450 millioner i australske dollar. Dette var den første grønne obligasjonen i australske dollar og KBN opplevde en betydelig interesse fra investorene.

AUGUST

ARENDALSUKA

KBN var tilstede på Arendalsuka for fjerde gang. I løpet av to dager arrangerte vi tre debatter om finansiering av eldreboliger, klimarisiko og grønn finans.

DESEMBER

PRIS FOR «ÅRETS DEAL»

KBNs første grønne obligasjonslån i australske dollar ble kåret til «SSA Kangaroo Bond Deal of the Year» av det toneangivende bransjeforumet KangaNews.

MAI

KOMØK 2018

KBN er en av medarrangørene for Kommuneøkonomikonferansen 2018 (Komøk). Konferansen er den største i sitt slag og samler rundt 400 økonomiledere fra kommunesektoren i to dager.

AUGUST - SEPTEMBER - OKTOBER

FINANSSEMINARER LANDET RUNDT

KBN arrangerte totalt ni seminarer landet rundt frem til november. Seminarene rettet seg mot økonomiansatte i kommunesektoren og samlet totalt rundt 200 deltakere.

DESEMBER

GRØNN REKORDAVTALE

Årets største grønne utlånsavtale ble gjort med Bærum kommune. Atalen har en ramme på 900 millioner kroner, og skal finansiere en rekke klimavennlige nybygg i kommunen.

JULI

AUGUST

SEPTEMBER

OKTOBER

NOVEMBER

DESEMBER

1 392 007 000

2 008 207 000

2 435 097 000

3 455 228 000

5 340 228 000

7 880 351 400

10 498 271 881

11 657 967 156

17 855 716 074

20 974 649 813

26 586 254 810

33 649 444 621

STYRETS ÅRSBERETNING

VIRKSOMHETEN I 2018

Kommunalbanken AS (heretter KBN) er den viktigste långiver til kommunal sektor i Norge. 2018 var preget av tidvis urolige finansmarkeder med påfølgende høy låneetterspørsel særlig mot slutten av året. KBNs rolle er å tilby attraktiv og langsiktig lånefinansiering uavhengig av markedsforholdene. I løpet av 2018 innvilget banken 661 nye lån på totalt 55,7 milliarder kroner. Lånene har blant annet gått til å finansiere investeringer i skoler, helse og omsorg, vann og avløp og klimatilpassning. Solide finansielle resultater, effektiv drift, kontinuerlig tilstedeværelse og sterk vekst i grønne utlån til klimariktige prosjekter viser at KBN utfører sitt samfunnsoppdrag på en god måte.

KBN hadde en utlånsvekst på 7,3 pst. i 2018 mot 5,7 pst. i 2017. Mye av veksten reflekterer vanskelige finansmarkeder mot slutten av året, som medførte høy etterspørsel etter lån i årets to siste måneder. Utlån til miljø- og klimavennlige prosjekter økte med 7,3 mrd. kroner og utgjorde hele 36 pst. av KBNs utlånsvekst. Denne sterke veksten innebærer at om lag 25 pst. av kommunenes samlede finansieringsbehov i 2018 reflekterer investeringer med et høyt ambisjonsnivå på miljø- og klimaområdet.

Resultatet etter skatt endte på 1 496 mill. kroner i 2018, mot 1 429 mill. kroner i 2017.

Inntjeningen for 2018 er god og i tråd med forventning. Netto renteinntekter er redusert i 2018 som følge av særlig lave innlånskostnader i 2017. Resultatet er bedre enn fjoråret grunnet urealiserte gevinster fra verdsettelse av finansielle instrumenter, mot tilsvarende urealiserte tap i 2017. I tillegg skyldes økningen at verdiendring på gjeld knyttet til endring i kredittrisiko er flyttet fra ordinært resultat til totalresultatet i forbindelse med overgang til ny regnskapsstandard for finansielle instrumenter IFRS 9, uten at sammenlignbare tall for 2017 er endret. Egenkapitalavkastningen for 2018 er på 11,9 pst. Bankens egenkapital er økt med 754 mill. kroner i 2018.

STRATEGI OG MÅL

I statens eierberetning 2017 framgår det at «Målet med statens eierskap i Kommunalbanken AS er å legge til rette for finansiering for kommunesektoren samtidig som selskapet skal gi staten tilfredsstillende avkastning på innskutt kapital.» Denne målformuleringen reflekterer både KBNs sektorpolitiske mål og det forretningsmessige målet.

Det sektorpolitiske målet er å sikre kostnadseffektiv og stabil finansiering for kommunale velferdsinvesteringer gjennom de økonomiske syklusene.

Det forretningsmessige målet innebærer at KBN skal legge forretningsmessige prinsipper til grunn, balansert med vekst. Eiers avkastningsmål og utbytte forventninger er førende for bankens finansielle planer. Bankens nåværende forretningsmodell er basert på høyest mulig kredittrating, AAA.

Styret i KBN har vedtatt en strategi for perioden 2018-2020 med økt kundefokusering. Bankens samfunnsrolle skal ivaretas gjennom ansvarlig utlånsvirksomhet.

For å nå målene har styret prioritert følgende områder for strategiperioden:

- **Kunden først:** KBN skal være den viktigste finansieringspartneren for norske kommuner og fylkeskommuner og sette kunden først i alt vi gjør. KBN skal tilby enkle og fleksible finansieringsløsninger tilpasset hver enkelt kundes behov. Vi skal ha en aktiv dialog med våre kunder. Gjennom innsikt, finansiell kompetanse og digitale verktøy skal vi bidra til at våre kunder kan vurdere finansiell risiko og velge de finansieringsløsninger som passer deres behov best.
- **Digitale løsninger:** KBNs digitale løsninger skal sikre kundene den beste kundeopplevelsen. Som den største leverandøren av finansiering til kommunal sektor skal vi digitalisere vår interaksjon med kundene og bidra til enklere prosesser. Nye digitale løsninger skal sikre kundene effektive tjenester og øke deres finansielle innsikt og forståelse.
- **Sterk markedsaktør:** KBN skal gjennom en sterk posisjon i kapitalmarkedet nasjonalt og internasjonalt sikre norske kommuner effektiv finansiering. Effektiv innlånning er grunnlaget for markedets beste utlånsprodukter. God markedsforståelse og relasjoner til investorer skal sikre bankens posisjon. Banken skal spre innlån over de viktigste valutaene, over forskjellige investorgrupper og søke en jevn forfallsprofil tilpasset utlånenes løpetid. Finansieringsaktiviteten har målsetning om lavest mulig transaksjons- og sikringskostnader, og lav operasjonell risiko.
- **Grønn finans:** KBN skal bidra til at kundene lykkes med overgangen til et lavutslippssamfunn. KBN skal være blant de ledende finansinstitusjoner på klimarisiko, bærekraft og grønne finansieringsløsninger. Gjennom grønne lån skal vi være en pådriver for flere ambisiøse grønne investeringer. Vi skal sette klimarisiko på dagsorden og jobbe både med klima som risiko i egen virksomhet og bidra til at våre kunder setter fokus på egen klimarisiko.
- **Søke innsikt:** KBN skal være en kunnskapsbedrift med sterke fagmiljøer og en kultur som preges av læring og søken etter å være i forkant av utviklingen. Vi vektlegger samarbeid og det å ta ansvar for å nå felles mål. For å sikre en kostnads-effektiv organisasjon vil fleksibilitet og intern mobilitet bli vektlagt.
- **Tydelig samfunnsrolle:** KBN skal opptre langsiktig og ansvarlig. KBN skal bidra til en bærekraftig samfunnsutvikling. Det forventes at vi er åpne, har en høy etisk standard og er en pådriver for utviklingen av samfunnsansvar. Vårt arbeid med samfunnsansvar er konsentrert rundt vår kjernevirksomhet.

REDEGJØRELSE FOR ÅRSREGNSKAPET

Styret bekrefter i henhold til regnskapslovens §3-3a at forutsetningen om fortsatt drift er til stede, og at årsregnskapet er avgitt på grunnlag av denne forutsetningen. Det er styrets oppfatning at årsregnskapet med noter per 31. desember 2018 gir en dekkende beskrivelse av bankens finansielle stilling ved årsskiftet. Årsregnskapet er utarbeidet i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder (IFRS).

Resultat etter skatt i 2018 var 1 496 mill. kroner, mot 1 429 mill. kroner i 2017.

TABELL 1
Resultat etter skatt

	2018	2017
Resultat etter skatt	1 496	1 429
Netto renteinntekter	1 885	2 162
Transaksjonskostnader	34	32
Urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter	338	-163
Forventet kredittap	-1	0
Gvinster/tap på markedstransaksjoner	17	9
Driftskostnader	209	193
Skattekostnad	499	354

Beløp i mill. kroner

Netto renteinntekter i 2018 utgjorde 1 885 mill. kroner, mot 2 162 mill. kroner i 2017. Reduksjonen skyldtes at utlånsmarginene falt i første del av 2018 og deretter har ligget lavere enn i 2017. Denne utviklingen skyldes reduserte kredittpåslag i markedet gjennom året og lavere bidrag fra konvertering av innlån til norske kroner enn i det foregående året.

TABELL 2
Urealiserte
verdiendringer på
finansielle instrumenter

	2018	2017
Urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter over ordinært resultat	338	-163
Likviditetsporteføljen og tilhørende sikringskontrakter	-82	106
Utlån og tilhørende sikringskontrakter	66	488
Utstedte obligasjoner og tilhørende sikringskontrakter (for 2018 eksklusive verdiendring som skyldes egen kredittrisiko)	354	-756
Urealiserte verdiendringer på utstedte obligasjoner og tilhørende sikringskontrakter - egen kredittrisiko - over Totalresultat fra 2018	-365	0

Beløp i mill. kroner

Mesteparten av de urealiserte gevinstene på 338 mill. kroner innenfor resultat etter skatt for 2018 stammer fra utstedte obligasjoner og tilhørende sikringskontrakter. Gevinsten kommer fra verdsettelse av kontrakter som konverterer USD-innlån til norske kroner, og skyldes en inngang i basisspreder USD-NOK.

Verdsettelse av bankens innlån medførte i tillegg et urealisert tap på 365 mill. kroner, og kommer som følge av endring i kredittrisiko for 2018.

TABELL 3
Totalresultat

	2018	2017
Totalresultat	1 223	1 428
Resultat etter skatt	1 496	1 429
Urealisert verdiendring på gjeld (og sikringskontrakter) etter skatt knyttet til endring i kredittrisiko fra 2018	-365	0
Gevinst/tap på pensjonsforpliktelse etter skatt	1	-1
Skatt på postene i totalresultatet	91	0

Beløp i mill. kroner

Denne verdiendringen er reklassifisert fra ordinært resultat etter skatt til totalresultatet fra og med 2018, i forbindelse med innføring av ny standard for finansielle instrumenter; IFRS 9. Totalresultatet endte på 1 223 mill. kroner for 2018, mot 1 428 mill. kroner i 2017.

Bankens finansielle instrumenter holdes normalt til forfall og de urealiserte verdiendringenes effekt på resultatet reverseres ved en reversering i markedsbevegelsene eller når instrumentene forfaller.

Gevinster og tap av markedstransaksjoner i form av tilbakekjøp av egne obligasjoner og salg av verdipapirer i likviditetsporteføljen bidro i 2018 med 17 mill. kroner til resultat etter skatt, mot 9 mill. kroner året før.

TABELL 4
Driftskostnader

	2018	2017
Driftskostnader	209	193
Lønn	80	76
Pensjon	9	7
Administrasjonskostnader, arbeidsgiveravgift og sosiale kostnader	53	50
Andre driftskostnader	46	40
Avskrivninger	22	21

Beløp i mill. kroner

Driftskostnadene utgjorde 209 mill. kroner i 2018 mot 193 mill. kroner for fjoråret. Økningen skyldes først og fremst økte personalkostnader knyttet til økt bemanning, pensjonskostnader og finansskatt (merverdiavgift). Pensjonskostnader for 2017 inneholdt en ekstraordinær engangsinntekt grunnet overgang til ny pensjonsordning og var dermed midlertidig lave. Videre har andre driftskostnader økt noe fra 2017 til 2018 grunnet økte konsulent- og advokathonorarer i forbindelse med utviklingsaktiviteter.

Forvaltningskapitalen var 457,7 mrd. kroner per 31. desember 2018, sammenliknet med 412,9 mrd. kroner ved forrige årsskifte. Økningen skyldes i hovedsak svekkelse av den norske kronen, noe som øker verdien i norske kroner av bankens innlån og likviditetsplasseringer. Videre er bankens likviditetsbeholdning i utenlandsk valuta noe høyere enn ved forrige årsskifte grunnet økte kortsiktige plasseringer, samt at bankens utlånsvekst bidrar til økt forvaltningskapital.

KBNs tellende ansvarlige kapital per 31. desember 2018 utgjorde 17 433 mill. kroner. Av dette utgjorde 13 244 mill. kroner ren kjernekapital. Ren kjernekapitaldekning var 17,4 pst. per 31. desember 2018, kjernekapitaldekningen var 20,3 pst., mens total kapitaldekning var 22,9 pst. Uvektet kjernekapitalandel var 3,6 pst. ved årsskiftet 2018.

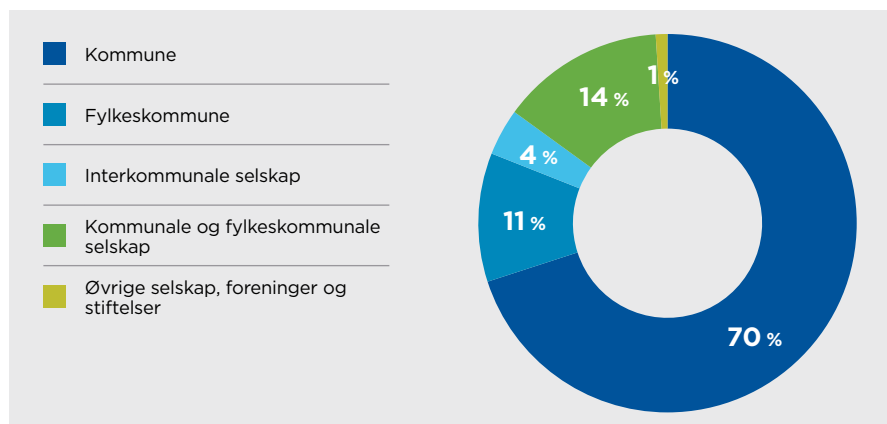
UTLÅN

KBN registrerte i 2018 høy etterspørsel etter finansiering. Trenden var særlig sterk mot slutten av året. Markedsandelen økte fra 47,9 pst. i 2017 til 48,7 pst. ved utgangen av 2018. Alle landets kommuner og fylkeskommuner, samt Longyearbyen lokalstyre, hadde ved utgangen av året lån i KBN, i tillegg til en rekke kommunale og interkommunale selskaper og selskaper med kommunal eller fylkeskommunal garanti.

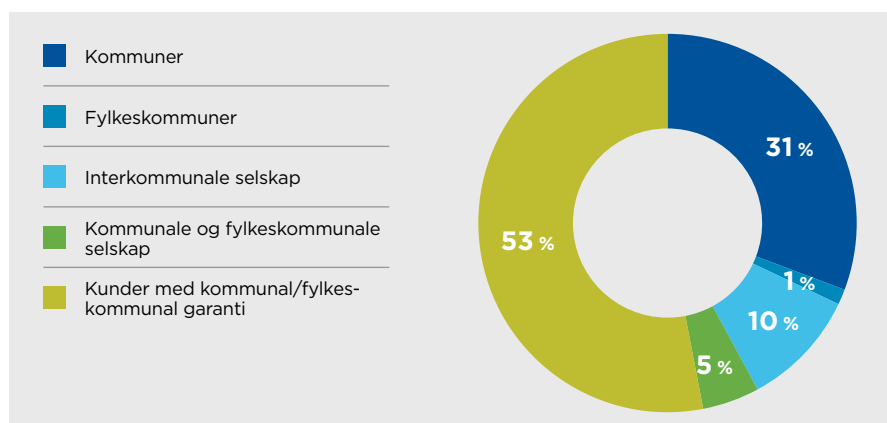
KBNs grønne lån til klima- og miljøriktige investeringer økte med 50 pst., tilsvarende 7,3 mrd. kroner, fordelt på 85 forskjellige prosjekter. Dette er den høyeste veksten i grønne lån noen gang. Veksten tilsvarer 36 pst. av total utlånsvekst og om lag 25 pst. av kommunenes samlede gjeldsvekst i 2018. De grønne lånene gis med en renterabatt på 0,1 pst. til investeringer som tilfredsstiller bankens kriteriesett. Kriteriesettet har fått karakteren «dark green» av CICERO Senter for klimaforskning, som signaliserer at porteføljen er forenlig med 2050-lavutslippsambudet. Effektene av de grønne lånene rapporteres årlig i egen miljøeffekt rapport. Veksten må sees i sammenheng med et aktivt og forsterket arbeid med å gjøre grønne lån kjent for kundene og at omfanget av investeringer som kvalifiserer for grønne lån har hatt en sterk vekst. KBN forventer fortsatt økt vekst i grønne lån i 2019.

Det ble i løpet av 2018 innvilget 661 nye lån på til sammen 55,7 mrd. kroner. Ved utgangen av året var samlede utlån til kommunesektoren på 302,2 mrd. kroner, opp 20,5 mrd. kroner, tilsvarende 7,3 pst. Lånene fordeler seg på til sammen 1373 kunder etter fordelingen i figur 1. Figur 2 viser sammensetningen mellom ulike kundegrupper, mens figur 3 viser kunder med kommunal/fylkeskommunal garanti brutt ned på kategorier.

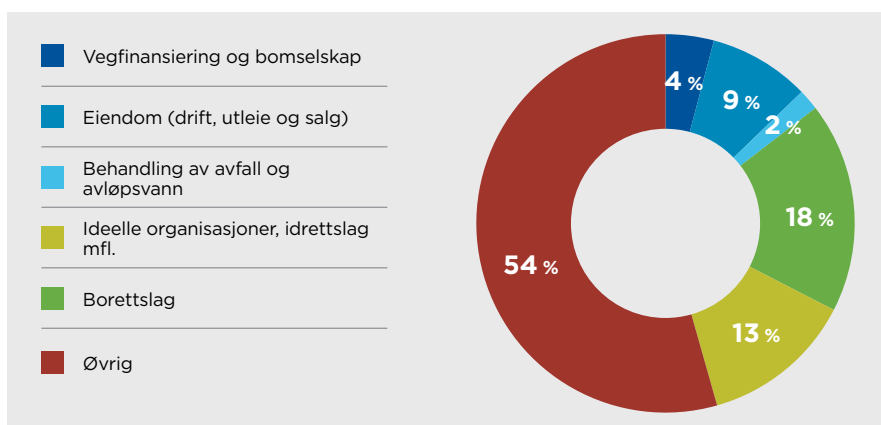
FIGUR 1
Fordeling av KBNs utlån målt i kroner fordelt på kundekategori

FIGUR 2
Fordeling av antall kunder innenfor hver kundekategori

FIGUR 3
Fordeling av antall kunder med kommunal/fylkeskommunal garanti

Av de samlede utlånene på 42,6 mrd. kroner til kommunale og fylkeskommunale selskap, utgjør lån til bompengeselskaper 29,6 mrd. kroner ved utgangen av 2018.

Etter flere år med fallende gjeldsvekst i kommunesektoren (K3) ble gjeldsveksten i 2018 7,2 pst. KBN forventer at framtidig gjeldsvekst vil være lavere basert på et forventet stigende rentenivå og lavere befolkningsvekst. I sum vil dette bidra til at investeringsveksten i kommunene antas å avta selv om det fortsatt vil være store investeringsbehov, spesielt knyttet til omsorgssektoren, samt innenfor vann og avløp.

KBN gjennomfører årlige kundetilfredshetsundersøkelser. Resultatene for 2018 viser, som tidligere år, kunder som er fornøyde med KBN, og blant annet at kundebesøk og tilbud av tjenesten KBN Finans verdsettes av kundene. For å styrke kundeoppfølgingen har det blitt gjennomført endringer i fordeling av kundeansvar basert på segmentering av kundene.

Det foreligger ikke mislighold eller betalingsproblemer hos kunder som gir grunn til å tro at det vil påløpe tap i 2019.

Utlånsmarkedet

Markedet for kommunale lån har i 2018 vært dominert av KBN, KLP og kommunenes direkte bruk av kapitalmarkedet. KBN er den største tilbyder av stabil og langsiktig finansiering av avdragsbaserte lån. Sektorens lånemønster har i flere år vært i endring og har i 2018 fordelt seg med om lag 50 pst. av nye lånoptak i lange avdragsbaserte lån og resten i avdragsfrie lån med løpetider fra tre måneder til ti år. Etter flere år med økende optak av lån med kort løpetid i sertifikatmarkedet, har bruken av denne typen lån i 2018 hatt en svakt negativ utvikling.

INNLÅN

KBNs kredittrating AAA/Aaa sikrer stabil tilgang til innlån med gunstige betingelser som kommer kommunal sektor til gode. KBN følger en diversifisert innlånsstrategi som sikrer god spredning i investorbasen og lav refinansieringsrisiko. Totale innlån for 2018 beløp seg til 104,8 mrd. kroner, noe som er 13,7 mrd. kroner lavere enn i 2017. Asia, Europa og USA er de viktigste innlånsmarkedene. Volumet i Japan er ned fra 2017 grunnet avvikling av innlån med opsjonselementer, såkalte Uridashi-lån. Totalt ble det tatt opp lån i 14 valutaer i 2018. KBN la ut fire USD benchmark-obligasjonslån med løpetid fra to til fem år pålydende totalt 5,3 mrd. amerikanske dollar. KBN opplevde god interesse fra investorene og alle benchmark-lånene ble betydelig overtegnet.

KBN er den største norske utstederen av grønne obligasjoner og er blant de ledende aktørene i utviklingen av grønn finans i Norden. KBN er medlem av det styrende organet i Green Bonds Principles som er den ledende internasjonale bransjestandarden for grønne obligasjoner, og har også gjennom 2018 arrangert og deltatt på en rekke arrangementer hvor formålet har vært å fremme grønne finansieringsløsninger for å drive frem omstillingen til lavutslippssamfunnet. I september 2018 gjennomførte KBN sin første grønne utstedelse i australske dollar. Lånet ble betydelig overtegnet og endte på AUD 450 mill. Dette er det største AUD-lånet noensinne fra KBN og ble kåret til årets beste Supra, Sovereign and Agency AUD-transaksjon av bransjebladet KangaNews.

KBNs samlede utestående volum av obligasjoner og andre låneopptak økte i 2018 fra 373,8 mrd. kroner til 414,6 mrd. kroner

Likviditetsstyring

KBN opererer med en likviditetsbeholdning som over tid skal tilsvare 12 måneders finansieringsbehov inkludert utlånsvest. Likviditetsporteføljen holdes hovedsakelig i 0-prosentvektede plasseringer og forvaltes ut fra en lavrisiko investeringsstrategi hva gjelder både kreditt- og markedsrisiko. Plasseringene gjøres primært i utenlandsk valuta, derfor vil bevegelser i kronekursen medføre svingninger i størrelsen på likviditetsreserven omregnet til norske kroner. Likviditetsbeholdningen i norske kroner utgjorde 113,6 mrd. kroner ved utgangen av 2018, en økning fra 107,5 mrd. kroner ved utgangen av 2017. KBNs totale forholdstall for kortsiktig likviditet (LCR) var ved utgangen av året på 349 pst.

REDEGJØRELSE OM FORETAKSSTYRING

KBN følger norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse på de områder som er relevante for bankens selskapsform, eierstruktur og finansregulatoriske krav. KBN er organisert som et aksjeselskap der statens eierandel utgjør 100 pst. Staten har i sin eierskapspolitikk* klassifisert KBN som et kategori 3-selskap, som innebærer at det er forretningsmessige mål og andre spesifikt definerte mål som definerer formålet med det statlige eierskapet.

KBN bidrar til et velfungerende marked for finansiering av kommunal sektor ved å rette opp utslag av markedssvikt i den lange enden av utlånsmarkedet, samt å sikre at kommuner har tilgang til finansiering også når urolige markedsforhold reduserer kapasiteten i kapitalmarkedene. KBNs sektorpolitiske funksjon kommer også til uttrykk gjennom bankens tilbud av lang avdragsbasert finansiering med samme rentebetingelser uavhengig av lånets og kommunens størrelse.

Staten som eier bestemmer bankens kapitalstruktur, størrelsen på utbytte og bankens avkastningskrav. Avkastningskravet fastsettes i statsbudsjettet for en treårsperiode og er satt til åtte pst. for perioden 2019-2021.

KBNs styrende organer er organisert i samsvar med aksjelovens og finansforetakslovens bestemmelser, samt KBNs vedtekter. Generalforsamlingen velger styret og representantskapet. Representantskapet er et vedtektsfestet organ som skal avggi uttalelser i saker som vedkommer selskapet og ha særlig fokus på selskapets samfunnsrolle og -ansvar.

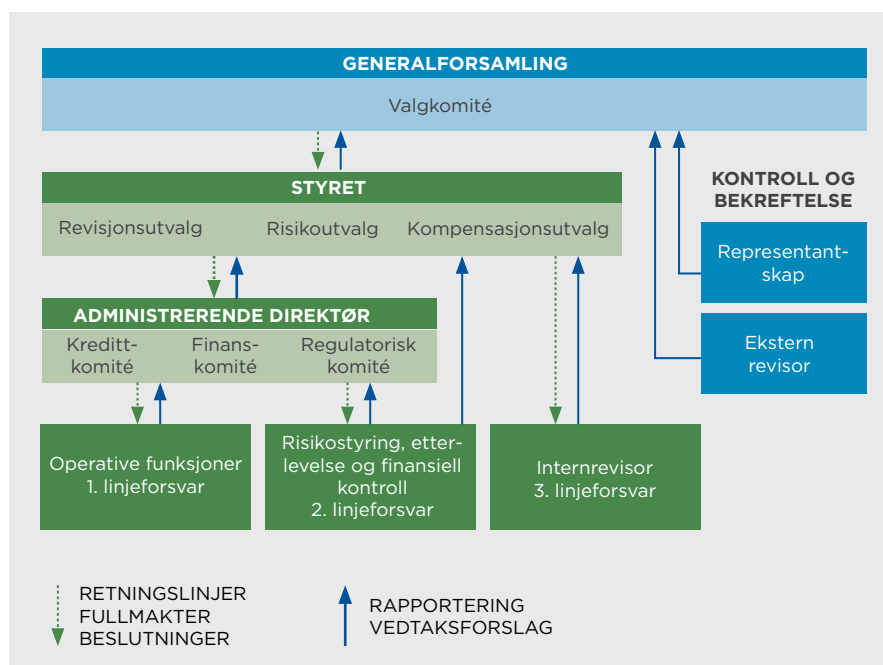
Styret er ansvarlig for forvaltningen av selskapet, herunder ansetter og fastsetter instruks for daglig leder, beslutter og gir fullmakt om låneopptak og velger internrevisor. Styret har nedsatt tre saksforberedende utvalg som velges av og blant styrets medlemmer; revisjonsutvalget, risikoutvalget og kompensasjonsutvalget. Revisjons-

* Statens eiermelding (Meld. St. 27 2013-2014)

utvalget er et saksforberedende og rådgivende organ for styrets kontroll av selskapets finansielle rapportering og kontrollsystemer. Risikoutvalget er et saksforberedende og rådgivende organ for styret i overvåkingen og styringen av selskapets samlede risiko. Kompensasjonsutvalget er et saksforberedende og rådgivende organ for styret i vurderingen av selskapets godtgjørelsesordninger.

Administrerende direktør leder den daglige driften av banken i samsvar med instruks fastsatt av styret. Avdeling for risikostyring og avdeling for compliance har det overordnede ansvaret for henholdsvis KBNs risikostyring og etterlevelseskontroll. Disse enhetene rapporterer til administrerende direktør og har direkte rapporteringslinje til styret.

FIGUR
Styrende organer i KBN

RISIKOSTYRING OG INTERNKONTROLL

KBNs styre har besluttet retningslinjer for risikostyring og internkontroll, og har fastsatt risikoappetitten for KBN. Retningslinjer, risikoappetitt og rammer er gjenstand for årlig styrevurdering. Styret behandler årlig administrerende direktørs vurderinger av internkontrollen.

Risikostyringen skal sikre en forsvarlig forvaltning av KBNs eiendeler og forpliktelser. Det foretas risikovurdering av vesentlige risikoer for alle bankens virksomhetsområder minst årlig. Stresstester og scenarioanalyser benyttes for å vurdere sårbarheten til bankens mest sentrale risikoområder. Resultatet av stresstestene evalueres og tas i betraktning ved fastsettelse av risikoappetitt, kapitalplanprosess, gjenopprettingsplan og i utforming av bankens forretningsstrategi.

Styret underrettes jevnlig om foretakets virksomhet, stilling og resultatutvikling. Styret behandler administrasjonens vurdering av risiko og hendelser som en integrert del av den løpende virksomhetsrapporteringen.

KBN er organisert i tre forsvarslinjer. Førstelinjeforsvaret er den operative virksomheten og har ansvar for å overvåke og kontrollere at aktivitetene gjennomføres

innenfor fastsatte rammer og i samsvar med eksternt og internt regelverk. Andrelinjeforsvaret overvåker, veileder og bidrar til å forbedre og rapportere førstelinjekontrol- lene. Ansvarer omfatter risikostyringen og etterlevelseskontroll av eksternt og internt regelverk. Andre forsvarslinje består av finansiell kontroll, risikostyrings og comp- liancefunksjonen. Alle andrelinjefunksjoner rapporterer direkte til administrerende direktør. Compliancerisiko er en operasjonell risiko og har en stiplet linje til risikosty- ringsfunksjonen for å gi bredere faglig forankring. Risikostyrings- og compliancefunksjonene har direkte rapporteringslinje til styret. Tredje forsvarslinje fungerer som styrets uavhengige kontroll- og bekreftelsesorgan, og utføres av Deloitte som internrevisor.

Kredittrisiko

Kredittrisiko for utlån er begrenset til betalingsutsettelse da betalingsforpliktelsen ikke kan falle bort. Det er fastlagt i kommunelovens § 55 at kommuner og fylkeskommuner ikke kan slås konkurs. I kommuneloven er det også gitt bestemmelser om de prosedy- rer som skal følges dersom betalingsutsettelse må iverksettes. Dette vil i praksis sikre långiver mot tap av akkumulert gjeld og påløpte renter.

KBN forvalter sin likviditet gjennom plasseringer i verdipapirer med høy kredittverdigi- het, og banken har lav appetitt for kredittrisiko mot likviditetsmotparter.

KBN anvender derivater for å redusere eller eliminere rente- og valutarisiko ved utlån, innlån og likviditetsplasseringer. Risikoen knyttet til inngåelse av derivatavtaler skal hvile på bruk av sentral motpart (clearing) eller på motparter med høy kredittverdigi- het, der det foretas utveksling av sikkerhet for å redusere eksponeringen.

Likviditetsrisiko

KBN har svært lav appetitt for likviditetsrisiko. Styret har besluttet internt rammeverk for likviditetsstyring. KBN skal sikre at den til enhver tid klarer å oppfylle sine forplik- telser når de forfaller uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger.

Rente- og valutarisiko/markedsrisiko

KBN har svært lav appetitt for eksponering mot rente- og valutaendringer. Styring av rente- og valutarisiko gjennomføres ved å sikre at bankens forpliktelser og rettigheter til enhver tid balanserer. Det benyttes i tillegg sikringshandler for å avdekke rente- og valutarisiko.

Operasjonell risiko

Operasjonell risikostyring er innrettet med sikte på å identifisere risiko på tvers av organisasjonen og sikre at det er etablert tilstrekkelige risikoreducerende tiltak (kon- troller) for å unngå tap. Det foretas årlig risikovurdering for alle kritiske funksjoner. Prosessen for styring av operasjonell risiko er et verktøy for å prioritere ressurser og balansere kostnadene knyttet til risiko og risikoreducerende aktiviteter.

Klimarisiko

Mens klimarapportering dreier seg om hvordan selskapet gjennom sin virksomhet påvirker klimaet, handler klimarisikorapportering om å analysere hvordan klima- endringer og klimapolitikk påvirker selskapets virksomhet. Det mest anerkjente rammeverket for klimarisikorapportering er utarbeidet av Task Force on Climate- related Financial Disclosures (TCFD). TCFD ble nedsatt av G20-landenes Financial Stability Board (FSB) i 2016 og [leverte sine anbefalinger i 2017](#). Rammeverket består av fire kategorier med til sammen elleve punkter. KBN vil gjennom 2019 arbeide med å kartlegge egen klimarisiko med sikte på å rapportere i tråd med TCFD-rammeverket.

STYRETS ERKLÆRING OM GODTGJØRELSE TIL LEDENDE ANSATTE

Styret vedtar årlig retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte for neste regnskapsår. Styrets erklæring om godtgjørelse til ledende ansatte fremlegges årlig i generalforsamlingen. Erklæringen og informasjon om godtgjørelse utbetalt til ledende ansatte er oppgitt i note 6 til årsregnskapet for KBN.

KOMMUNIKASJON OG SAMFUNNSKONTAKT

Styret legger vekt på aktiv, løpende dialog med bankens sentrale interessenter for å sikre god forståelse for bankens modell og rammebetingelser. God og åpen kommunikasjon er viktig for tilliten blant eier, Stortinget, kunder, ansatte og omgivelsene generelt.

KBNs eksterne kommunikasjon skal blant annet bidra til å belyse problemstillinger som kan utfordre bankens rammebetingelser eller påvirke kundene. Grønn finans, herunder bankens grønne obligasjoner og utlånsprodukter, klimarisiko i kommunene og endring av referanserenter har vært sentrale tema i den eksterne kommunikasjonen i 2018. Viktigheten av en bærekraftig gjeldsforvaltning i kommunal sektor har blitt vektlagt i den direkte kommunikasjonen mot kundene, blant annet gjennom bankens finansseminarer, KBNskolen og videreutvikling av KBN Finans.

Etikk og samfunnsansvar

KBN har basert prioriteringene innenfor samfunnsansvar på omfattende dialog med bankens viktigste interessenter, og har egne retningslinjer for samfunnsansvar. Samfunnsansvarsarbeidet utgjør en viktig del av strategiarbeidet og er integrert i bankens ordinære virksomhet. KBN følger standarden Global Reporting Initiative (GRI) i rapporteringen av samfunnsansvarsarbeidet.

KBN valgte å prioritere grønn finans, kunnskapsdeling og ansvarlig kreditt, mangfold og likestilling, forventninger til leverandører, etikk og interessentdialog som overordnede tema for arbeidet med samfunnsansvar i 2018.

ORGANISASJON OG MEDARBEIDERE

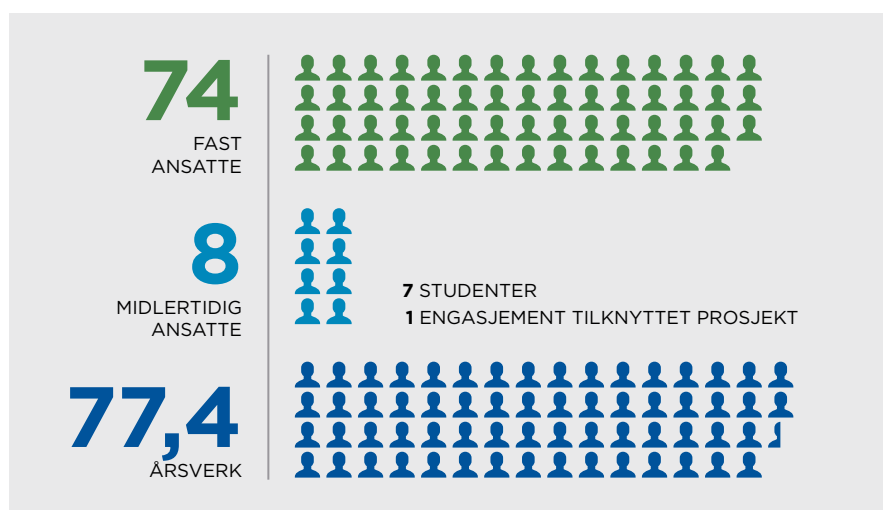
KBN er en kunnskapsbedrift hvis måloppnåelse er avhengig av å rekruttere og utvikle dyktige medarbeidere innen ulike fagområder. Økt konkurransemessig, teknologisk og regulatorisk kompleksitet i kombinasjon med økte krav og forventninger fra kunder, eier, andre interessenter og fra medarbeiderne selv påvirker organisasjon og ledelse.

For å gjennomføre strategien har det vært behov for å styrke samarbeidet mellom avdelinger og øke fleksibiliteten med en mindre hierarkisk organisasjon. I 2018 ble det vedtatt et hovedprinsipp om at personalansvaret tilligger avdelingsdirektører. Slik får mellomledere tid og mulighet til å videreutvikle sitt faglige lederskap, samtidig som det utvikles en enhetlig personaloppfølging fordelt på færre ledere. Medarbeiderundersøkelser gjennomføres regelmessig, senest i desember 2018.

Mangfold og likestilling

KBN arbeider målrettet og systematisk for mangfold og likestilling i egen organisasjon og målene følges opp med konkrete tiltak i bankens virksomhetsplan. Arbeidet for mangfold og likestilling skal legges til grunn ved rekruttering, leder- og medarbeiderutvikling og etterfølgerplanlegging. Målsettingen er å oppnå kjønnsbalanse på alle nivåer og i alle enheter slik at hvert kjønn er representert med minst 40 pst.

FIGUR
Ansatte pr. 31.12.2018

Ved rekruttering og endringer i sammensetning av ledergrupper og organisatoriske enheter skal det legges særskilt vekt på kjønnsbalanse. Best kvalifiserte kvinne og mann skal alltid identifiseres før beslutninger tas. Det skal utøves likebehandling der faglige og personlige kvalifikasjoner vurderes uavhengig av kjønn, funksjonsevne, alder, kulturell eller geografisk bakgrunn.

Medarbeidere skal likebehandles og det skal legges til rette for samme muligheter til faglig og personlig utvikling og avansment. Ikke-norsktalende medarbeidere tilbys norskopplæring og arbeidet med mangfold og likestilling inngår i lederutviklingen. Ordningen med fleksibel arbeidstid skal legge forholdene bedre til rette for medarbeidere med omsorgsansvar i hjemmet.

Etterfølgerplanleggingen til lederstillinger og til kritiske funksjoner har som målsetting at interne kandidater av begge kjønn identifiseres og utvikles for å redusere sårbarhet og bygge kompetanse.

Ved utgangen av året var kvinneandelen i styret 56 pst., i administrerende direktørs ledergruppe 40 pst. og totalt for alle ansatte (faste og midlertidige) 44 pst. Gjennomsnittsalderen er 41 år. Totalt åtte ansatte jobber deltid, herunder syv studenter. Av disse har ingen en ufrivillig deltidsstilling. Totalt 11 pst. av medarbeiderne har annet statsborgerskap enn norsk representert ved åtte ulike land.

Helse, arbeidsmiljø og sikkerhet

KBN legger vekt på at alle ansatte skal ha gode arbeidsforhold. Det ble i slutten av 2018 inngått tariffavtale som styrker involvering og samarbeid. Arbeidsmiljøutvalget har hatt som mål å bidra aktivt i tilrettelegging av et godt arbeidsmiljø og god fysisk helse med en kultur preget av trivsel og samarbeid. Utvalget har hatt regelmessige møter og gjennomført risikovurdering av helse, miljø og sikkerhet. Det er gjennomført arbeidsplassvurdering og helseundersøkelse.

I samarbeid med bankens aktivitetsgrupper er det tilbudt og gjennomført faste helsefremmende og sosiale aktiviteter for alle bankens ansatte, herunder treningstilbud. I 2018 ble det bygd et treningsrom for de ansatte.

Det er ingen registrerte ulykker eller alvorlige skader i arbeidstiden, i forbindelse med reiser til eller fra arbeid eller tjenestereiser. Det er ikke meldt skader eller ulykker til Arbeidstilsynet.

Sykefraværet er på 2,5 pst. i 2018 mot 2,7 pst. i 2017. Målet er et sykefravær lavere enn 2,5 pst. KBN arbeider aktivt med HMS, forebyggende arbeid og oppfølging av sykemeldte, og legger til rette for at ansatte skal komme raskt tilbake i arbeid etter fravær og sykdom. Turnover blant ansatte var for året 2018 på 6,8 pst.

DISPONERING AV OVERSKUDD

Styret foreslår følgende disponering av resultat etter skatt for regnskapsåret 2018: 481 mill. kroner utbetales i utbytte til eieren og 1015 mill. kroner overføres til annen egenkapital.

UTVIKLINGEN FREMOVER

Utviklingen i norsk økonomi var positiv i 2018 med en anslått BNP-vekst (Fastlands-Norge) på 2,3 pst. og arbeidsledighet (AKU) på 3,8 pst. Norske kommuners økonomi preges av den gode generelle utviklingen i økonomien og en sterk inntekstvekst de siste årene. For perioden 2009-2018 har den gjennomsnittlige realveksten i kommunesektorens samlede inntekter vært 2,3 pst. per år. Den positive utviklingen i økonomien forventes å holde fram i 2019.

Storbritannias uttreden av EU fører til at det må gjøres endringer i avtaler med eksterne parter slik at banken oppfyller regulatoriske krav og kan drive sin forretning som i dag. Et potensielt bortfall av rettigheter for britiske aktører til å tilby finansielle tjenester til norske profesjonelle kunder/kvalifiserte motparter fører til at KBN må etablere forbindelse til nye EU-baserte derivatmotparter. For å møte regulatoriske krav etter EMIR etableres det videre tilknytning til en EU-basert sentralmotpart for etterlevelse av clearingplikten, samt et EU-basert transaksjonsregister for etterlevelse av rapporteringskrav.

Investeringsbehovet i kommunesektoren vil fortsatt være betydelig. En aldrende befolkning vil kreve investeringer innenfor pleie- og omsorgsområdet de kommende årene. Fortsatt sterk befolkningsvekst i deler av landet vil innebære vekst i investeringer innenfor skole og barnehage. Et løpende fornyelsesbehov innenfor vann og avløp gjør at finansieringsbehovet for denne typen investeringer forventes å øke. Større oppmerksomhet knyttet til klimarisiko og klimatilpasning medfører over tid økte investeringene rettet mot forebygging, eksempelvis håndtering av overvann.

KBN har sammen med analysebyrået Menon gjort en framskriving av kommunesektorens investeringsbehov og lånebehov i årene som kommer. Analysen tilsier at kommunenes gjennomsnittlige gjeldsvekst vil ligge på 2,1 pst. frem til 2040. Det er om lag en tredel av veksten de foregående 12 årene og mer på linje med sektorens inntekstvekst.

Overgangen til et lavutslippsamfunn gjør at en økende del av kommunens investeringer vil ha et ambisjonsnivå som kvalifiserer til grønt lån i KBN. 2018 markerte et klart skille hvor en betydelig del av sektorens investeringer i bygg nå gjøres med et høyere ambisjonsnivå enn gjeldende tekniske forskrifter. Nullutslippsløsninger og elektrifisering av transportsektoren krever investeringer innenfor flere områder, spesielt innenfor fylkeskommunens ansvarsområder.

KBNs kunder etterspør lån med løpetider fra tre måneder til over tretti år på sine finansieringsforespørsler. For KBN er det viktig å være en forutsigbar og stabil tilbyder spesielt av langsiktig finansiering som står i forhold til løpetiden på de investeringer som foretas. Kundernes etterspørsel forventes også framover å være diversifisert, med hovedvekt på lån med lange og mellomlange løpetider.

KBN har høy kundetilfredshet. De kunder som benytter vårt digitale verktøy for gjeldsforvaltning er mest fornøyd. KBN vil i 2019 satse ytterligere på digitalisering av kundeopplevelsen med større grad av selvbetjening i kundeforholdet samt relevant og aktuell informasjon og kunnskap som gir merverdi i kundenes egne beslutningsprosesser. Digitalisering, endrede kundeforventninger og nye regulatoriske krav setter store krav til endringer i KBN. Investeringer i ny teknologi, endret kompetanse og nye arbeidsprosesser vil stå sentralt i dette arbeidet.

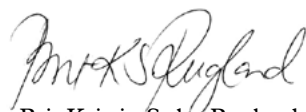
KBN er et sektorpolitisk statlig virkemiddel som legger vekt på å operere med lav risiko. EUs regulatoriske utforming tar i en viss utstrekning hensyn til lavrisiko finansinstitusjoner som KBN. Flere land har gitt tilpassede reguleringer for sine institusjoner som yter lån til offentlig sektor, eksempelvis ved å gi dem status som promotional bank. Forutsigbarhet og rammebetingelser tilpasset KBNs særegne karakter er viktige for å kunne opprettholde rollen som sentral samfunnsbygger.

Styret vil takke bankens medarbeidere for godt utført arbeid.

Oslo, 31. desember 2018

28. februar 2019

Styret for Kommunalbanken AS

Brit Kristin Sæbo Rugland

STYRELEDER

Martin Skancke

NESTLEDER

Jarle Byre

ANSATTES REPRESENTANT

Nanna Egidius

STYREMEDLEM

Marit Urmo Harstad

ANSATTES REPRESENTANT

Ida Espolin Johnson

STYREMEDLEM

Rune Midtgaard

STYREMEDLEM

Petter Steen Jr.

STYREMEDLEM

Martha Takvam

STYREMEDLEM

Kristine Falkgård

ADMINISTRERENDE DIREKTØR

STYRET I KOMMUNALBANKEN

Fra venstre: Petter Steen Jr., Nanna Egidius, Martin Skancke, Brit Kristin Sæbø Rugland, Jarle Byre, Martha Takvam, Marit Urmo Harstad og Rune Midtgaard. Ida Espolin Johnson var ikke tilstede da bildet ble tatt.

Foto: Jo Straube

BRIT KRISTIN SÆBØ RUGLAND

Styreleder siden juni 2018, styremedlem siden 2016.

Bachelor of Business Administration, Master of Management. Daglig leder i Rugland Investering AS og Stavanger Investering AS. Leder av kompensasjonsutvalget og medlem av risikoutvalget i Kommunalbanken AS. Styreleder i Figgjo AS. Styremedlem i Norfund. Medlem i etikkrådet for Statens pensjonsfond utland. Deltatt på ti styremøter i 2018.

MARTIN SKANCKE

Styremedlem siden 2013, nestleder siden 2015.

Siviløkonom, MSc. Eier og daglig leder i Skancke Consulting AS. Leder av risikoutvalget i Kommunalbanken AS. Styreleder i Principles for Responsible Investment. Styremedlem i Storebrand ASA, Storebrand Livsforsikring AS, Summa Equity AB og Norfund. Leder av Klimarisikoutvalget og medlem av arbeidsgruppen som har utviklet rammeverk for rapportering av klimarisiko, TCFD.

Deltatt på ti styremøter i 2018.

JARLE BYRE

Ansattes representant siden 2015.

Siviløkonom. Forretningsutvikler i Kommunalbanken AS. Medlem av kompensasjonsutvalget i Kommunalbanken AS. Personlig vara er Harald Jacobsen.

Deltatt på ni styremøter i 2018.

NANNA EGIDIUS

Styremedlem siden 2004.

Siviløkonom. Strategi- og utviklingssjef i Lillehammer kommune. Medlem av revisjonsutvalget i Kommunalbanken AS. Styreleder i LGE Holding AS. Styremedlem i Ikomm AS.

Deltatt på ti styremøter i 2018.

MARIT URMO HARSTAD

Ansattes representant siden oktober 2018.

Bachelor of Management. Senior kundeansvarlig i Kommunalbanken. Tar kurset grønn vekst og konkurransekraft, som del av en Executive MBA på BI. Personlig vara er Anne Jenny Dvergsdal.

Deltatt på tre styremøter i 2018.

IDA ESPOLIN JOHNSON

Styremedlem siden juni 2018

Advokat, partner i Arntzen de Besche Advokatfirma AS. Medlem av revisjonsutvalget i Kommunalbanken.

Deltatt på fem styremøter i 2018.

RUNE MIDTGAARD

Styremedlem siden 2014.

Siviløkonom og autorisert finansanalytiker (AFA). Administrerende direktør i Norsk Luftambulans AS. Medlem av kompensasjonsutvalget og revisjonsutvalget i Kommunalbanken AS.

Deltatt på ni styremøter i 2018.

PETTER STEEN JR.

Styremedlem siden 2015.

Adjunkt. Konsulent/rådgiver i Sveio kommune. Medlem av kompensasjonsutvalget i Kommunalbanken AS. Leder av konsernstyret i Haugaland Kraft AS.

Deltatt på ti styremøter i 2018.

MARTHA TAKVAM

Styremedlem siden 2005.

Siviløkonom og MBA i finans. Tidl. Direktør Group Internal Audit og Group Treasurer, Telenor ASA. Leder av revisjonsutvalget og medlem av risikoutvalget i Kommunalbanken AS. Nestleder i styret for Fontenehuset Asker.

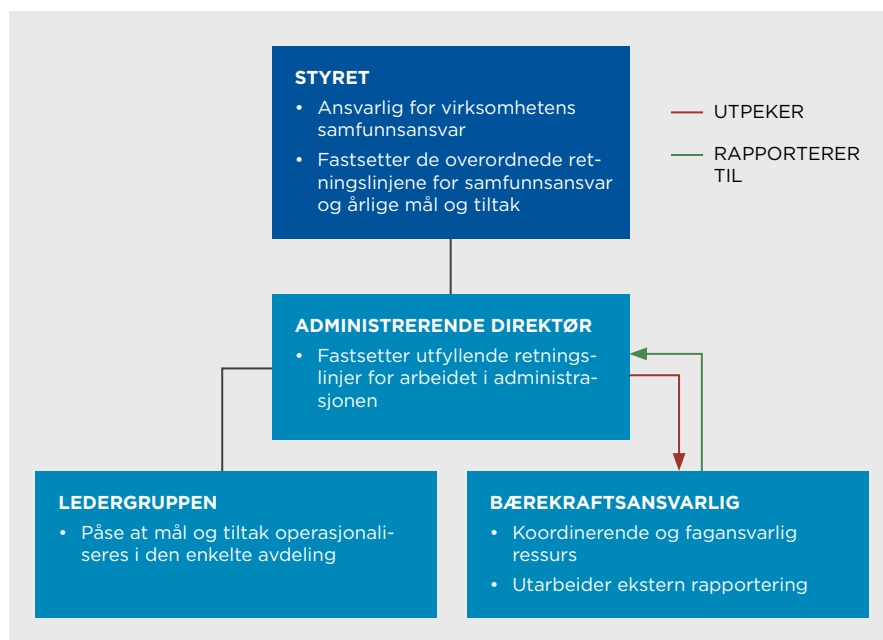
Deltatt på ti styremøter i 2018.

BÆREKRAFT OG SAMFUNNSANSVAR

HVORDAN VI JOBBER MED SAMFUNNSANSVAR

[KBNs overordnede retningslinjer for samfunnsansvar](#) slår fast at KBN skal arbeide systematisk med samfunnsansvar og ha som ambisjon å være ledende på sitt område. Mål og tiltak innen samfunnsansvar skal være integrert i bankens ordinære virksomhet der dialog med bankens interessenter skal gjennomføres jevnlig.

ROLLER OG ANSVAR

KBNs arbeid med samfunnsansvar er basert på en utvidet interessentdialog med aktører som enten vesentlig berøres av KBNs virksomhet, eller som selv kan påvirke virksomheten på en vesentlig måte. Dette inkluderer kunder, medarbeidere, eier, styret, myndigheter, investorer og samfunnet for øvrig.

KBN kartlegger løpende eventuelle nye signaler og forventninger fra eier, endringer i nasjonale og internasjonale standarder som påvirker beste praksis, utviklingen av normer og holdninger av betydning for bankens interessenter med mål om å være i front innenfor de prioriterte områder for samfunnsansvar.

KBN følger anbefalingene i OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og prinsippene til [UN Global Compact](#) der dette er relevant, og følger retningslinjene til Global Reporting Initiative (GRI) for rapportering av bankens arbeid med samfunnsansvar. Fra 2018 rapporterer KBN etter GRI Standards.

Interessenter

En av KBNs verdier er åpenhet. Som kunnskapsbedrift ønsker vi å dele informasjon med våre interessenter innenfor rammen av lovbestemmelser, samt å lytte til deres innspill.

KBN skal bidra til beste praksis innen god økonomistyring i kommunesektoren, blant annet gjennom å dele vår kunnskap om gjeldsforvaltning i kommunesektoren med lokale og nasjonale beslutningstakere.

Tilbakemeldinger gjennom regelmessig kontakt med våre interessenter danner utgangspunktet for bankens overordnede strategi- og kommunikasjonsarbeid og vårt arbeid med samfunnsansvar. Vi avstemmer jevnlig våre prioriteringer for samfunnsansvar med våre viktigste interessenter.

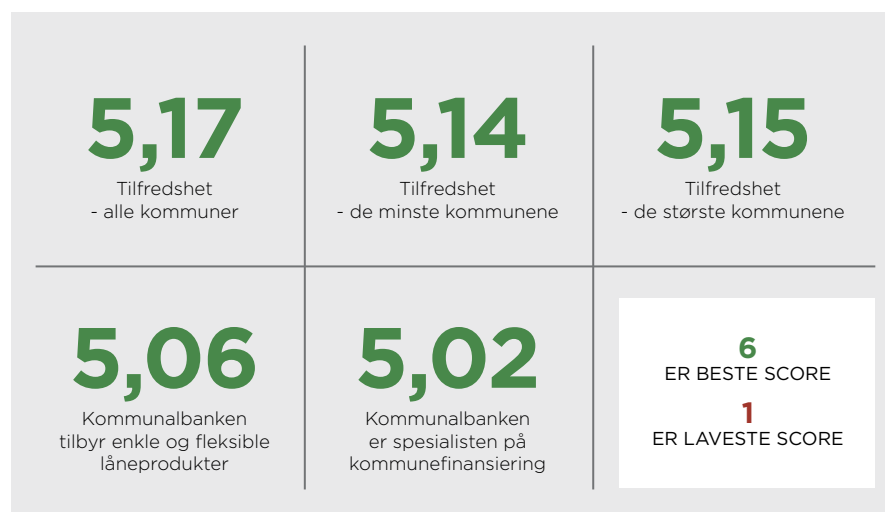
Mål og tiltak for interessentdialog i 2019 presenteres i delkapitlet «Styringsmessige forhold».

Kundeundersøkelse 2018

KBN gjennomfører årlige kundeundersøkelser. Resultatene viser at kundene jevnt over er meget godt fornøyd med KBN og det er ingen signifikant endring i tilfredshet fra 2017.

KUNDEUNDERSØKELSEN 2018

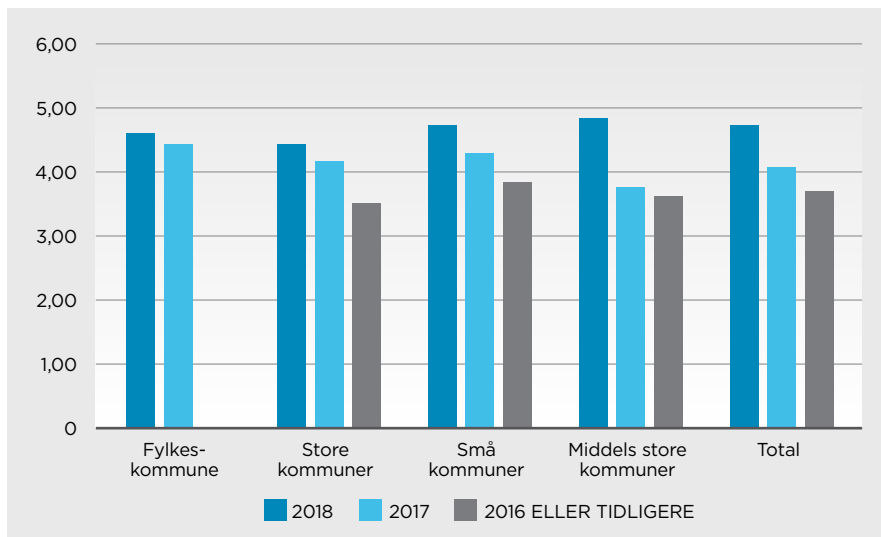
I underkant av halvparten av landets kommuner og to tredjedeler av fylkeskommunene deltok i kundeundersøkelsen.

Resultatene fra 2018 viser en betydelig økning både i kjennskap til KBNs grønne lån og hvor aktuelt det er å benytte grønt lån fra KBN neste 12 måneder.

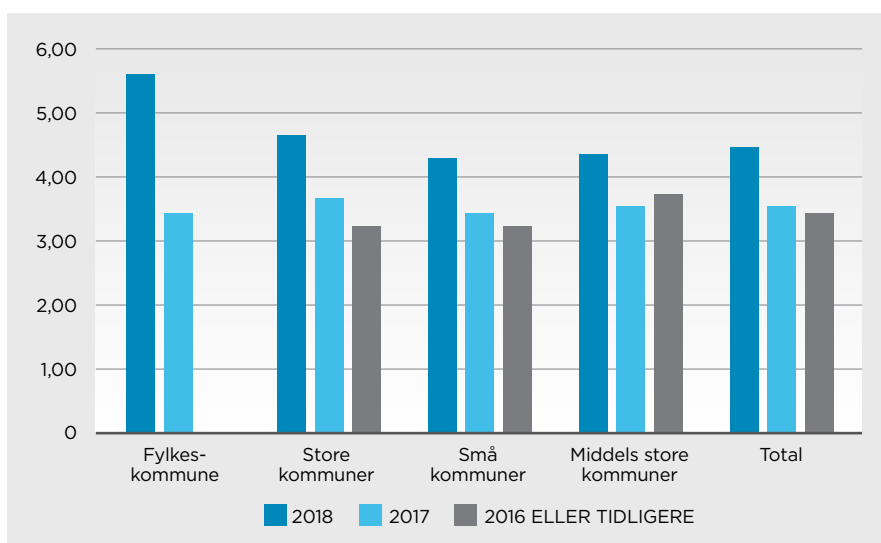
JEG KJENNER GODT TIL KBNs GRØNNE LÅN

Små kommuner < 5 000 innb.
Middels kommuner < 20 000 innb.
Store kommuner > 20 000 innb.
Kundeundersøkelsen 2018

MIN KOMMUNE VURDERER Å BENYTTÉ KBNs GRØNNE LÅN NESTE 12 MND.

Små kommuner < 5 000 innb.
Middels kommuner < 20 000 innb.
Store kommuner > 20 000 innb.
Kundeundersøkelsen 2018

INTERESSENTLISTE

Våre interessenter kan både påvirke vår virksomhet og bli vesentlig berørt av virksomheten.

Kunder

Våre kunder er kommuner og fylkeskommuner, i tillegg til en rekke kommunale og interkommunale selskaper og selskaper med kommunal eller fylkeskommunal garanti. KBN gjennomførte 125 kundemøter i 2018. I tillegg ble det gjennomført ni finansseminarer og to runder av KBNskolen, med til sammen over 200 kunder som deltakere. Målsettingen med finansseminarene og KBNskolen er å bidra til økt innsikt i finansiell risikostyring og gjeldsforvaltning i kommunal sektor. Temaer kundene har vært opptatt av inkluderer fast/flytende rente, e-signatur og automatisk opplasting av husbanklån i KBN Finans. Prosjekter med e-signatur og husbanklån er

igangsatt og ferdigstilles i 2019.

KBN arrangerte en egen årskonferanse med tema beredskap i kommunene (rundt 170 deltakere) og var medarrangør på Kommuneøkonomikonferansen, som er Norges største i sitt slag med rundt 400 deltakere. I tillegg gjennomførte KBN to arrangementer under Arendalsuka med kommunerelevante tema. KBN sendte ut 16 nyhetsbrev til kundene og én utgave av kundemagasinet KBN Dialog.

KBNs representantskap utpekes av eier og består av representanter fra bankens ulike kundegrupper. Representantskapet skal ha et særlig fokus på bankens samfunnsrolle og -ansvar. Samfunnsansvar var et sentralt tema på representantskapets møte i april.

Medarbeidere

Samtlige ansatte i KBN arbeider ved bankens lokaler i Oslo. KBN gjennomførte månedlige «lunch & learn»-foredrag, med temaer som samfunnsansvar, IT-sikkerhet, BIG-data, digitalt program og GDPR. Det ble arrangert én kick off-samling, én personaltur, to allmøter, og tre fellessamlinger med tema grønn finans. Gjennom medarbeiderundersøkelsen var det særlig økt brukervennlighet knyttet til det tekniske utstyret som ble spilt inn fra de ansatte. Det er igangsatt et prosjekt "Future workspace" for å bedre arbeidsprosesser og -verktøy.

Eier

KBN er et heleid statlig aksjeselskap, Kommunal- og moderniseringsdepartementet er ansvarlig eierdepartement. KBN hadde kvartalsvise møter med eier i 2018 og samfunnsansvar var et av temaene. I forbindelse med kommende eierskapsmelding ba eier om innspill fra KBN. Dette ble oversendt i juli.

Myndigheter

KBN er underlagt lover, reguleringer og tilsyn på lik linje med andre finansforetak. KBN hadde møter med blant annet Finansdepartementet, Finanstilsynet, Kommunal- og forvaltningskomiteen på Stortinget, Klima- og miljødepartementet, Samferdselsdepartementet, Direktoratet for offentlig forvaltning og IKT (Difi), Miljødirektoratet og Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB). Samfunnsansvar og bærekraft var tema i flere av møtene.

Investorer

Vi omtaler kjøpere av våre obligasjonslån som investorer. Våre investorer er kapitalmarkedsaktører som forretningsbanker, sentralbanker og pensjonsfond verden rundt. KBN gjennomførte over 150 investormøter i 2018, både gjennom fysiske én-til-én-møter og konferansesamtaler per telefon. I tillegg ble det distribuert kvartalsvise oppdateringer til over 300 investorer. Investorene har blant annet vært opptatte av grønn finans, og interessen i Australia var medvirkende til at KBN utstedte sin første grønne obligasjon i dette markedet i 2018

Banken har gjennom 2018 vektlagt markedsføring av våre grønne obligasjoner.

Samfunnet for øvrig

KBNs virksomhet påvirker samfunnet og derfor har vi tett dialog med interesseorganisasjoner. I 2018 ble det jevnlig avholdt møter med Kommunenes Sentralforbund (KS), Norges Kemner- og Kommuneøkonomers forbund (NKK), klima- og miljøorganisasjonene Zero og Norsk Klimastiftelse og CICERO senter for klimaforskning. I tillegg har banken hatt mer sporadiske møter med Enova og Norsk Vann.

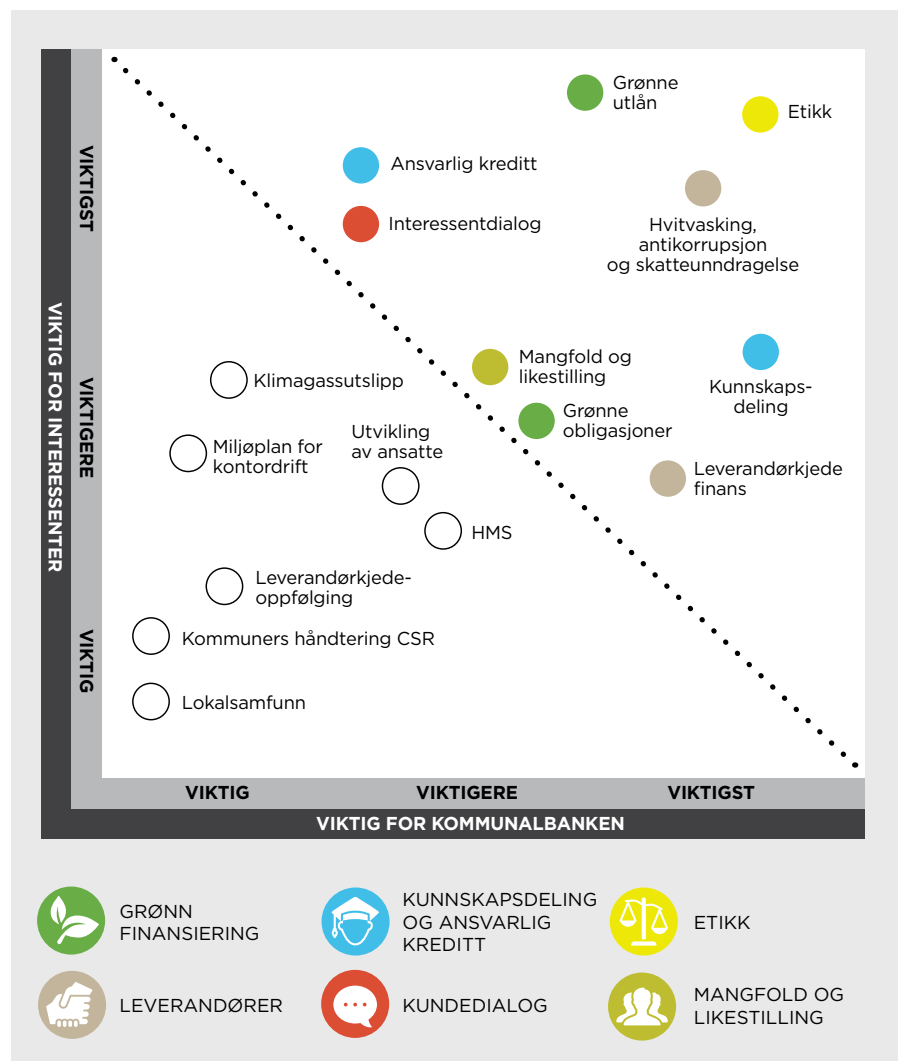
KBN arrangerte tre åpne lunsjseminarer om grønn finans/klimarisiko og holdt én gjesteforelesning om grønn finans for økonomistudenter etter forespørsel fra studentene i tillegg til å delta som innledere og paneldeltakere på en rekke arrangementer. KBNs trykksak «Klimakunnskap – globalt og lokalt» er en trykksak KBN tilbyr gratis til undervisning i grunn- og videregående skoler. Heftet inneholder temaer knyttet til miljøutfordringer og klimaendringer, og i 2018 ble det trykket og distribuert totalt 21 000 hefter.

VESENTLIGHETSANALYSE

En vesentlighetsanalyse identifiserer de relevante temaene for virksomheten og setter rammene for aktiviteter og rapportering. KBN gjennomførte en vesentlighetsanalyse i 2016 og reviderte denne i 2017. Seks kategorier ble prioritert og det ble utarbeidet mål og KPIer for disse områdene for 2018. Måloppnåelsen for hver av kategoriene er beskrevet i neste delkapittel. Mål og aktiviteter for 2019 er sortert etter miljømessige, samfunnsmessige og styringsmessige forhold (ESG) og følger i neste kapittel.

VESENTLIGHETSANALYSE

Gjennom vesentlighetsanalysen er seks kategorier prioritert. Det er utarbeidet mål til disse.

MÅLOPPNÅELSE 2018

Grønn finans

Målsettingene for vårt arbeid med grønn finans i 2018 var:

- Vi skal bidra til å nå nasjonale målsettinger om et lavutslippssamfunn gjennom økt andel grønne utlån til prosjekter med tydelig klimaambisjon.
- Vi skal bidra til å utvikle markedet for grønn finansiering gjennom grønne obligasjoner og påvirkning av internasjonal standardutvikling.

Mål	Status	Måloppnåelse
Øke andelen lån til klimavennlige prosjekter gjennom å tilby attraktive utlånsprodukter		<ul style="list-style-type: none"> • Veksten i grønne lån var 50 pst. Andelen kunder som ser det som aktuelt å benytte grønne lån neste 12 mnd. har økt betydelig
At klima som økonomisk risiko blir en del av kommunale investeringsbeslutninger		<ul style="list-style-type: none"> • KBN har gjennom 2018 blant annet samarbeidet med Norsk klimastiftelse og CICERO Senter for klimaforskning om utvikling og formidling av kunnskap om kommunenes klimarisiko. Videreføres i 2019 med blant annet trykksaker og en digital klimaveileder rettet mot kommunale beslutningstakere
Påvirke internasjonal standardsetting for grønne obligasjoner		<ul style="list-style-type: none"> • Gjennom komitéarbeid har KBN bidratt til å videreutvikle gjeldende Green Bonds Principles. KBN leder den tekniske arbeidsgruppen i «Nordic Public Sector Issuers' Position Paper on Green Bonds Impact Reporting», et arbeid som nå brukes av utstedere flere steder i Europa
Tydeligere ambisjon for grønn finans og internasjonal utvikling		<ul style="list-style-type: none"> • KBN utstedte første grønne obligasjon i australske dollar, og opplevde stor interesse fra investorer
Miljøvennlig drift av KBN		<ul style="list-style-type: none"> • KBN har vært Miljøfyrtårn-sertifisert siden 2009 og ble resertifisert i 2018

Kunnskapsdeling og ansvarlig kreditt

Målsettingene for vårt arbeid med kunnskapsdeling og ansvarlig kreditt i 2018 var:

- Aktivt formidle informasjon om og bidra til økt innsikt i finansiell risikostyring og gjeldsforvaltning i kommunal sektor.
- Vår utlånsvirksomhet skal understøtte en langsiktig og bærekraftig gjeldsforvaltning hos våre kunder.

Mål	Status	Måloppnåelse
Understøtte en langsiktig og bærekraftig gjeldsforvaltning hos våre kunder		<ul style="list-style-type: none"> • Andelen lange lån utgjør 94,8 pst. av KBNs utlånsportefølje. Antall kunder til særlig observasjon ble redusert fra fem i 2017 til tre i 2018
Skape et samlet og helhetlig opplegg for kompetanseutvikling innen gjeldsforvaltning og finansiell risikostyring		<ul style="list-style-type: none"> • Ni finansseminarer ble gjennomført i 2018 med om lag 150 deltakere hvor tema bl.a. var gjeldsforvaltning og finansiell kommunikasjon. KBNskolen ble gjennomført i to runder med totalt 40 deltakere
Gjøre bankens kredittmodell transparent og kommuniserbar og til et verktøy for kunden		<ul style="list-style-type: none"> • Utsatt i påvente av at digital plattform for kundene skal ferdigstilles
Bidra til økt innsikt i gjeldsforvaltning i sektoren gjennom kunnskapsdeling		<ul style="list-style-type: none"> • Kundescore 4,8/6 på påstand «KBN er en åpen aktør som aktivt deler av sin kunnskap» i årets kundeundersøkelse

Mangfold og likestilling

Målsettingene for vårt arbeid med mangfold og likestilling i 2018 var:

- Vi skal være en likestilt virksomhet og ha et mangfold blant våre ansatte.
- Vi forventer at våre leverandører og kunder arbeider systematisk med mangfold og likestilling i sine organisasjoner og overfor sine underleverandører.

Mål	Status	Måloppnåelse
Vi skal ha kjønnsbalanse i alle enheter og på alle nivåer i organisasjonen		<ul style="list-style-type: none"> • Målsetting om samlet kjønnsbalanse på 40 pst. er nådd. Et fåtall avdelinger er imidlertid ikke i mål med 60/40 kjønnsbalanse.
I alle ansettelsesprosesser skal kvalifiserte kandidater/søkere med annen nasjonal opprinnelse eller kulturell bakgrunn tas med i prosessen		<ul style="list-style-type: none"> • I samtlige ansettelser utøves likebehandling, der faglige og personlige kvalifikasjoner vurderes uavhengig av blant annet kulturell og geografisk bakgrunn
Begge kjønn skal være representert i slutfasen ved ansettelser		<ul style="list-style-type: none"> • Ved 11 av 12 eksterne tiltredelser i 2018 var begge kjønn representert i slutfasen av rekrutteringsprosessen. I det siste tilfellet var det ingen mannlige kandidater med de nødvendige kvalifikasjonene
Leverandørers dokumenterte resultater av sitt arbeid for mangfold og likestilling skal vektlegges i anskaffelsen av varer og tjenester		<ul style="list-style-type: none"> • 73 pst. av vesentlige* leverandører som det ble inngått avtale med i 2018 har rapportert på mangfold og likestilling • 41 pst. av totalt antall vesentlige leverandører har dokumentert arbeidet med mangfold og likestilling
Bankens mangfold skal synliggjøres ved representasjon av banken utad		<ul style="list-style-type: none"> • Jevn fordeling kjønnsmessig blant forfattere i bankens publikasjoner, foredrag, forelesninger eller øvrig representasjon

* Vesentlig: 1) tjenesteleveranse over flere år 2) høy økonomisk verdi 3) Implementering særlig tids- og ressurskrevende 4) tjenesten har høy iboende risiko

Etikk

Målsettingene for vårt arbeid med etikk i 2018 var:

- Vi skal holde en høy etisk standard.
- Vi forventer at ansatte i KBN utviser etisk adferd i tråd med våre retningslinjer i sitt møte med kunder, kolleger, leverandører og andre relasjoner.
- Vi forventer at ansatte i KBN utviser aktsomhet og etisk adferd i det offentlige rom, herunder i sosiale medier.

Mål	Status	Måloppnåelse
Alle ansatte skal være godt kjent med vårt etiske regelverk		<ul style="list-style-type: none"> • Samtlige nyansatte i 2018 har fått opplæring i bankens etiske regelverk
De etiske retningslinjene skal aktualiseres og justeres i tråd med samfunnsutviklingen		<ul style="list-style-type: none"> • Utsatt til første halvår 2019
Etablere aktsomhetsplakat for kommunikasjon i det offentlige rom og på sosiale medier		<ul style="list-style-type: none"> • Aktsomhetsplakat utarbeidet, bekjentgjort og publisert på intranettet
Lav terskel for bekymringsmeldinger og varsling om trakassering eller diskriminering		<ul style="list-style-type: none"> • Ledertrening i rutiner for behandling av bekymringsmeldinger og varsler er utsatt til 2019. Ingen varsler mottatt gjennom intern eller ekstern varslingskanal

Leverandører

Målsettingene for vårt arbeid med leverandører i 2018 var:

- KBN har nulltoleranse for korrupsjon og hvitvasking og forventer det samme av våre leverandører og deres samarbeidspartnere.
- Vi skal bidra til økt åpenhet om eierforhold og pengestrømmer.
- Vi forventer at våre leverandørers arbeid med samfunnsansvar, herunder miljø, etikk, mangfold og likestilling gir dokumenterbare effekter og vi forventer at leverandører og deres samarbeidspartnere arbeider aktivt mot korrupsjon, hvitvasking og beskyttelse mot cyberkriminalitet.

Mål	Status	Måloppnåelse
Tydeliggjøre KBNs forventninger til leverandører		<ul style="list-style-type: none"> • KBN er i prosess med å utvikle nye innkjøpsretningslinjer. Retningslinjer for samfunnsansvar samt etiske retningslinjer er publisert
Gjennomføre risikovurdering av bankens finansielle leverandørkjede		<ul style="list-style-type: none"> • Verdipapirforetak KBN benytter har vært gjenstand for kontroll • KBN har ikke mottatt varsel om granskning av foretak • KBN har gjennomført nærmere vurdering av enkelte motparter som følge av påstander om korrupsjon og hvitvasking
Vektlegge dokumenterte resultater av leverandørers arbeid mot korrupsjon, hvitvasking og for beskyttelse mot cyberkriminelle hos seg og overfor deres samarbeidspartnere i alle anskaffelser av vesentlig omfang		<ul style="list-style-type: none"> • Informasjon etterspørres i anbudsrunder
Vektlegge dokumenterte resultater av leverandørers arbeid på samfunnsansvar, herunder miljø, etikk og sosiale forhold hos seg og overfor deres samarbeidspartnere i alle anskaffelser av vesentlig omfang		<ul style="list-style-type: none"> • Informasjon etterspørres i anbudsrunder for hovedleverandør til digitalt prosjekt, og ytterligere informasjon ble etterspurt og vurdert i slutfasen av denne. Valgte leverandør måtte endre praksis for å etterleve våre krav
Arbeide for økt transparens i det norske kapitalmarkedet		<ul style="list-style-type: none"> • Inntil lovverk som omhandler avtalefestet innsyn i eierskap i obligasjoner er på plass har vi begrenset mulighet for å gjøre dette

Interessentdialog

Målsettingene for vårt arbeid med interessentdialog i 2018 var:

- Vi skal gjennomføre systematisk interessentdialog

Mål	Status	Måloppnåelse
Vi skal jevnlig oppdatere bankens vesentlighetsanalyse i henhold til rapportering på GRI		<ul style="list-style-type: none"> • Revidert i 2018 i prosess med styret og ledergruppen • Ny vesentlighetsanalyse utsatt til 2019
Vi skal gjennomføre årlig kundeundersøkelse		<ul style="list-style-type: none"> • Gjennomført, med score 5,17/6 på påstanden «Jeg er fornøyd med KBN»

FNs BÆREKRAFTSMÅL

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, bekjempe ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Målene ble vedtatt av 193 stater inklusive Norge i 2015 og består av 17 mål og 169 delmål.

Stadig flere norske kommuner har utviklet egne planer for bærekraftsmålene. I en spørreundersøkelse* fra 2018 svarer 84 pst. av de spurte kommunene at de anser bærekraftsmålene som viktige eller meget viktige for deres kommune. Som en langsiktig partner for norske kommuner ønsker også KBN å forholde seg aktivt til FNs bærekraftsmål. KBN kan bidra både med kunnskap og finansieringsløsninger som støtter opp om kommunenes arbeid med målene.

Det er ulike nivåer for hvordan selskaper kan implementere bærekraftsmålene i sin virksomhet:

1. Avstemme og kommunisere innsats
2. Stimulere til innsats
3. Innovasjon

Det vil være naturlig å legge KBNs ambisjoner på nivå 1, og på enkelte områder på nivå 2. Dette innebærer at vi kommuniserer hvordan nåværende initiativer henger sammen med bærekraftsmålene og at vi har noen aktiviteter som bidrar til oppnåelse av bærekraftsmålene.

I 2018 gjennomgikk KBN bærekraftsmålene for å identifisere hvilke som i størst grad påvirkes av vår virksomhet eller hvor vi kan gjøre en forskjell gjennom vår virksomhet.

Vi har på den bakgrunn valgt å løfte frem fire mål som er særlig relevant for vår drift: Rent vann og gode sanitærforhold, bærekraftige byer og tettsteder, stoppe klimaendringene og samarbeid for å nå målene.

FNs BÆREKRAFTSMÅL

Bærekraftsmålene som er særlig relevant for KBN.

Bærekraftsmålene KBN særlig har valgt å fokusere på er koblet til bankens ulike prioriteringer for samfunnsansvar for 2019. I tillegg er det gjort en mapping av bankens grønne utlånsportefølje for å identifisere koblingen mellom bankens finansiering av grønne utlån mot bærekraftsmålene, se miljøeffektrapport 2018. I presentasjonen av bankens prioriteringer for samfunnsansvar for 2019 indikerer vi også hvilke av de fire bærekraftsmålene som vil være relevante. For noen prioriteringer vil alle være relevante, mens det for noen prioriteringer vil være få eller i enkelte tilfeller ingen som er direkte knyttet til FNs bærekraftsmål.

* Deloitte, From global goals to local action, Nordic report 2018

MÅL FOR SAMFUNNSANSVAR I 2019

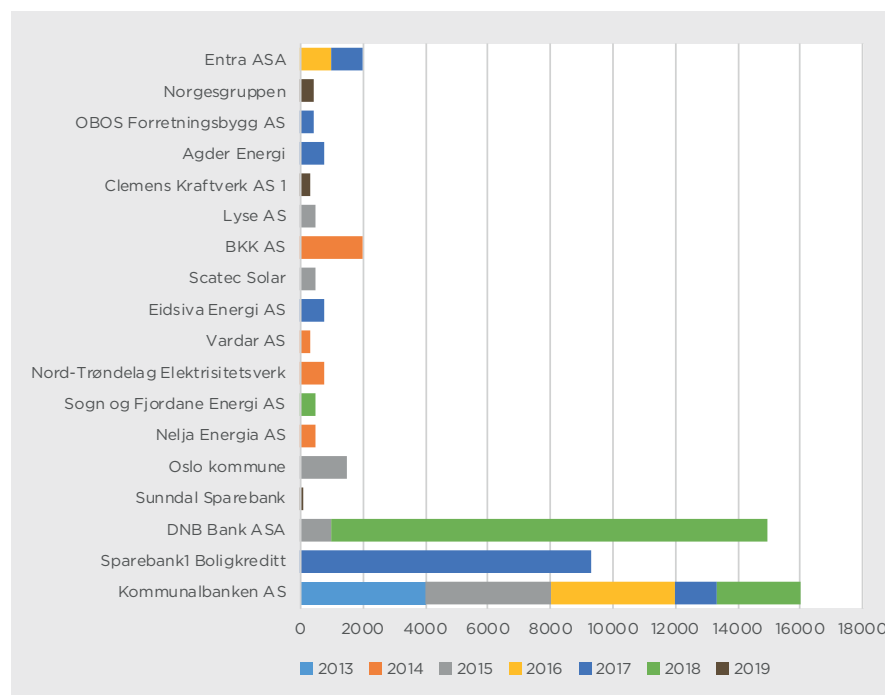
Finanssektoren har i mange år arbeidet med ansvarlige investeringer og ESG-analyse på investerings siden i vurderinger av et selskaps risiko eller potensiale for verdiskaping. Antakelsen er at selskaper som scorer høyt på ESG over tid er mer lønnsomme enn selskaper som scorer lavt. KBN har valgt å systematisere prioriteringene for samfunnsansvar etter ESG-temaer. De oppdaterte prioriteringene for KBNs arbeid med samfunnsansvar for 2019 er sortert innenfor disse tre kategoriene:

- Miljømessige forhold (E)
- Samfunnmessige forhold (S)
- Styringsmessige forhold (G)

E MILJØMESSIGE FORHOLD

Grønn finans

KBN har som ambisjon å være ledende på grønn finans i Norge og skal bidra til omstillingen til lavutslippssamfunnet. Banken gjorde sitt første grønne innlån i 2010 og ble i 2013 den første finansinstitusjonen i Norden som la ut et offentlig grønt obligasjonslån. KBN er Norges mest aktive grønne utsteder.

OVERSIKT

Norske utstedelser av grønne obligasjoner pr. 28. februar 2019
(Kilde: Oslo Børs, KBN)

KBN følger International Capital Market Associations (ICMA) Green Bond Principles (GBP) og har bidratt til å videreutvikle disse prinsippene som styremedlem av ICMA GBP Executive Committee. KBN leder den tekniske arbeidsgruppen i [«Nordic Public Sector Issuers' Position Paper on Green Bonds Impact Reporting»](#) et arbeid som nå brukes av utstedere flere steder i Europa.

De grønne obligasjonene utstedes i internasjonale kapitalmarkeder og finansierer klimariktige investeringer i norske kommuner gjennom KBNs grønne lån. Grønne lån

med renterabatt innvilges til prosjekter som fører til redusert energiforbruk, mindre utslipp av klimagasser, eller bidrar til lokal klimatilpasning. Søknader om grønne lån må inneholde informasjon som tilfredsstillende [KBNs kriteriesett](#), og KBN utgir årlig en egen miljøeffekt rapport om prosjektene som innvilges grønne lån.

KBNs rammeverk for grønne obligasjoner (Green Bond Framework) har fått beste karakter, «Dark green shading», av det uavhengige klimaforskningssenteret CICERO. Dette betyr at investorer og andre kan være trygge på at KBNs grønne obligasjoner finansierer investeringer i tråd med nasjonale målsettinger om et lavutslippssamfunn i 2050.

Oslo Economics, i samarbeid med CICERO og Inventura, gjennomførte i 2017 [gevinstanalyser av grønne anskaffelser](#) på oppdrag for Difi og Miljødirektoratet. Analysene viser at man ved å stille klimakrav i anskaffelser lykkes med å oppnå vesentlige miljøgevinst i form av blant annet lavere klimagassutslipp, lokal luftforurensing og støy. De ti anskaffelsene som ble undersøkt hadde i snitt en merkostnad på seks pst. sammenlignet med et referanseprosjekt, mens de gav hele 70 pst. lavere utslipp enn et referanseprosjekt.

Med de grønne lånene bidrar KBN til å redusere merkostnaden for norske kommuner, ved at et grønt lån gir 10 basispunkter rabatt. I et eksempel med 100 mill. kroner som lånes med 30 års løpetid og tre pst. kalkylerente har renterabatten en nåverdi på 1,22 mill. kroner, eller 20 pst. av merkostnaden. Det finnes i tillegg andre statlige virkemidler som Enova-tilskudd eller Klimasats-midler som kan redusere kostnadene ved klimariktige investeringer ytterligere.

KBNs utestående grønne lån utgjør om lag syv pst. av de totale utlånene og andelen forventes øke fremover. For 2019 anslås en utlånsvekst på om lag 15 mrd. kroner, og målet for 2019 er at minst en tredjedel av dette skal være grønne lån.

I 2019 skal KBN videreutvikle det grønne låneprogrammet og arbeide med å påvirke internasjonal standardsetting. I tillegg skal vi jobbe med å heve den interne kunnskapen i organisasjonen. Blant annet settes det ned en egen miljø- og klimagruppe på tvers av avdelingene, som skal jobbe med bevisstgjøring av vårt eget klimafotavtrykk – som ansatte og privatpersoner – og øke kunnskapen internt i banken om klima og grønne løsninger.

GRØNN FINANS

MÅL

- Bidra til å nå nasjonale målsettinger om et lavutslippssamfunn gjennom økt andel grønne utlån
- Bidra til utviklingen av markedet for grønn finans gjennom å utstede grønne obligasjoner
- Aktivt arbeide for å påvirke internasjonal standardsetting innen grønn finans
- Øke bankens kompetanse og bevissthet knyttet til klima og miljø

Klimarisiko

Klimarisiko er blitt et stadig mer aktuelt tema for finansbransjen de senere årene. Financial Stability Board sin Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD), med Michael Bloomberg i spissen, leverte sin endelige [rapport med anbefalinger](#) i juni 2017. I arbeidsgruppen satt blant andre Martin Skancke, som senere ble utnevnt til leder av det norske, regjeringssoppnevnte Klimarisikoutvalget. Utvalget leverte sin rapport [Klimarisiko og norsk økonomi](#) i desember 2018. Skancke er også nestleder i KBNs styre.

KBN har i 2018 jobbet med kunnskapsdeling om klimarisiko, med vektlegging av kommunal sektor, blant annet gjennom egne arrangementer og i samarbeid med forskningsstiftelsen CICERO og Norsk Klimastiftelse.

I 2019 vil KBN jobbe med klimarisiko langs to spor:

1. Bidra til økt kunnskap om klimarisiko blant våre kunder og sette dem i bedre stand til å håndtere sin klimarisiko.
2. Identifisere KBNs egen eksponering mot klimarisiko.

KLIMARISIKO

MÅL

- Etablere rammeverk for kommunenes klimarisiko og gjøre dette kjent.
- Systematisk arbeide for å identifisere klimarisiko i egen utlånsportefølje
- Innarbeide klima og klimarisiko i egne kredittvurderingsprosesser
- Mer klimavennlig drift av KBN

SAMFUNNSMESSIGE FORHOLD

Kunnskapsdeling og ansvarlig kreditt

Gjennom kunnskapsdeling, dialog med kunden og digitale verktøy skaper KBN økt bevissthet om finansielle problemstillinger og bidrar til en solid og bærekraftig gjeldsforvaltning i kommunesektoren. Målet er å være den aktøren som gir kommunesektoren best mulig beslutningsgrunnlag innen finansiering og gjeldsforvaltning.

KBN har utviklet en egen kredittmodell som ligger til grunn i utlånsprosessene. Kunder som er i kategori rødt eller oransje i modellen må gjennom en egen vurdering i bankens interne kredittkomité for lån eventuelt innvilges. Metoden for kredittvurdering skal være åpen og tilgjengelig, for å bidra til økt transparens og å gi kundene verdifull innsikt i egen økonomiske situasjon.

TABELL 1

Antall kunder i kategoriene grønn, lys gul, gul og oransje i bankens kredittmodell

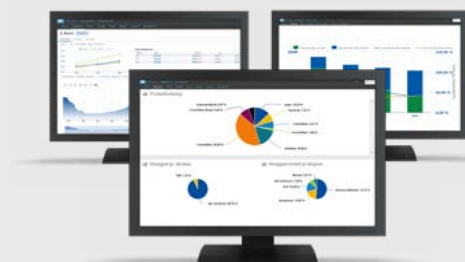
År	Rød	Oransje	Gul	Lysegul	Grønn	Antall kommuner	Antall på ROBEK
2015	0	7	57	32	332	428	49
2016	0	5	25	11	387	428	47
2017	1	2	17	10	396	426	27

I 2016 lanserte KBN gjeldsstyringssystemet KBN Finans. Dette er et nettbasert verktøy som hjelper kundene med blant annet transaksjonsoversikt, analyse og rapportering av lån og rentesikringer, og gir anledning til å vurdere egne posisjoner og kommunens finansielle risikoer. Verktøyet skal videreutvikles i 2019, blant annet ved at kommunenes eventuelle lån i Husbanken automatisk lastes inn i oversikten.

KBN Finans

Gratis verktøy for styring av kommunens samlede gjeldsportefølje

- Rapporterer i henhold til ny finansforskrift
- Skreddersyr etter kommunens behov
- Finansrapport med ett tastetrykk
- Simulerer lån, renter og avdrag
- Tar daglig pulsen på renta

Ta i bruk KBN Finans på www.kommunalbanken.no

KBN bidrar til kunnskapsdeling gjennom regionale finansseminarer og KBNskolen. I 2019 skal KBNskolen II arrangeres for første gang. Målet er å øke kundenes kunnskap om finansiell risikostyring og gjeldsforvaltning.

KUNNSKAPSDELING OG ANSVARLIG KREDITT

MÅL

- Aktivt formidle informasjon om og bidra til økt innsikt i finansiell risikostyring og gjeldsforvaltning i kommunal sektor
- Understøtte en langsiktig og bærekraftig gjeldsforvaltning hos våre kunder gjennom vår utlånsvirksomhet
- Bidra aktivt til åpne, transparente kapitalmarkeder nasjonalt og internasjonalt

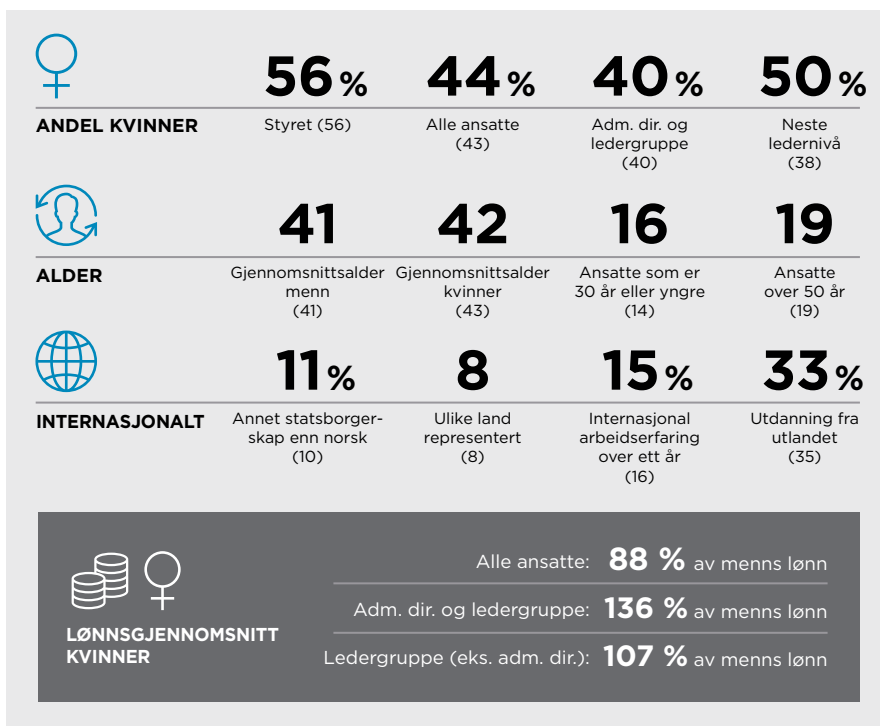
Mangfold og likestilling

KBN arbeider målrettet og systematisk for mangfold og likestilling i egen organisasjon og målene skal følges opp med konkrete tiltak i bankens virksomhetsplan. Arbeidet for mangfold og likestilling skal legges til grunn ved rekruttering, leder- og medarbeiderutvikling og etterfølgerplanlegging. Målsettingen er å oppnå kjønnsbalanse på alle nivåer og i alle enheter. Hvert kjønn skal være representert med minst 40 pst.

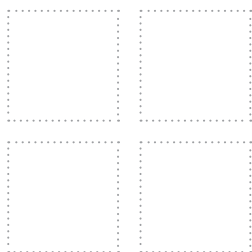
Ved rekruttering og endringer i sammensetning av ledergrupper og organisatoriske enheter skal det legges særskilt vekt på kjønnsbalanse. Best kvalifiserte kvinne og mann skal alltid identifiseres før beslutninger tas. Det skal utøves likebehandling der faglige og personlige kvalifikasjoner vurderes uavhengig av kjønn, funksjonsevne, alder, kulturell eller geografisk bakgrunn.

OVERSIKT

Utvalgte nøkketall over mangfold og likestilling

MANGFOLD OG LIKESTILLING

MÅL

- Være en likestilt virksomhet og ha et mangfold blant våre ansatte
- Ha forventninger om at våre leverandørers arbeid med samfunnsansvar, herunder miljø, etikk, mangfold og likestilling gir dokumenterbare effekter og deres samarbeidspartnere

ESG-krav i kjernevirksomheten

KBN jobber kontinuerlig med å integrere bærekraft i kjernevirksomheten. En viktig del av virksomheten er likviditetsbeholdningen som utgjør minst 12 måneders finansieringsbehov inkludert utlånvekt. I 2019 vil KBN blant annet vurdere om miljømessige, sosiale og styringsmessige (ESG) faktorer kan implementeres i renteforvaltningen.

ESG-KRAV I KJERNE-VIRKSOMHETEN (NY)

MÅL

- Sikre at KBN har en ESG-praksis i kjernevirksomheten minst på nivå med god bransjeskikk

G
STYRINGSMESSIGE
FORHOLD

Etikk

Et sentralt element i KBNs samfunnsansvar er arbeidet med etikk. Alle ansatte og ledere skal opptre i samsvar med KBNs [etiske retningslinjer](#), sist revidert i 2014. I 2019 skal de etiske retningslinjene oppdateres. Det gjennomføres årlige etikksamlinger og dilemma-trening for ansatte. De etiske retningslinjene skal gjøres kjent for alle nyansatte, leverandører og kunder og er tilgjengelige på nettsidene på engelsk, norsk og japansk.

KBN har nulltoleranse for mobbing, trakassering og diskriminering. KBN har rutiner for varsling av kritikkverdige forhold, og regler om hvordan et eventuelt varsel vil bli behandlet. For å redusere terskelen for varsling har KBN etablert en ekstern varslingskanal. Dette muliggjør at eksterne parter kan varsle, samt at det kan varsles anonymt hvor dette er ønskelig eller nødvendig. KBN har ikke mottatt varsler i 2018.

I 2019 skal KBN gjennomføre et etikkprogram for ansatte der blant annet eksterne foredrag dilemmatrening og opplegg for egenutvikling inngår.

ETIKK

MÅL

- Ansatte i KBN utviser etisk adferd i tråd med våre retningslinjer i sitt møte med kunder, kolleger, leverandører og i andre relasjoner
- Ansatte i KBN utviser aktsomhet og etisk adferd i det offentlige rom, herunder i sosiale medier
- Lav terskel for bekymringsmeldinger og varsling om trakassering eller diskriminering

Leverandørkjede

KBN foretar innkjøp av varer og tjenester for om lag 40 mill. kroner årlig og ønsker å bruke innkjøpsmakten til å påvirke leverandører i mer bærekraftig retning. KBN har nulltoleranse for korrupsjon og hvitvasking og forventer det samme av våre leverandører og deres samarbeidspartnere.

KBN forventer at våre leverandørers arbeid på samfunnsansvar, herunder miljø, etikk, mangfold og likestilling samt sosiale forhold gir dokumenterbare effekter. KBN vektlegger leverandørers innsats og resultater – både i egen bedrift og overfor deres samarbeidspartnere – i anskaffelser. Det samme gjelder arbeidet mot svindel fra cyberkriminelle.

I 2019 skal KBN styrke sin innkjøpskompetanse og det skal utarbeides nye innkjøpsretningslinjer og et forventningsnotat til leverandører.

LEVERANDØRKJEDE

MÅL

- Ha forventninger om at våre leverandører og deres samarbeidspartnere arbeider aktivt mot korrupsjon, hvitvasking og beskyttelse mot cyberkriminalitet

Interessentdialog

En utfyllende beskrivelse av KBNs interessenter og interessentdialog finnes i delkapitlet «Interessenter». For 2019 har KBN følgende mål:

INTERESSENTDIALOG

MÅL

- Ha en aktiv, løpende dialog med bankens viktigste interessenter
- Rapportere på vårt bærekraftsarbeid i henhold til internasjonale standarder (GRI)

GRØNNE LÅN

–FINANSIERT MED GRØNNE OBLIGASJONER

KBN er den mest aktive norske utstederen av grønne obligasjoner og utstedte i 2018 for første gang en grønn obligasjon i australske dollar.

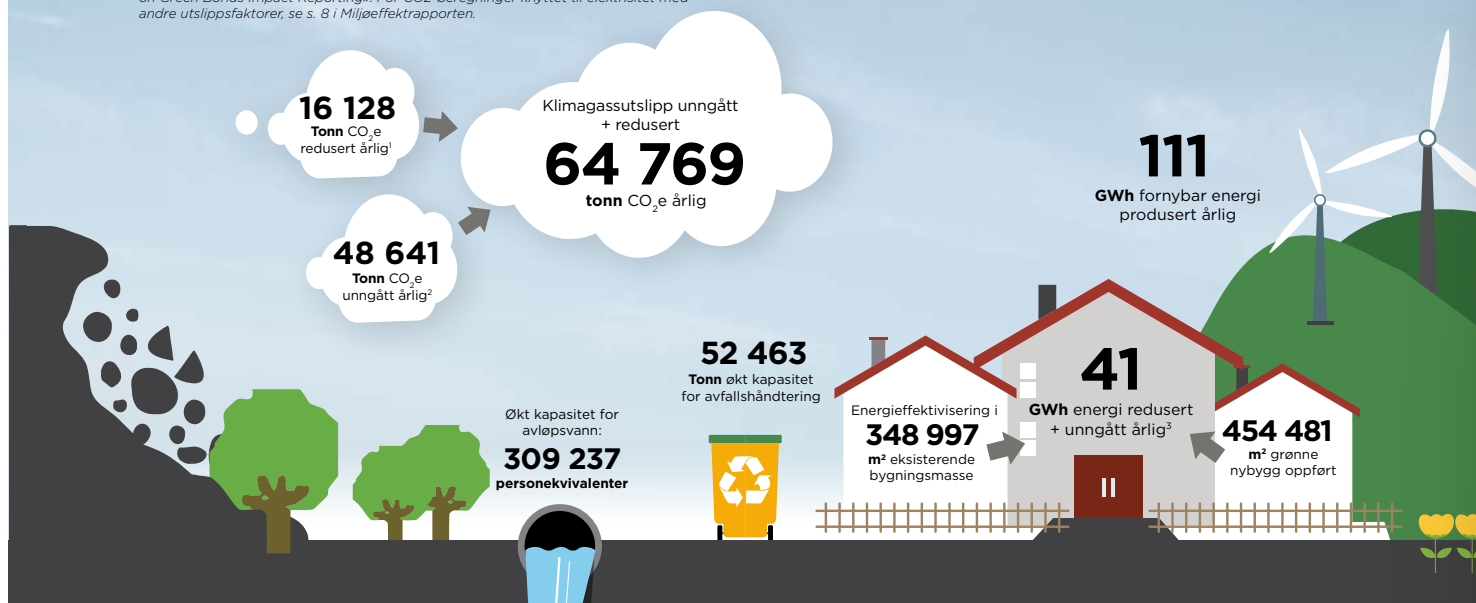
Pengene lånes ut som grønne lån til prosjekter som tilfredsstillt vårt rammeverk for grønne obligasjoner (Green Bond Framework). Rammeverket har fått beste karakter «mørk grønn» av CICERO Senter for klimaforskning. Ved utgangen av 2018 hadde KBN 18,8 mrd. kroner utestående i grønne lån til slike prosjekter. KBN rapporterer årlig på effekten av de grønne lånene i egen miljøeffekt rapport. Rapporten gir investorene utfyllende informasjon om hvilke prosjekter som finansieres av de grønne obligasjonene, herunder klimaeffekten målt som klimagassutslipp unngått eller redusert. En oppsummering av resultatene fra 2018 følger.

[Miljøeffekt rapporten kan lastes ned her.](#)

ESTIMERT KLIMA- OG MILJØEFFEKT AV KBNs GRØNNE LÅN

I alle CO₂-beregninger er det lagt til grunn en utslippsfaktor på 380g CO₂ per kWh elektrisitet, som er anbefalt utslippsfaktor i «Nordic Public Sector Issuers' Position Paper on Green Bonds Impact Reporting». For CO₂-beregninger knyttet til elektrisitet med andre utslippsfaktorer, se s. 8 i Miljøeffekt rapporten.

1. Fra prosjekter i kategoriene Energieffektivisering og Lavutslippstransport, samt de prosjektene i kategorien Avfallshåndtering som har en direkte utslippsreducerende effekt.

2. Fra prosjekter i kategoriene Grønne nybygg og Fornybar energi, samt de prosjektene i kategorien Avfallshåndtering som reduserer bruken av, eller produserer egen energi.

3. 24 233 MWh energibruk redusert pga. energieffektiviseringstiltak, 16 763 MWh unngått energibruk i grønne nybygg sammenlignet med referansebygg bygget etter forskrift.

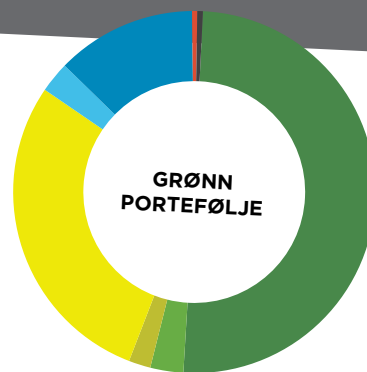
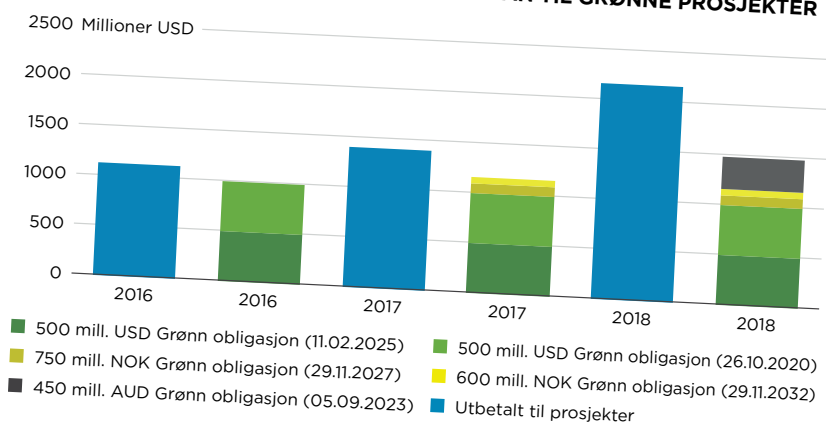
MILJØEFFEKTRAPPORT – KORT OG GODT

31. DESEMBER 2018

Kommunalbanken er en av bidragsyterne til «Nordic Public Sector Issuers' Position Paper on Green Bond Impact Reporting», som er en guide for miljøeffektrapportering. Dette posisjonsnotatet er lagt til grunn for rapportering av miljøeffekt.

UTESTÅENDE GRØNNE OBLIGASJONER OG LÅN TIL GRØNNE PROSJEKTER

Prosjektkategori	Andel (%)
Grønne nybygg	50,2 %
Fornybar energi	2,9 %
Energieffektivisering	2,0 %
Lavutslippstransport	28,7 %
Avfallshåndtering	2,7 %
Vann- og avløpshåndtering	12,5 %
Bærekraftig arealbruk	0,5 %
Klimatilpasning	0,5 %

PROSJEKTPORTEFØLJE OG OVERSIKT KLIMAEFFEKT

Prosjektkategori	Utestående utbetalt til prosjekter, i 1000 NOK	Unngåtte klimagassutslipp/reduisert årlig, i tonn CO ₂ e*	Effekt, tonn CO ₂ e per millioner NOK
Grønne nybygg	9 430 727	7 086	0,8
Fornybar energi	554 036	40 855	73,7
Energieffektivisering	367 321	9 206	25,1
Lavutslippstransport	5 389 633	6 892	1,3
Avfallshåndtering	517 287	30	15,0
Vann- og avløpshåndtering	2 348 562		N/a
Bærekraftig arealbruk	87 655		N/a
Klimatilpasning	92 332		N/a
SUM	18 787 553		

PROSJEKTER I PORTEFØLJEN

KBNs grønne prosjektportefølje består utelukkende av prosjekter som er i tråd med vårt rammeverk for grønne obligasjoner (Green Bond Framework) og tilhørende kriteriesett for grønne lån. Kriteriesettet er tilgjengelig på KBNs nettsider.

SENTRALE RAPPORTERINGSPRINSIPPER

Rapportert miljøeffekt skal stå i forhold til den andelen av prosjektet som vi har finansiert. Vi rapporterer på sentrale indikatorer som unngåtte eller reduserte utslipp av klimagasser og unngått eller redusert energibruk der dette er relevant. I tillegg er det utviklet egne indikatorer for hver enkelt prosjektkategori. KBN rapporterer på porteføljebasis og i norske kroner (NOK). For denne rapporten slutter rapporteringsperioden 31. desember 2018.

! LES KBNs MILJØEFFEKTRAPPORT

Andel av grønne lån som er finansiert med grønne obligasjoner	Andel (%)
Totale utestående grønne obligasjoner dividert med totale utestående grønne lån utbetalt til prosjekter per 31.12.2018	68 %
Hvorav finansiert med grønn obligasjon USD 500 millioner utløp 11. februar 2025	23 %
Hvorav finansiert med grønn obligasjon USD 500 millioner utløp 26. oktober 2020	23 %
Hvorav finansiert med grønn obligasjon NOK 750 millioner utløp 29. november 2027	4 %
Hvorav finansiert med grønn obligasjon NOK 600 millioner utløp 29. november 2032	3 %
Hvorav finansiert med grønn obligasjon AUD 450 millioner utløp 5. september 2023	15 %

* Lagt til grunn europeisk energimiks, 380 g CO₂/kWh. For klimagassberegning med andre utslippsfaktorer, se s. 8.

KLIMARISIKO

– HVA SIER MARKEDSAKTØRENE?

Dialog med KBNs interesser er en helt sentral del av arbeidet for å møte forventningene til selskapet. Kontakt med tilretteleggere og investorer gir verdifull innsikt i utviklingen i relevante markeder, og hvilke ønsker og krav som stilles til produktene. I 2018 var klimarisiko i finans et høyaktuelt tema på den nasjonale og internasjonale dagsorden, blant annet gjennom EU-kommisjonens handlingsplan for bærekraftig finans og Klimarisikoutvalgets rapport i Norge.

Som del av KBNs arbeid med klimarisiko ba vi to av våre samarbeidspartnere, UBS Global Asset Management og UniSuper, om å besvare noen spørsmål om klimarisiko. UBS GAM svarte at vurderinger av miljø-, samfunns- og styringsmessige forhold var integrert i deres investeringsanalyser, og at i tilfeller der klimaendringer er av betydning for utstederen ble dette gjennomgått grundig. De pekte på at det per i dag en utfordring å kvantifisere klimarisiko i et framtidsperspektiv, med usikkerhet knyttet til reguleringer samt effekten av kostnadsendringer. Begge mener det er betryggende med utstedere som er i stand til å rapportere i tråd med TCFD-anbefalingene: Det innebærer å forstå klimaendringenes påvirkning på strategien og forklare hvordan virksomheten vil følge opp konkrete mål.

When facilitating the issuance of bonds, do you consider climate risk when determining the value and riskiness of the issuer?

For corporate credits we have integrated ESG considerations into our analysis and investment decision-making. This means that look more closely where we see climate change risks are materially relevant to an issuer. This is informed by work we have done on the materiality of ESG issues and particularly focuses our attention where climate change transition could lead to business model disruption, regulation costs, product positioning (both advantages and disadvantages), and capex/balance sheet issues. As such we particularly focus on fossil fuel producers, large GHG emitters, makers of high carbon/energy intensity product makers, and makers of products that contribute to improving energy efficiency.

We consider climate risk as part of the holistic ESG risks facing a company/issuer. We routinely survey our external portfolio managers with respect to ESG and ask them to provide examples of how they consider ESG risks in their portfolio - however, we do not require them to report specifically on climate related financial risks, and do not have any restrictions on mandates.

In the current market, and in light of the Prudential Regulation Authority's recent focus on climate change (for example in the Consultation Paper on 'Enhancing banks' and insurers' approaches to managing the financial risks from climate change'), do you find it challenging to find reliable data for estimating climate risk relevant to a client?

We are able to source data from a variety of service providers on the carbon emissions of enterprises that we invest in at the level of GHG Protocol Scope 1 (direct), Scope 2 (electricity purchases), and Scope 3 (upstream). While much of the data from the largest enterprises is based on corporate

disclosure, there is still a sizeable proportion that is estimated, and this is especially the case for Scope 3. However, we also recognize carbon emissions are a proxy measure for a specific kind of regulatory risk. At this stage other forms of risk – and the response of individual issuers to manage it – can only be measured in more qualitative terms. We are signatories to CDP Climate Change and we use the data that they collect. We use qualitative data in our Climate Aware rule-based equity strategies and have been looking at whether this is applicable in the fixed income arena. When it comes to more fundamental analysis however it is more challenging to find better data to quantify climate risks in a looking forward manner, such as in the form of exposure to country level commitments and regulatory trends, and potential impacts on cost and product competitiveness.

UniSuper considers climate risk on its portfolio from a range of angles – carbon intensity (to estimate preparedness to carbon pricing), industry resilience/substitutes (including stranded assets), physical resilience, and company preparedness/response. As we invest in 1000's of companies (and most of these investments are in equities) we try to determine what companies/sectors present the most risk (both financially and with respect to member attention), considering our exposures to the sectors and companies across our portfolios (combining debt and equity exposures).

We try not to rely on any particular data source with respect to this analysis – rather using multiple data sources to determine if any particular company/sector presents a material risk to our portfolios and will then engage with the companies to assess if the risk is being managed.

Given that including climate risk in credit models is still at a stage of infancy, are there any data items or information points that you deem positive if an issuer is able to present?

Where we consider carbon emissions to be potentially financially material we expect issuers to disclose their emissions at least at the levels of Scope 1 & 2. As such we regard any absence of this data as negatively differentiating the issuer. We are more encouraged by issuers who are able to report in line with the Taskforce on Climate-related Financial Disclosure (TCFD), and especially where they are able to demonstrate a good grasp of the impacts of climate change on their strategy and capital allocation, are able to provide relevant targets and can communicate how they expect to achieve them.

We view it as a positive if a company has reported in line with the TCFD and/or if they are able to articulate and report on how they are managing their material climate related risks (e.g. energy efficiency, adapting assets to be more resilient to a variable (hotter/wetter/drier etc.) climate etc.). This is positive as it demonstrates that the company is proactive in responding to risks within its operations.

It is also a positive with respect to how they are managing the reputational risks associated with climate activism – which is relevant to UniSuper as an investor as well.

ÅRSREGNSKAPET 2018

- RESULTATREGNSKAP
- TOTALRESULTAT
- BALANSE
- ENDRINGER I EGENKAPITAL
- KONTANTSTRØMOPPSTILLING
- REGNSKAPSPRINSIPPER

NOTER TIL REGNSKAPET

RESULTATREGNSKAP OG TOTALRESULTAT

Note 1	Netto renteinntekter
Note 2	Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester
Note 3	Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter
Note 4	Netto gevinst/(tap) på markedstransaksjoner
Note 5	Lønn og administrasjonskostnader
Note 6	Godtgjørelse til ledende ansatte
Note 7	Pensjoner
Note 8	Skatt
Note 9	Leieavtaler

BALANSE

Note 10	Klassifisering av finansielle instrumenter
Note 11	Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi
Note 12	Finansielle instrumenter målt til amortisert kost
Note 13	Sikringsbokføring
Note 14	Fordringer på kredittinstitusjoner
Note 15	Utlån til kunder

Note 16	Forventet kredittap
Note 17	Sertifikater og obligasjoner
Note 18	Andre eiendeler og annen gjeld
Note 19	Gjeld til kredittinstitusjoner
Note 20	Obligasjongjeld
Note 21	Finansielle derivater
Note 22	Kontantsikkerhet og motregning
Note 23	Ansvarlig lånekapital
Note 24	Aksjekapital
Note 25	Fondsobligasjon

RISIKOSTYRING

Note 26	Risikostyring
Note 27	Kredittrisiko
Note 28	Renterisiko
Note 29	Valutarisiko
Note 30	Likviditetsrisiko
Note 31	Kapitaldekning og kapitalstyring

RESULTATREGNSKAP

(Beløp i NOK 1 000 000)	Note	2018	2017
Renteinntekter fra eiendeler målt til amortisert kost		3 738	1 754
Renteinntekter fra eiendeler målt til virkelig verdi		3 017	4 089
Sum renteinntekter		6 755	5 843
Rentekostnader		4 871	3 681
Netto renteinntekter	1	1 885	2 162
Provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	2	34	32
Netto urealiserte gevinster/(tap) på finansielle instrumenter	3	338	-163
Forventet kredittap	16	1	-
Netto gevinst/(tap) på markedstransaksjoner	4	17	9
Sum andre driftsinntekter		320	-186
Lønn og administrasjonskostnader	5,6,7	142	132
Avskrivninger		22	21
Andre driftskostnader	9	46	40
Sum driftskostnader		209	193
Resultat før skatt		1 996	1 783
Skattekostnad	8	499	354
Resultat for regnskapsåret		1 496	1 429
Andel tilordnet aksjonær		1 448	1 395
Andel tilordnet fondsobligasjonseiere		48	34

TOTALRESULTAT

(Beløp i NOK 1 000 000)	Note	2018	2017
Resultat for regnskapsåret		1 496	1 429
Andre innregnede inntekter og kostnader			
<i>Poster som ikke omklassifiseres til resultat</i>			
Verdiendring på gjeld som skyldes endring i egen kredittrisiko*	20	-365	0
Aktuarmessig gevinst/(tap) på pensjonsforpliktelse		1	-1
Herav skatt		91	0
Sum andre innregnede inntekter og kostnader		-273	-1
Totalresultat for regnskapsåret		1 223	1 428

*Verdiendring som skyldes endring i egen kredittrisiko i utstedt gjeld som måles til virkelig verdi, skal etter ikrafttredelse av IFRS 9 fra og med 2018, presenteres i totalresultatet. Under tidligere regnskapsregler, ble tilsvarende størrelse presentert i regnskapslinjen Netto urealiserte gevinster/tap på finansielle instrumenter og inngikk i det ordinære resultatet. For 2017 utgjorde verdiendring på gjeld som skyldtes endring i egen kredittrisiko -607 mill kroner (før skatt), som ble presentert på linjen Netto urealiserte gevinster/(tap) og inngikk i det ordinære resultatet.

BALANSE

(Beløp i NOK 1 000 000)

	Note	2018	2017
Eiendeler			
Fordringer på kredittinstitusjoner	10,11,12,14,22	22 987	10 400
Utlån til kunder	10,11,12,15	303 571	283 396
Sertifikater og obligasjoner	10,11,12,13,17	116 519	107 445
Finansielle derivater	10,12,13,21,22	14 497	11 476
Utsatt skattefordel	8	0	0
Andre eiendeler	18	127	137
Sum eiendeler		457 701	412 854
Gjeld og egenkapital			
Gjeld til kredittinstitusjoner	10,12,19,22	12 085	4 714
Obligasjonsgjeld	10,11,12,13,20	402 916	369 482
Finansielle derivater	10,12,13,21,22	24 051	21 082
Annen gjeld	18	34	86
Betalbar skatt	8	0	214
Utsatt skatt	8	1 164	551
Pensjonsforpliktelser	7	47	50
Ansvarlig lånekapital	10,12,23	1 982	2 008
Sum gjeld		442 279	398 187
Innskutt egenkapital	24	3 145	3 145
Fondsobligasjon	25	2 189	2 189
Opptjent egenkapital		10 088	9 333
Sum egenkapital		15 421	14 667
Sum gjeld og egenkapital		457 701	412 854

Styrets erklæring

I henhold til verdipapirhandellovens §5-5

Vi bekrefter at selskapets årsregnskap for 2018 etter vår beste overbevisning er utarbeidet i samsvar med IFRS, og at opplysningene i regnskapet gir et rettviseende bilde av selskapets eiendeler, gjeld, finansielle stilling og resultat som helhet.

Årsberetningen gir etter vår beste overbevisning en rettviseende oversikt over viktige begivenheter i regnskapsperioden og deres innflytelse på årsregnskapet, og de mest sentrale risiko- og usikkerhetsfaktorer selskapet står overfor i neste regnskapsperiode.

Oslo, 31. desember 2018

28. februar 2019

I styret for Kommunalbanken AS

Brit Kristin Rugland
Styreleder

Martin Skancke
Nestleder

Rune Midtgaard
Styremedlem

Nanna Egidius
Styremedlem

Jarle Byre
Styremedlem

Petter Steen jr.
Styremedlem

Marit Urmo Harstad
Styremedlem

Ida Espolin Johnson
Styremedlem

Martha Takvam
Styremedlem

Kristine Falkgård
Administrerende direktør

ENDRINGER I EGENKAPITALEN

2018

	Note	Aksjekapital	Fonds- obligasjon	Verdi- endringer gjeld egen kredittrisiko	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital per 31. desember 2017		3 145	2 189	0	9 333	14 667
Effekter 1. januar 2018 knyttet til overgang til IFRS 9		0	0	-360	383	23
Egenkapital per 1. januar 2018		3 145	2 189	-360	9 716	14 691
Resultat for regnskapsåret		0	0	0	1 496	1 496
Andre innregnede inntekter og kostnader - verdiendring gjeld egen kredittrisiko		0	0	-274	0	-274
Andre innregnede inntekter og kostnader - pensjon		0	0	0	-1	-1
Renteutbetaling på fondsobligasjon	25	0	0	0	-48	-48
Utbytte for 2017		0	0	0	-443	-443
Egenkapital per 31. desember 2018	24	3 145	2 189	-634	10 720	15 421

Det er i statsbudsjettet for 2019 vedtatt et utbytte til eier for regnskapsåret 2018 på 481 millioner kroner. Dette skal utbetales i 2019, under forutsetning av vedtak i bankens generalforsamling. Dette er ikke fratrukket i egenkapitalen per 31.12.18 som fremkommer i tabellen over.

2017

	Note	Aksjekapital	Fonds- obligasjon	Verdi- endringer gjeld egen kredittrisiko	Annen egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital per 1. januar 2017		3 145	994	0	8 314	12 452
Resultat for regnskapsåret		0	0	0	1 429	1 429
Sum andre innregnede inntekter og kostnader		0	0	0	-1	-1
Renteutbetaling på fondsobligasjon	25	0	0	0	-18	-18
Utstedelse av fondsobligasjon	25	0	1 195	0	0	1 195
Utbytte for 2016		0	0	0	-390	-390
Egenkapital per 31. desember 2017	24	3 145	2 189	0	9 333	14 667

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2018	2017
Kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter		
Renteinnbetalinger	6 529	5 830
Renteutbetalinger	-3 899	-3 310
Utbetaling av garantiprovisjon og transaksjonskostnader	-34	-32
Gevinst ved realisasjon av finansielle instrumenter	17	9
Utbetaling til drift	-209	-172
Betalt skatt	0	404
Netto utbetaling av lån til kunder	-20 525	-15 148
Netto (økning)/reduksjon i kortsiktige plasseringer	-4 492	3 527
Netto innbetaling/(utbetaling) ved kjøp/salg av verdipapirer	-6 370	14 406
Netto (økning)/reduksjon i andre eiendeler	8	13
Netto økning/(reduksjon) i annen gjeld	-55	36
Netto (økning)/reduksjon i finansielle derivater	3 489	-12 094
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-25 542	-6 531
Kontantstrøm fra investeringsaktiviteter		
Utbetaling ved kjøp av varige driftsmidler	2	-18
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	2	-18
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter		
Innbetaling ved utstedelse av sertifikatgjeld	0	0
Tilbakebetaling av sertifikatgjeld	0	0
Innbetaling ved utstedelse av obligasjonsgjeld	104 845	118 509
Tilbakebetaling av obligasjonsgjeld	-79 004	-112 676
Innbetaling ved utstedelse av Fondsobligasjon	0	1 195
Renteutbetaling på Fondsobligasjon	-65	-25
Innbetaling ved utstedelse av ansvarlig lån	0	0
Tilbakebetaling av ansvarlig lån	0	0
Utbetaling av utbytte	-443	-390
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	25 333	6 614
Sum kontantstrøm	-208	65
Justering for valutakursendringer	396	-54
Netto kontantstrøm etter valutakursendringer	189	11
Konter og kontantekvivalenter per 1. januar	87	76
Netto endring i konter og kontantekvivalenter	189	11
Konter og kontantekvivalenter ved utgangen av perioden	276	87
Herav		
<i>Fordringer på kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid</i>	276	87
<i>Gjeld til kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid</i>	0	0

Se note 20 for en avstemming av endringer i balanseført verdi for forpliktelser som inngår i finansieringsaktiviteter. Slike forpliktelser er obligasjonsgjeld og ansvarlig lån.

REGNSKAPSPRINSIPPER

SELSKAPSFORMLING

Kommunalbanken AS er et aksjeselskap som har som formål å yte lån til kommuner, fylkeskommuner, interkommunale selskaper og andre selskaper som utfører kommunale oppgaver. Selskapets forretningskontor er i Haakon VII's gate 5B, Oslo. Årsregnskapet for 2018 ble godkjent av styret 28. februar 2019.

GRUNNLAG FOR UTARBEIDELSE AV ÅRSREGNSKAPET

Årsregnskapet er utarbeidet i samsvar med Internasjonale Regnskapsstandarder (IFRS) som er vedtatt av EU. Årsregnskapet avlegges etter historisk kost prinsippet, med unntak av følgende regnskapsposter:

- Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi over resultat
- Finansielle instrumenter klassifisert som målt til amortisert kost, enten basert på forretningsmodell holde og motta kontantstrømmer og hvor vilkår for virkelig verdi opsjon ikke er oppfylt eller som er sikringsobjekter i virkelig verdisikring. I sistnevnte tilfelle måles det finansielle instrumentet til amortisert kost, og verdiendring knyttet til den sikrede risikoen justerer balanseført verdi for instrumentet og resultatføres.

FUNKSJONELL VALUTA OG PRESENTASJONSVALUTA

Selskapets funksjonelle og presentasjonsvaluta er norske kroner (NOK). Balanseposter i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved bruk av valutakurs på balansedagen. Resultatposter i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner ved bruk av valutakurs på transaksjonstidspunktet. Årsregnskapet presenteres i millioner kroner med unntak av noter 6 og 7 som presenteres i tusen kroner.

ESTIMATER OG SKJØNNSMESSIGE VURDERINGER

Ledelsen anvender estimater og gjør skjønnsmessige vurderinger samt tar forutsetninger som påvirker effekten av anvendelsen av regnskapsprinsipper. Estimater og skjønnsmessige vurderinger påvirker regnskapsførte verdier av eiendeler og gjeld, og inntekter og kostnader, og kan medføre justering i regnskapsførte verdier dersom forutsetningene eller forventningene om fremtidig utvikling endrer seg. De viktigste estimatene og vurderingene i årsregnskapet omfatter:

Måling til virkelig verdi

Virkelig verdi av finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked eller ikke har tilgjengelige noterte priser på balansedagen fastsettes ved hjelp av verdsettelsesteknikker. Når inndata i verdsettelsesmodeller ikke kan utledes direkte fra observerbare markedsdata, gjør ledelsen vurderinger og bruker forutsetninger knyttet til kredittisiko og likviditetsrisiko i finansielle instrumenter. Selv om skjønnsmessige vurderinger og forutsetninger baserer seg i størst mulig grad på faktiske markedsforhold på balansedagen, kan de øke usikkerheten i regnskapsførte beløp. Ledelsen utviser skjønn i anvendelsen av regnskapsprinsipper særlig ved allokering av instrumenter målt til virkelig verdi i nivåhierarkiet iht IFRS 13 (nivå 1,2,3).

FINANSIELLE INSTRUMENTER

IFRS 9 *Finansielle Instrumenter* erstattet IAS 39 *Finansielle instrumenter – Innregning og måling* og Kommunalbanken rapporterer i henhold til IFRS 9, som trådte i kraft 1. januar 2018. Regnskapsprinsipper for finansielle instrumenter innenfor IFRS 9 *Finansielle instrumenter* er som følger:

Innregning og fraregning

Innregning av finansielle eiendeler og forpliktelser skjer når foretaket blir part i instrumentets kontraktmessige bestemmelser. Ved førstegangsinnregning måles alle finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi. Innregnet beløp for finansielle eiendeler og forpliktelser som ikke er klassifisert til virkelig verdi over resultat inkluderer i tillegg transaksjonskostnader som er direkte henførbare til anskaffelsen. Innregning og fraregning av finansielle instrumenter på balansen skjer på oppgjørstidspunktet. Ved alminnelig

kjøp og salg av finansielle eiendeler som utpekes til virkelig verdi innregnes virkelig verdi av eiendelen på avtaletidspunktet.

Finansielle eiendeler fraregnes når den kontraktmessige retten til kontantstrømmene utløper eller overføres. Finansielle forpliktelser fraregnes når plikten angitt i kontrakten er oppfylt, kansellert eller utløpt. Ved tilbakekjøp av utstedte obligasjoner fraregnes den balanseførte verdien av forpliktelsen, og differansen mellom oppgjørsbeløp og balanseverdi resultatføres som gevinst eller tap på transaksjonstidspunktet.

KLASSIFISERING OG MÅLING

Klassifisering av finansielle instrumenter foretas på tidspunktet for innregning og bestemmer etterfølgende måling av balanseført verdi. Kategorisering av finansielle instrumenter bestemmes av deres karakter og av forretningsmodellen for forvaltning av de finansielle eiendelene.

Finansielle eiendeler målt til amortisert kost

Kommunalbankens forretningsmodell for utlån til kunder og sertifikater og obligasjoner vurderes å være «å holde eiendelene for å motta kontantstrømmer». Når eiendelenes kontantstrømmer kun består av betalinger av hovedstol og rente, og det ikke finnes instrumenter med i stor grad motgående verdiendringer, måles eiendelen til amortisert kost. Nye utlån eller obligasjoner og sertifikater blir gjenstand for en vurdering av om eiendelenes kontantstrømmer kun utgjør avdrag, hovedstol eller rente.

Dersom det vurderes at dette ikke er tilfellet skal eiendelen klassifiseres som målt til virkelig verdi. Kommunalbankens p.t utlån og Niborlån måles til amortisert kost. Sertifikater og obligasjoner uten direkte tilknyttet finansielt derivat måles også til amortisert kost. Fordringer på kredittinstitusjoner (kontanter, pengemarkedsinnskudd og stilt kontantsikkerhet) klassifiseres også som målt til amortisert kost. Amortisert kost måles ved bruk av effektiv rente metoden.

Eiendeler klassifisert som målt til amortisert kost kan inngå i virkelig verdisikring. Når virkelig verdisikring kommer til anvendelse, balanseføres verdiendringer som er henførbare til den sikrede risikoen under «Sertifikater og obligasjoner» eller «utlån til kunder» og regnskapsføres i resultatregnskapet som «Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter».

Finansielle eiendeler og forpliktelser utpekt til virkelig verdi over resultat (FVO)

Utvalgte sertifikater og obligasjoner i likviditetsporteføljen og utlån til kunder med rentebinding utpekes ved innregning til virkelig verdi over resultat for å oppnå samsvarende behandling med tilhørende derivatkontrakter, som måles til virkelig verdi over resultat. Dette medfører reduksjon i måleinkonsistens mellom sertifikater og obligasjoner og utlån, og finansielle derivater.

Finansielle forpliktelser målt til amortisert kost

Obligasjonsgjeld i form av benchmark-lån og enkelte lån fra institusjonelle investorer i nisjemarkeder utstedt i offentlige kapitalmarkeder klassifiseres som finansielle forpliktelser målt til amortisert kost og måles til amortisert kost etter effektiv rente metoden. Det samme gjelder obligasjonsgjeld med flytende rente utstedt i amerikanske dollar eller Euro, og gjeld til kredittinstitusjoner (mottatt kontantsikkerhet eller lån i pengemarkedet). En andel av disse finansielle forpliktelsene øremerkes som sikrede objekter og omfattes av reglene for virkelig verdisikring, slik at verdiendringer som er henførbare til den sikrede risikoen i obligasjonslånet balanseføres under «obligasjonsgjeld» og regnskapsføres i resultatregnskapet under «Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter».

Finansielle forpliktelser utpekt til virkelig verdi over resultat (FVO)

Utvalgte obligasjonslån med fast rente og som ikke inngår i sikringsbokføring utpekes ved innregning til virkelig verdi over resultat for å oppnå samsvarende behandling med tilhørende derivat-

kontrakter, som måles til virkelig verdi over resultat. Dette medfører reduksjon i måleinkonsistens mellom obligasjonsgjeld og finansielle derivater. For obligasjonsgjeld som måles til virkelig verdi innregnes den del av endringen i virkelig verdi som skyldes endring i kredittrisiko på forpliktelsen i andre inntekter og kostnader. Resten av verdiendringen innregnes i resultatregnskapet.

Finansielle derivater

Finansielle derivater klassifiseres som målt til virkelig verdi, med unntak for derivater øremerket som sikringsinstrumenter i virkelig verdisikringer. Alle finansielle derivater måles til virkelig verdi over resultat og klassifiseres som eiendeler når verdien er positiv, og som forpliktelser - når verdien er negativ.

VIRKELIG VERDI AV FINANSIELLE INSTRUMENTER

Finansielle instrumenter er kategorisert i virkelig verdi hierarkiet. Hvert finansielt instrument kategoriseres etter følgende nivåfordeling, basert på det laveste nivået som har avgjørende betydning for den totale målingen av virkelig verdi.

Nivå 1

For verdipapirer som omsettes i et aktivt marked med observerbar og regelmessig kursnotering benyttes noterte priser på balansedagen i måling av virkelig verdi. Banken benytter markedspriser levert av internasjonale datatilbydere (Bloomberg). De noterte prisene benyttes som input for nivå 1 dersom de representerer faktiske markedstransaksjoner. Av bankens finansielle instrumenter allokeres en større andel av sertifikater og obligasjoner og utstedte benchmark obligasjoner til nivå 1.

Nivå 2

For finansielle instrumenter hvor det ikke finnes tilgjengelig observerbare priser i et aktivt marked benyttes noterte priser på lignende instrumenter i et aktivt marked, eller verdsettelsesmetoder der vesentlig input er basert på observerbare markedsdata (levert av Reuters). Input benyttet under denne verdsettelseskategorien inkluderer:

- observerbare markedsrenter, basisspreader, valutakurser, aksjeindekser, aksjekurser, råvareindekser og volatiliteter
- noterte priser og kredittspreader på balansedato på tilsvarende instrumenter fra samme utsteder med ulik løpetid hvor det gjøres justeringer for løpetidsforskjeller
- noterte priser og kredittspreader på balansedato på tilsvarende instrumenter fra samme utsteder i en annen valuta, hvor det gjøres justeringer for basisspread til aktuell valuta
- faktiske handler i identiske instrumenter hvor det gjøres justeringer for endringer i markedsparametere mellom handelsdato og balansedato
- mer likvide instrumenter fra samme utsteder med tilsvarende løpetid som tillegges en likviditetspremie som reflekterer den manglende likviditet i det aktuelle instrumentet
- potensielle nyutstedelser av tilsvarende instrument fra samme utsteder

Av bankens finansielle instrumenter allokeres fordringer på kredittinstitusjoner samt større andeler av utlån til kunder, sertifikater og obligasjoner, finansielle derivater og obligasjonsgjeld til Nivå 2.

Nivå 3

Nivå 3 omfatter finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked og hvor virkelig verdi fastsettes ved hjelp av verdsettelsesmetoder der vesentlig input er basert på ikke-observerbare data. Finansielle instrumenter som allokeres til nivå 3 omfatter sertifikater og obligasjoner med lav likviditet, fastrente-lån til kunder, utstedt gjeld som ikke omsettes i et aktivt marked og hvor vesentlig inndata anses å være ikke-observerbar, og OTC-derivater med opsjonselementer.

For sertifikater og obligasjoner i nivå 2 og nivå 3 benyttes ofte samme input, men vesentligheten av justeringer av markedsparametere, og i hvilken grad justering baseres på observerbare data, tillegges vekt når instrumentet skal kategoriseres i henhold til

IFRS 13. Annen input som benyttes i verdifastsettelsen inkluderer:

- prisestimer for tilsvarende aktivaklasser fra markedsaktører
- markedsindekser, både obligasjonsindekser og kredittderivatindekser for tilsvarende aktivaklasser
- ikke-bindende prisforespørsler til markedsaktører
- historiske eller teoretiske volatiliteter

Opplysninger om verdsettelsesmetoder

For finansielle instrumenter som blir kategorisert i virkelig verdi hierarkiet over flere perioder, kontrolleres det om det har vært bevegelser mellom nivåene i virkelig verdi hierarkiet, ved hver periodeslutt. De finansielle instrumentenes struktur og egenskaper definerer hvilke verdsettelsesmetoder som benyttes for å fastsette virkelig verdi i Nivå 2 og 3. Virkelig verdi av instrumenter uten opsjonselementer fastsettes ved hjelp av en diskonteringsmetode, hvor diskonteringsrenten utledes av relevante observerbare pengemarkedsrenter samt andre vesentlige risikofaktorer som har betydning for verdiutviklingen. Dersom slike risikoparametere ikke kan observeres på balansedagen, kan ledelsen gjøre vurderinger og anvende estimer ved fastsettelse av virkelig verdi. Finansielle instrumenter med opsjonselementer verdsettes ved hjelp av både en diskonteringsmetode og opsjonspringsmodeller som bruker både markedsdata og estimer som parametere. De mest signifikante ikke-observerbare parametere benyttet i verdsettelse i Nivå 2 og 3, hvor ledelsen gjør vurderinger om anvendte estimer omfatter estimerte kredittrisikopåslag for finansielle instrumenter som ikke omsettes i et aktivt marked.

PRESENTASJON AV FINANSIELLE EIENDELER OG FORPLIKTELSE

Kommunalbanken har ingen finansielle eiendeler og forpliktelser som motregnes og presenteres som nettobeløp i balansen. Generelle motregningsavtaler for finansielle derivater oppfyller ikke betingelsene for motregning, og alle finansielle derivater presenteres dermed brutto i balansen. Kontanter mottatt eller stilt som sikkerhet for derivateksponering reguleres i ISDA-avtaler, som gir rett til motregning ved konkurs, men oppfyller heller ikke betingelsene for motregning i IAS 32. Kontantsikkerhet presenteres brutto i balansen som gjeld til eller fordringer på kredittinstitusjoner.

Den del av verdiendringer for forpliktelser som måles til virkelig verdi som skyldes endringer i kredittrisiko innregnes og presenteres i andre inntekter og kostnader, mens resten av verdiendringen presenteres i resultatregnskapet.

FORVENTET KREDITTAP

For finansielle eiendeler klassifisert som målt til amortisert kost innregnes en avsetning for forventet kredittap. Dette gjelder utlån og sertifikater og obligasjoner som ikke måles til virkelig verdi.

For alle utlån og sertifikater og obligasjoner som måles til amortisert kost gjøres det på rapporteringstidspunktet en allokering av eiendelen til trinn 1, 2 eller 3. Eiendelen allokeres til trinn 1 ved førstegangs innregning i form av utstedelse av lån eller kjøp. På etterfølgende rapporteringstidspunkter innebærer Trinn 1 ingen betydelig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, trinn 2 innebærer en betydelig økning i kredittrisiko siden førstegangsinnregning, mens trinn 3 innebærer at eiendelen anses kredittforringet. For eiendeler i trinn 1 beregnes et 12-måneders forventet kreditttap som innregnes i resultatregnskapet og balansen. For eiendeler i trinn 2 og 3 beregnes et forventet kreditttap for hele eiendelens levetid, som innregnes i resultatregnskapet og balansen. For eiendeler i trinn 1 og 2 innregnes renteinntekt for eiendelen basert på hele hovedstolen, mens for eiendeler i trinn 3 innregnes renteinntekt basert på eiendelens amortiserte kost, dvs etter fratrukk av avsetning for tap.

Forventet tap beregnes per instrument/lån basert på eksponering ved mislighold, sannsynlighet for mislighold og tap ved mislighold, alle estimert på rapporteringstidspunktet. Kommunalbanken benytter tre scenarier i sin modell for beregning av forventet kre-

dittap. Videre justeres de normaliserte tapssannsynlighetene for markedskonjunkturer i tråd med aktuelle markedsførhold på rapporteringstidspunktene. Periodens endring i samlet beløp for forventet kredittap innregnes i resultatregnskapet på linjen «Forventet kredittap». Innenfor trinn 1 benyttes sannsynligheten for mislighold innenfor de neste 12 måneder og tap gjennom levetiden basert på mislighold innenfor de neste 12 måneder, mens innenfor trinn 2 og 3 benyttes sannsynligheten for mislighold i eiendelens fulle levetid og tap knyttet til dette.

Endringer i utsteders rating eller store utslag i Kommunalbankens interne kredittvurderingsmodell benyttes som en indikator på om det har funnet sted en betydelig økning i kredittisiko siden første gangs innregning slik at eiendelen skal allokeres til trinn 2. For utlånskunder skal det vurderes om slik forverring har funnet sted dersom det vedtas betalingsinnstilling i henhold til kommuneloven. En vurdering som kredittforringet eller allokering til trinn 3 omfatter for utlån hendelser som resulterer i faktiske kredittap, eller betalingsforsinkelser på minst 90 dager over en viss størrelse. Faktiske kredittap har aldri funnet sted. For obligasjoner og sertifikater vil dette utløses av hendelser som betalingsforsinkelser, konkursbegjæring eller restrukturering på grunn av finansielle problemer.

SIKRINGSBOKFØRING

Banken benytter rente- og valutaderivativer for å økonomisk sikre/eliminere rente- og valutaeksponering i eiendeler og gjeld. Kommunalbanken anvender IFRS 9 for sikringsbokføring. Når et sikringsforhold tilfredsstiller kriterier for sikringsbokføring og utpekes til sikringsbokføring, behandles det regnskapsmessig som virkelig verdisikring. De sikrede objektene i porteføljen av utlån, sertifikater og obligasjoner og obligasjonsgjeld klassifiseres som målt til amortisert kost.

Ved inngåelse av sikringsforhold som sikringsbokføres skjer det en øremerking og dokumentasjon av sikringsforholdet og selskaps mål og strategi for risikohåndtering ved å inngå sikringen. Dokumentasjonen inkluderer identifisering av sikringsforholdet, arten av risiko som sikres (renterisiko) og etterfølgende effektivitetstesting. Sikringene vurderes løpende og eventuell ineffektivitet resultatføres. Sikringsinstrumenter måles til virkelig verdi med verdiendringer over resultat. Verdiendringer på sikringsobjektet som er henførbare til den sikrede risikoen justeres balanseført verdi av sikringsobjektet og innregnes i resultatet under "Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter".

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Kontantstrømoppstillingen utarbeides etter direkte metode og viser kontantstrømmene etter anvendelsesområde. Kontanter og kontantekvivalenter omfatter kontantbeholdning, fordringer og gjeld på kredittinstitusjoner uten oppsigelsesfrist.

PRINSIPPER FOR INNTEKTSFØRING

Renteinntekter og rentekostnader presenteres som renteinntekter og rentekostnader uavhengig av klassifisering av underliggende balanseposter. Renteinntekter for balanseposter som måles til amortisert kost inntektsføres etter effektiv rente metoden. For balanseposter som måles til virkelig verdi herunder rentederivativer resultatføres renter etter hvert som de opptjenes som inntekter eller påløper som kostnader.

Urealiserte gevinster og tap på finansielle instrumenter som måles til virkelig verdi og verdiendringer knyttet til sikret risiko på sikringsobjekter under sikringsbokføring resultatføres under "Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter". Provisjonskostnader og gebyrer kostnadsføres i perioden når tjenesten er levert.

VARIGE DRIFTSMIDLER

Varige driftsmidler måles til anskaffelseskost fratrukket akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger. Ordinære avskrivninger, basert på kostpris, er beregnet lineært over driftsmidlenes antatte økonomiske levetid, og utrangeringsverdien av driftsmidlene antas å være null.

IMMATERIELLE EIENDELER

Immaterielle eiendeler måles til anskaffelseskost. Domenenavnet defineres som en immaterielle eiendel med ubestemt utnyttbar levetid og avskrives ikke. Øvrige immaterielle eiendeler består av IT systemer. Disse avskrives lineært over levetiden. Eiendelene testes for verdifall årlig. Dersom det foreligger en indikasjon på at eiendelene har falt i verdi, skal verdien av eiendeler skrives ned, og differanse mellom balanseført verdi og virkelig verdi innregnes i resultatet.

PENSJONSORDNINGER

Fra 1. januar 2018 ble bankens pensjonsordning endret fra en kollektiv ytelsesbasert tjenestepensjon til en innskuddsbasert pensjonsordning. Den nye ordningen gjelder for alle ansatte som var under 55 år på overgangstidspunktet. Innskuddspensjon innebærer at banken betaler et fast prosentvis innskudd, avhengig av lønn, som sparing til hver ansattes pensjonskonto.

For ytelsesbaserte pensjonsordninger er pensjonsforpliktelser vurdert til nåverdien av de fremtidige pensjonsforpliktelser som er opptjent på balansedagen. Pensjonsforpliktelser beregnes etter lineær opptjening basert på forutsetninger om diskonteringsrente, framtidig regulering av lønn, pensjoner og ytelser fra folketrygden, samt forutsetninger om dødelighet og frivillig avgang. Periodens pensjonskostnad består av summen av periodens opptjening, rentekostnad på den beregnede forpliktelsen og administrasjonskostnader. Endringer i tidligere perioders pensjonsopptjening (planendring) innregnes i periodens resultatet når pensjonsplanen endres.

Den innskuddsbaserte pensjonsordningen kostnadsføres løpende.

Periodens netto pensjonskostnad resultatføres under "Lønn og generelle administrasjonskostnader". Endringer i pensjonsforpliktelsen og pensjonsmidler i ytelsesbaserte ordninger som skyldes endringer og avvik i beregningsforutsetningene (endringer i finansielle og aktuarielle forutsetninger) presenteres i totalresultatet under andre innregnede inntekter og kostnader.

LEIEAVTALER

Leieavtaler som ikke i det vesentlige overfører all risiko og avkastning som er forbundet med eierskap av en eiendel, klassifiseres som operasjonelle leieavtaler. Leieavtaler som ikke er operasjonelle, klassifiseres som finansielle.

Leiebølet for operasjonelle leieavtaler kostnadsføres på lineært grunnlag i løpet av leieperioden. For finansielle leieavtaler innregnes eiendelen som anleggsmiddel og fremtidig minsteleie som leieforpliktelse, målt til det laveste av eiendelens virkelige verdi og nåverdien av fremtidig minsteleie.

INNTEKTSSKATT

Skatter kostnadsføres når de påløper. Det vil si at skattekostnaden er knyttet til det regnskapsmessige resultatet før skatt. Det korrigeres for midlertidige og permanente forskjeller før årets skattegrunnlag for betalbar skatt framkommer. Utsatt skatt og utsatt skattefordel beregnes på grunnlag av midlertidige forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier ved utgangen av regnskapsåret. Ved beregning benyttes nominell skattesats. Skatteøkende og skattereduserende forskjeller innenfor samme tidsintervall vurderes mot hverandre. Skattekostnaden består av betalbar skatt (skatt på årets skattepliktige resultat), endring i netto utsatt skatt og for lite/mye avsatt betalbar skatt tidligere år. Skattesatsen ble endret fra 27 % til 25 % fra og med 2016, og er uendret fra og med 2017.

EGENKAPITAL

Selskapets egenkapital består av aksjekapital, fondsobligasjon som oppfyller krav til egenkapital og tilbakeholdt overskudd. Utbytte klassifiseres som egenkapital fram til tidspunktet når vedtaket om utbetaling er truffet av generalforsamlingen. Fondsobligasjonen måles til kostpris og betalte renter fratrekkes annen egenkapital.

tal på samme måte som utbytte.

SEGMENTINFORMASJON

Selskapet har bare ett driftssegment, utlån til norske kommuner og kommunale selskaper. Det foreligger således ikke segmentopplysninger ut over de noteopplysninger som gis om utlån til kunder og virksomheten som helhet, herunder informasjon om geografisk fordeling av utlån, sertifikater og obligasjoner og inntekter fra ulike kategorier av finansielle instrumenter.

NYE STANDARDER TATT I BRUK

Kommunalbanken har tatt i bruk IFRS 9 *Finansielle Instrumenter* fra 1. januar 2018.

ENDRINGER I REGNSKAPSPRINSIPPER

Endringer i regnskapsprinsippene fremkommer i kapittel «Effekter av overgang til IFRS 9 *Finansielle instrumenter*» nedenfor.

VEDTATTE STANDARDER SOM IKKE ER TRÅDT I KRAFT ELLER MANGLER GODKJENNELSE AV EU

IFRS 16 *Regnskapsføring av leieavtaler* erstatter gjeldende IAS 17 *Leieavtaler* fra 1. januar 2019. Den nye standarden krever balanseføring av alle leieavtaler ved at bruksretten for leie av en eiendel balanseføres som en eiendel mens leieforpliktelsen avsettes som gjeld. Det er ikke vesentlige effekter i Kommunalbankens regnskap ifm overgang til IFRS 16.

EFFEKTER AV OVERGANG TIL IFRS 9 FINANSIELLE INSTRUMENTER

Kommunalbanken har ikke omarbeidet sammenlikningstall for finansielle instrumenter som er omfattet av IFRS 9 *Finansielle Instrumenter* for 2017. Derfor er sammenliknende informasjon for 2017 presentert i henhold til IAS 39 *Finansielle Instrumenter – Innregning og måling*, og kan ikke jevnføres direkte med informasjonen presentert for 2018. Se årsrapport 2017 for regnskapsprinsipper for finansielle instrumenter ihht IAS 39. Forskjeller som oppstår ved overgang til IFRS 9 har blitt regnskapsført direkte i opptjent egenkapital per 1. januar 2018 og fremkommer i opstillingen for Endringer i egenkapital. Se videre tabellen nedenfor for informasjon om effekter i egenkapital av overgangen.

I hovedtrekk introduserer IFRS 9 nye regler på tre områder:

1. klassifisering og måling av finansielle instrumenter,
2. sikringsbokføring og
3. nedskrivning av finansielle eiendeler.

Nye regnskapsprinsipper for disse områdene er beskrevet ovenfor.

1. Klassifisering og måling

Ifølge IFRS 9 blir klassifiseringen for finansielle eiendeler bestemt både av selskapets forretningsmodell og av egenskapene til de kontraktmessige kontantstrømmene knyttet til eiendelen. IFRS 9 opprettholder videre valgmuligheten om å utpeke eiendeler og gjeld som målt til virkelig verdi med verdiendringer i resultatregnskapet (Fair Value Option) hvis dette eliminerer (eller betydelig reduserer) inkonsistens i måling og regnskapsføring av eiendelene («accounting mismatch»).

Kommunalbankens forretningsmodell for finansielle eiendeler vurderes til å være «å holde for å motta kontantstrømmer» både for utlåns- og likviditetsporteføljen. Ved overgang vurderes det at alle beholdninger innenfor disse eiendelspostene oppfyller vilkåret om at kontantstrømmene kun består i rente og avdrag/hovedstol, slik at de kan måles til amortisert kost. Kommunalbanken vil fortsette å benytte Fair Value Option i vesentlig grad for både eiendeler og gjeld, grunnet inkonsistens som ellers ville oppstå mot tilhø-

rende derivatkontrakter.

Reglene for klassifisering og måling av finansielle forpliktelse er uforandret i IFRS 9 i forhold til IAS 39, med unntak av behandling av endringer i virkelig verdi som skyldes endring i selskapets egen kredittrisiko for forpliktelse målt til virkelig verdi (Fair Value Option). Under IAS 39 ble disse verdiendringene innregnet og presentert i resultatregnskapet, mens IFRS 9 krever at disse presenteres i totalresultatet (andre inntekter og kostnader). Kommunalbanken har ved overgangen gjennomført denne endringen, og metoden for å beregne denne delen av verdiendringen på gjeld er omtalt i note 20 Obligasjonsgjeld.

2. Sikringsbokføring

Ledelsen i Kommunalbanken har besluttet å implementere IFRS 9 også for sikringsbokføring. Ved siden av virkelig verdisikring av obligasjonsgjeld, som allerede er etablert, er det besluttet å innføre porteføljesikring av renterisiko for deler av utlånsvirksomheten (fastrentelån), også her for lån inngått etter systemløsning er ferdigstilt.

3. Nedskrivning av finansielle eiendeler knyttet til forventet kredittap

IAS 39 krevde kun nedskrivninger ved objektive bevis på verdifall (taps hendelser). Kommunalbanken hadde ikke tapsavsetninger innenfor IAS 39. IFRS 9 er framoverskuende og krever at tapsavsetninger skal baseres på forventet kredittap og sannsynlighet for mislighold. Nedskrivningsreglene i IFRS 9 gjelder i Kommunalbankens tilfelle for finansielle eiendeler som måles til amortisert kost (evt sikringsbokføres).

IFRS 9 tilnærmingen er delt i 3 trinn, der instrumentene ved førstegangsinnregning vil være plassert i trinn 1. Trinn 1 krever beregning av et 12-måneders forventet kredittap. Forventet tap i trinn 1 reflekterer hele tapet på en eiendel vektet med sannsynligheten for at tapet vil oppstå i de neste 12 månedene.

Foretakene skal vurdere om kredittrisikoen på en finansiell eiendel har økt betydelig på hver rapporteringsdato. Dersom det er tilfelle, må eksponeringen flyttes til trinn 2 eller 3. Trinn 2 og 3 krever beregning av et forventet kredittap for hele eksponeringens levetid.

En betydelig økning i kredittrisiko er hovedsakelig basert på en økning i sannsynligheten for mislighold siden førstegangsinnregning. Kommunalbanken benytter en intern kredittvurderingsmodell for å avgjøre om det har funnet sted betydelig økning i kredittrisikoen for utlånskunder. Dersom det vedtas betalingsinnstilling i henhold til kommuneloven, skal det vurderes om slik betydelig forverring har funnet sted. Dette forventes å være svært lite sannsynlig, gitt det preventive oppfølgingssystemet av kommunesektoren som følger av kommuneloven. Betalingsforsinkelser på minst 90 dager benyttes som en ytterligere indikator for utlånskunder inkludert selskaper med kommunal garanti. Kredittforringelse (trinn 3) defineres for utlån som hendelser som resulterer i faktiske kredittap (aldri funnet sted), eller som forsinkede betalinger (minst 90 dager) over en viss størrelse.

For utstedere i likviditetsporteføljen anses ekstern rating redusert til under investment grade å innebære betydelig økt kredittrisiko siden førstegangsinnregning. For likviditetsporteføljen defineres kredittforringelse (trinn 3) som betalingsforsinkelser, konkursbegjæring eller restrukturering på grunn av finansielle problemer.

Kommunalbanken har utviklet modell og systemløsninger for beregning av forventet kredittap, både for utlån og for obligasjonsbeholdninger. Forventet kredittap beregnes per instrument/lån basert på eksponering ved mislighold, sannsynlighet for mislighold og tap ved mislighold, alle estimert på rapporteringstidspunktet.

Kommunalbanken benytter anerkjente metoder for å fastsette parameterne som grunnlag for beregning av forventet kredittap. For beregning av tap ved mislighold ses det bl.a. til IRB forutsetninger (interne målemetoder ihht kapitalkravsregelverk). Tapssannsynligheten hentes fra anerkjente eksterne kilder (for eksempel kredittratingbyråer), og representerer historiske (normaliserte) verdier. For kommuner og selskaper eid eller garantert av kommuner hensyntar Kommunalbanken kommunelovens regler om at kommuner ikke kan gå konkurs og tiltak fra statens side ved betalingsproblemer ved fastsettelse av sannsynlighet for tap.

På rapporteringspunktet må de normaliserte tapssannsynlighetene justeres for markedsconjunkturer i tråd med aktuelle markedsforhold. Kommunalbanken benytter anerkjente modeller for slik konvertering.

Overgangen til IFRS 9 medfører at Kommunalbanken innregner og presenterer avsetninger for kredittap for første gang i sin historie, men grunnet porteføljens kvalitet er beløpsstørrelsene svært

små. Tapsavsetninger reduserer egenkapital og øker volatiliteten i fremtidig resultatregnskap, spesielt dersom det vurderes å oppstå vesentlig økning i kredittrisiko. Alle aktuelle eksponeringer vurderes å være i trinn 1 per 31.12.2018. Se tabellen nedenfor for målekategorier for relevante balanseposter under IAS 39 og IFRS 9 1. januar 2018, og tilhørende balanseførte verdier. Kategorier med endring i verdimåling som påvirker balanseført verdi er merket med kursiv. Overgangseffekten for verdiendring på gjeld knyttet til egen kredittrisiko medfører ingen endring i balanseført verdi for berørt obligasjonsgjeld.

(Beløp i NOK 1 000 000)

1. januar 2018	Målekategori under IAS 39	Målekategori under IFRS 9	Balanseført verdi under IAS 39	Balanseført verdi under IFRS 9
Fordringer på kredittinstitusjoner	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	Amortisert kost	1 228	1 228
Fordringer på kredittinstitusjoner	Utlån og fordringer	Amortisert kost	9 172	9 172
Fordringer på kredittinstitusjoner			10 400	10 400
Utlån til kunder	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	79 648	79 648
<i>Utlån til kunder</i>	<i>Virkelig verdi over resultatet (FVO)</i>	<i>Amortisert kost</i>	<i>89 129</i>	<i>89 106</i>
Utlån til kunder	Utlån og fordringer	Amortisert kost	114 619	114 613
Utlån til kunder			283 396	283 367
Sertifikater og obligasjoner	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	90 181	90 181
<i>Sertifikater og obligasjoner</i>	<i>Virkelig verdi over resultatet (FVO)</i>	<i>Amortisert kost</i>	<i>17 254</i>	<i>17 230</i>
Sertifikater og obligasjoner	Holdt til forfall	Amortisert kost	10	10
Sertifikater og obligasjoner			107 445	107 421
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet - holdt for handelsformål	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	10 805	10 805
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet - virkelig verdi sikring	Virkelig verdi over resultatet - virkelig verdi sikring	671	671
Finansielle derivater			11 476	11 476
Sum finansielle eiendeler			412 717	412 664
Gjeld til kredittinstitusjoner	Andre forpliktelser	Amortisert kost	4 714	4 714
Obligasjonsgjeld	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	Virkelig verdi (FVO) over resultatet og totalresultatet (egen kreditt)	154 365	154 365
<i>Obligasjonsgjeld</i>	<i>Virkelig verdi over resultatet (FVO)</i>	<i>Amortisert kost</i>	<i>57 025</i>	<i>56 942</i>
Obligasjonsgjeld	Andre forpliktelser - virkelig verdi sikring	Amortisert kost - virkelig verdi sikring	158 092	158 092
Obligasjonsgjeld			369 482	369 399
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet - holdt for handelsformål	Virkelig verdi over resultatet (pliktig)	19 720	19 720
Finansielle derivater	Virkelig verdi over resultatet - virkelig verdi sikring	Virkelig verdi over resultatet - virkelig verdi sikring	1 362	1 362
Finansielle derivater			21 082	21 082
Ansvarlig lånekapital	Virkelig verdi over resultatet (FVO)	Virkelig verdi (FVO) over resultatet og totalresultatet (egen kreditt)	2 008	2 008
Sum finansiell gjeld			397 286	397 203

Følgende tabell viser overgangseffekter, fordelt på dag 1 effekter i egenkapital og flytting mellom elementer i egenkapital.

(Beløp i NOK 1 000 000)

	Overgangseffekt i egenkapital - endring klassifisering*	Overgangseffekt i egenkapital - forventet tap*	Verdiendring egen kreditt fra resultatregnskap til andre inntekter og kostnader**/**
Utlån til kunder	-18	-10	
Sertifikater og obligasjoner	-23	-1	
Obligasjonsgjeld og ansvarlig lånekapital	84		-480

* Beløp før skatt. I oppstilling over endring i egenkapital fremkommer effektene etter skatt.

**Verdiendring for gjeld som skyldes endring i egen kredittrisiko utgjøres av endring i pris på utstedt obligasjon i USD termer, i form av påslag over flytende USD rente. Dette inkluderer verdiendring for swap i fundingpakker, basert på at banken utsteder gjeld konvertert til amerikanske dollar. Beløpet reklassifiseres fra kolonnen Annen egenkapital til Verdiendring gjeld egen kredittrisiko i oppstillingen over endring i egenkapital på overgangstidspunktet. Overgangseffekten medfører ingen endring i balanseført verdi som utgjør 154 mrd kroner 1. januar 2018.

NOTER TIL ÅRSREGNSKAPET

NOTE 1

NETTO RENTEINNTEKTER

(Beløp i NOK 1 000 000)

2018 (IFRS 9)	Totalt	Til virkelig verdi			Amortisert kost
		FVO	Pliktig målt til virkelig verdi	Virkelig verdi-sikring	
Fordringer på kredittinstitusjoner	37	0	0	0	37
Utlån til kunder	5 000	1 616	0	0	3 384
Sertifikater og obligasjoner	755	437	0	0	317
Finansielle derivater	964	0	964	0	0
Sum renteinntekter	6 755	2 053	964	0	3 738
Gjeld til kredittinstitusjoner	3	1	0	0	1
Obligasjonsgjeld	10 707	6 124	0	0	4 583
Finansielle derivater	-5 900	0	-6 017	117	0
Ansvarlig lånekapital	61	61	0	0	0
Sum rentekostnader	4 871	6 186	-6 017	117	4 584
Netto renteinntekter	1 885	-4 133	6 981	-117	-846

2017 (IAS 39)	Totalt	Til virkelig verdi			Holdt til forfall	Utlån og fordringer	Andre forpliktelser
		FVO	Holdt for handelsformål	Virkelig verdi-sikring			
Fordringer på kredittinstitusjoner	-3	-4	0	0	0	1	0
Utlån til kunder	4 844	3 123	0	0	0	1 721	0
Sertifikater og obligasjoner	423	391	0	0	0	32	0
Finansielle derivater	579	0	594	-15	0	0	0
Sum renteinntekter	5 843	3 510	594	-15	0	1 754	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	1	1	0	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	8 818	6 326	0	0	0	0	2 492
Finansielle derivater	-5 198	0	-4 591	-607	0	0	0
Ansvarlig lånekapital	60	60	0	0	0	0	0
Sum rentekostnader	3 681	6 387	-4 592	-607	0	0	2 492
Netto renteinntekter	2 162	-2 877	5 185	592	0	1 754	-2 492

NOTE 2

PROVISJONSKOSTNADER OG KOSTNADER VED BANKTJENESTER

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2018	2017
Kostnader ved banktjenester	19	20
Andre transaksjonskostnader	15	13
Sum provisjonskostnader og kostnader ved banktjenester	34	32

NOTE 3

NETTO UREALISERTE GEVINSTER/(TAP) PÅ FINANSIELLE INSTRUMENTER

(Beløp i NOK 1 000 000)

2018 (IFRS 9)	Totalt	Til virkelig verdi			Amortisert kost
		FVO	Pliktig målt til virkelig verdi	Virkelig verdisikring	
Utlån til kunder	-420	-420	0	0	0
Sertifikater og obligasjoner	44	43	0	0	1
Finansielle derivater	-8 084	0	-7 851	-233	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	8 771	8 585	0	0	187
Ansvarlig lånekapital	27	27	0	0	0
Netto urealiserte gevinster/(tap) på finansielle instrumenter	338	8 234	-7 851	-233	187

2017 (IAS 39)	Totalt	Til virkelig verdi			Utlån og fordringer	Andre forpliktelser
		FVO	Holdt for handelsformål	Virkelig verdisikring		
Utlån til kunder	760	760	0	0	0	0
Sertifikater og obligasjoner	71	60	0	0	11	0
Finansielle derivater	2 271	0	3 050	-779	0	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	-3 231	-4 046	0	0	0	815
Ansvarlig lånekapital	-34	-34	0	0	0	0
Netto urealiserte gevinster/(tap) på finansielle instrumenter	-163	-3 260	3 050	-779	11	815

Fra og med 1. kvartal 2018 inngår verdiendringer på gjeld som skyldes endringer i egen kredittisiko ikke i resultatlinjen Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter. Fra 2018 innregnes slike verdiendringer i andre inntekter og kostnader som en del av totalresultatet. Endringen skyldes overgang til IFRS 9 Finansielle instrumenter. Se note 20 Obligasjonsgjeld for informasjon om beregning av slike verdiendringer. Verdiendringen som fremkommer over for obligasjonsgjeld utgjøres av verdiendringer som skyldes endringer i andre parametere enn kreditt, for eksempel renteendring eller valutaendring.

Endringer i virkelig verdi oppstår som følge av endringer i markedsparametere - i hovedsak kurser på obligasjoner, markedsrenter, kredittspreader, basisswapspreader og valutakurser, og reflekteres i balanseført verdi og i resultatregnskapet. Siden Kommunalbanken tar svært begrenset valutarisiko og renterisiko, vil endringene i tilhørende markedsparametrene i all hovedsak være symmetriske på eiendels- og gjeldssiden av balansen og derfor i liten grad gi nettoeffekter i resultatet. Endringer i kredittspreader for investeringer i likviditetsporteføljen og for egne utstedte obligasjoner, påvirker imidlertid resultatet betydelig. På samme måte vil også endringer i basisswaper kunne gi vesentlige nettoeffekter i resultatet.

Av netto urealiserte gevinster i 2018 på 338 mill kroner bidrar innlån og tilknyttede derivater med en gevinst på 354 millioner kroner. Gevinsten skyldes i hovedsak økning i 3m USD Libor samt inngang i basisspreader USD-NOK, som påvirker verdien av derivater som benyttes for å konvertere innlån i USD til norske kroner til gevinsten. Videre bidrar utlån til kunder med en gevinst på 66 mill kroner. Gevinsten motvirkes av urealiserte tap på investeringer på 82 mill kroner. Netto urealiserte tap på 163 mill kroner i 2017 stammet fra innlån og tilhørende derivater. Dersom endringene i virkelig verdi realiseres ved salg, tilbakekjøp eller terminering før forfall blir resultat-effekten presentert som "Netto gevinst/(tap) på markedstransaksjoner" i resultatregnskapet.

Finansielle derivater i virkelig verdi sikring, jf Note 13 Sikringsbokføring, måles til virkelig verdi over resultatet. De tilhørende sikringsobjektene omfatter 176,4 milliarder kroner i Obligasjonsgjeld, som er klassifisert som målt til amortisert kost. Endringer i virkelig verdi for sikringsobjektet som skyldes sikret risiko justerer balanseført verdi og resultatføres på linjen "Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter".

NOTE 4

NETTO GEVINST/(TAP) PÅ MARKEDSTRANSAKSJONER

(Beløp i NOK 1 000 000)

Kommunalbanken gjennomfører i noen grad transaksjoner som innebærer realiseringer av enten eiendeler eller gjeld. Dette består i salg av verdipapirer fra likviditetsporteføljen eller tilbakekjøp av utstedte obligasjoner. Realisert gevinst/tap presenteres på resultatlinjen Netto gevinst/tap på markedstransaksjoner.

	2018	2017
Gevinst/(tap) ved tilbakekjøp av egne obligasjoner og terminering av tilhørende finansielle derivater	1	3
Gevinst/(tap) ved salg av verdipapirer og terminering av finansielle derivater	16	6
Netto gevinst/(tap) på markedstransaksjoner	17	9

NOTE 5

LØNN OG ADMINISTRASJONSKOSTNADER

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2018	2017
Lønn	80	76
Arbeidsgiveravgift	18	15
Pensjonskostnader	9	7
Andre ytelser	3	2
Administrasjonskostnader	31	33
Sum lønn og administrasjonskostnader	142	132
<i>Gjennomsnittlig antall årsverk</i>	<i>77</i>	<i>74</i>

Arbeidsgiveravgift inkluderer finansskatt med 5,0% fra 1. januar 2017. Dette innebærer at total arbeidsgiveravgift er på 19,1 % fra 2017.

NOTE 6

GODTGJØRELSE TIL LEDEDE ANSATTE

Styret vil legge følgende erklæring om lønn og godtgjørelse til ledende ansatte frem for generalforsamlingen:

Godtgjørelsesordningen til ledende ansatte

Kommunalbankens godtgjørelsespolitikk for ledende ansatte er forankret i bankens verdigrunnlag, personalpolitikk og i tråd med eiers forventninger til selskapet og dets system for samlet godtgjørelse til bankens øverste ledere. Hovedprinsippene for fastsettelse av lønn til ledende ansatte er at samlet godtgjørelse skal være konkurransedyktig, men ikke lønnsledende sammenlignet med tilsvarende selskaper i bank- og finanssektoren.

Godtgjørelsesordningen for ledende ansatte følger bestemmelsene i finansforetaksloven¹, forskrift om finansforetak og finanskonsern² presisert i rundskriv³ fra Finanstilsynet og statens retningslinjer for lederlønn⁴.

Godtgjørelsesordningen for alle ansatte, inkludert ledende ansatte, består av fastlønn, variabel lønn, pensjonsytelser og andre naturaltelser, herunder personalforsikring, avis, mobiltelefon samt tilgang til en boliglansordning. Banken har ingen aksjeprogrammer eller opsjoner. Fastlønnen er

hovedelementet i godtgjørelsesordningen. Styret fastsetter årlig kvantitative kriterier for variabel lønn for kommende regnskapsår som kan gi en utbetaling i påfølgende regnskapsår på inntil 1,5 månedslønner for alle ansatte. De kvantitative kriteriene knytter seg til kjernerresultat, kapitalkrav og utbyttekrav til eier. Ordningen for variabel lønn skal virke motiverende på de ansatte og være en faktor for å fremme innsats og resultater som trekker Kommunalbanken i positiv retning. Ordningen er i tråd med unntak fastsatt i rundskriv fra Finanstilsynet³, som viser til beskrivelse i godtgjørelsesforskriften, i dag innlemmet i finansforetaksforskriften².

Fastlønnen til alle ansatte justeres årlig med virkning fra 1. januar etter en samlet vurdering av resultater, bidrag til felles måloppnåelse, etterlevelse av bankens verdier og for personalledere også lederferdigheter.

Ledende ansatte er definert som administrerende direktør og dennes ledergruppe, jf. tabellene.

Styringssystem og beslutningsprosess

Styret har nedsatt et saksforberedende utvalg – kompensasjonsutvalget – som forbereder styrets behandling av prinsipielle spørsmål knyttet til godtgjørelsesordningen, retningslinjer for variabel lønn og retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte. Styret har fastsatt instruks for utvalget. Utvalgets referater legges frem for styret.

1 Lov om finansforetak og finanskonsern

2 Forskrift om finansforetak og finanskonsern

3 Rundskriv 15/2014 fra Finanstilsynet

4 Retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte i foretak og selskaper med statlig eierandel (NDF 13.02.2015)

Kompensasjonsutvalget har fire medlemmer og oppnevnes årlig av og blant styrets medlemmer. Ved utgangen av 2018 besto utvalget av Brit K. S. Rugland (leder), Rune Midtgaard, Petter Steen jr. og Jarle Byre (ansattes representant). Det ble i 2018 gjennomført fem møter.

Styret fastsetter årlig retningslinjer for lønn til ledende ansatte samt retningslinjer for variabel lønn. Kommunalbanken foretar årlig en gjennomgang av praktiseringen av den variable delen av godtgjøreselsordningen i en skriftlig rapport som gjennomgås av interntrevisor i tråd med finansforetaksforskriften.

Styret fastsetter godtgjørelse til administrerende direktør. Administrerende direktør fastsetter godtgjørelse til øvrige ledende ansatte innenfor rammen av styrets retningslinjer der styrets innspill medtas i vurderingen før endelig fastsettelse. Administrerende direktørs beslutning legges deretter frem for styret.

Samlede ytelser til bankens ledende ansatte i 2018

Fastlønn

Fastlønnen inkluderer en ordinær lønnsjustering, samt for 2018 for relevante ledende ansatte en kompensasjon ved overgang til ny pensjonsordning..

Variabel lønn

I tråd med retningslinjene for variabel lønn og oppnådde resultater i 2017 har alle ansatte mottatt en variabel lønn tilsvarende 1,5 månedslønner, utbetalt i 2018.

Andre ytelser

Andre ytelser består av forsikringsordninger, mobiltelefon, avisabonnement, o.l. på samme vilkår som for øvrige ansatte. Forsikringsordningene omfatter personalforsikringer, herunder helseforsikring, reiseforsikring samt uføre- og etterlatteforsikring opp til gjeldende fastlønnnivå.

Administrerende direktør og utlånsdirektør har en årlig bilgodtgjørelse på hhv. 130.000 og 50.000 kroner.

Administrerende direktør har under gitte forutsetninger en etterlønnsavtale tilsvarende ett års fastlønn.

Pensjon

Fra og med 01.01.2018 er pensjonsordningen endret fra den ytelsesbaserte offentlig tjenestepensjonsordningen i KLP for lønn under 12G til en innskuddsbasert ordning hos Storebrand Livsforsikring AS.

Innskuddspensjonsordningen er etablert med innskuddssatser på 7 % for lønn 0-7,1G og 18 % for lønn mellom 7,1G og 12G. Det er inngått tariffavtale med AFP tilknyttet fellesordningen. Tilhørende forsikringsdekninger inngår i ordningen og omfatter uførepensjonsordning med barnetillegg uten fripoliseoppbygging, barnepensjon og gruppelevsforikring/dødsfallserstatning. Ordningen gjelder alle ansatte, med unntak av de som var 55 år eller eldre per 01.01.2018 og ansatte som var delvis uføre eller arbeidsuføre med rett til sykepenger på tidspunktet for opprettelse av innskuddspensjonsordningene. Disse omfattes av tidligere ordning i KLP, som med 30 års opptjeningstid gir rett til levealdersjustert alderspensjon på 66 % av pensjonsgrunnlaget på fratredelsestidspunktet. Ordningen i KLP inkluderer også uføre- og etterlattepensjon samt avtalefestet tidligpensjon.

Ansatte som etter endringen av pensjonsordningen ble estimert til å få en lavere forventet alderspensjon ved 67 år i ny ordning sammenlignet med den ytelsesbaserte ordningen er blitt innrømmet en delvis kompensasjon (30 %) som utbetales løpende over to år forutsatt at den ansatte fremdeles arbeider hos Kommunalbanken på utbetalingstidspunktet. Denne kompensasjonen er for 2018 inkludert i beløpene i kolonnen Fastlønn nedenfor.

(Beløp i NOK 1 000)

2018

Godtgjørelse til ledende ansatte	Avtalt fastlønn	Utbetalt fastlønn*	Variabel lønn opptjent i perioden**	Andre ytelser	Årets pensjonsopptjening
Kristine Falkgård Administrerende direktør	3 056	3 248	127	209	222
Sigbjørn Birkeland Direktør kapitalmarkeder	2 010	2 106	84	33	190
Jannicke Trumpy Granquist Økonomidirektør / CFO	1 900	2 143	79	28	160
Tor Ole Steinsland Direktør kommunikasjon og samfunnskontakt	1 283	1 439	53	44	208
Håvard Thorstad Direktør risikostyring	1 757	2 011	73	29	201
Ilse Margarete Bache Direktør teknologi og operasjoner	1 465	1 523	61	24	93
Lars Strøm Prestvik Utlånsdirektør	1 585	1 771	66	107	200
Morten Hatlem Direktør for organisasjon, strategi og digital utvikling	1 400	1 443	58	13	139
Thomas Yul Hanssen Leder juridisk og regulatorisk	1 340	1 585	56	39	187
Sum godtgjørelse til ledende ansatte	15 796	17 269	657	526	1 599
Sum godtgjørelse til ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering		18 610	665	532	2 097
Sum godtgjørelse til ansatte med kontrolloppgaver		23 488	880	416	3 054

*11 måneder fastlønn og feriepenger basert på fjorårets lønn **Utbetales i påfølgende år

2017

Godtgjørelse til ledende ansatte	Avtalt fastlønn	Utbetalt fastlønn*	Variabel lønn opptjent i perioden**	Andre ytelser	Årets pensjonsopptjening
Kristine Falkgård Administrerende direktør	2 967	3 056	371	198	196
Sigbjørn Birkeland Direktør kapitalmarkeder (fra 01.08.2017)	1 950	813	102	17	61
Jannicke Trumpy Granquist Økonomidirektør/CFO	1 845	1 885	231	40	157
Tor Ole Steinsland Direktør kommunikasjon og samfunnskontakt	1 261	1 290	158	39	163
Håvard Thorstad Direktør risikostyring	1 707	1 740	213	40	151
Ilse Margarete Bache Direktør teknologi og operasjoner	1 435	1 493	179	34	161
Lars Strøm Prestvik Utlånsdirektør	1 547	1 583	193	112	154
Morten Hatlem Direktør for organisasjon, strategi og digital utvikling (fra 01.09.17)	1 400	467	58	8	48
Thomas Yul Hanssen Leder juridisk og regulatorisk (fra 01.04.17)	1 300	973	122	38	115
Sum godtgjørelse til ledende ansatte	15 412	13 299	1 627	525	1 206
Sum godtgjørelse til ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering		16 582	2 039	560	2 265
Sum godtgjørelse til ansatte med kontrolloppgaver		20 635	2 687	473	2 882

*11 måneder fastlønn og feriepenger basert på fjorårets lønn **Utbetales i påfølgende år

Styrehonorar	2018	2017
Styreleder Else Bugge Fougner (til 04.06.18) ¹⁾³⁾	210	414
Styreleder Brit K. S. Rugland (fra 04.06.18) ¹⁾³⁾	318	202
Styrets nestleder Martin Skancke ³⁾	278	270
Styremedlem Nanna Egidius ²⁾	207	202
Styremedlem Martha Takvam ²⁾³⁾	325	317
Styremedlem Rune Midtgaard ¹⁾²⁾	250	244
Styremedlem Petter Steen jr. ¹⁾	191	187
Styremedlem Ida Espolin Johnson (fra 04.06.18) ²⁾	105	0
Styremedlem ansattes representant Jarle Byre ¹⁾	191	161
Styremedlem ansattes representant May-Iren Walstad Wassås (til 04.06.18))	74	145
Styremedlem ansattes representant Cathrine Lorvik Segerlund (fra 04.06.18 til 01.10.18)	38	0
Styremedlem ansattes representant Marit Urmo Harstad (fra 01.10.18)	38	0
Styremedlem ansattes vararepresentant Andreas Alestrøm (fra 05.06.17 til 30.09.18)	0	6
Sum styrehonorar	2 225	2 148

¹⁾ Medlem av kompensasjonsutvalget

²⁾ Medlem av revisjonsutvalget

³⁾ Medlem av risikoutvalget

Honorar til representantskapet	2018	2017
Leder Svein Ludvigsen (til 04.06.18)	12	24
Leder Alfred Bjørlo (fra 04.06.18)	16	0
Medlemmer	71	70
Sum honorar til representantskapet	99	94

Revisjonshonorar	2018	2017
Lovpålagte revisjonstjenester	900	866
Andre attestasjonsoppgaver	1 288	1 156
Skatterådgivning	661	490
Andre tjenester utenfor revisjon*	67	1 087
Sum revisjonshonorar eks MVA	2 917	3 599

*Andre tjenester utenfor revisjonen i 2017 er regnskapsrelatert bistand knyttet til Kommunalbankens implementering av den nye regnskapsstandarden IFRS 9.

NOTE 7

PENSJONER

(Beløp i NOK 1 000)

Fra og med 01.01.2018 er Kommunalbankens pensjonsordning endret fra ytelsesbasert offentlig tjenestepensjonsordning i KLP for lønn under 12G til en innskuddsbasert ordning hos Storebrand Livsforsikring AS.

Innskuddspensjonsordningen er etablert med innskuddssatser på 7 % for lønn 0-7,1 G og 18 % for lønn mellom 7,1 G og 12 G. Det er inngått tariffavtale slik at det tilbys AFP i privat sektor tilknyttet fellesordningen. Tilhørende forsikringsdekninger inngår i ordningen og omfatter uførepensjonsordning med barnetillegg uten fripoliseoppbygging, barnepensjon og gruppelevsforikring/dødsfallserstatning. Den nye ordningen gjelder alle ansatte, med unntak av de som var 55 år eller eldre per 01.01.2018 og ansatte som var delvis uføre eller arbeidsuføre med rett til sykepenger på tidspunktet for opprettelse av innskuddspensjonsordningene. Disse omfattes av tidligere/ lukket ordning i KLP, som med 30 års opptjeningsstid gir rett til levealdersjustert alderspensjon på 66 % av pensjonsgrunnlaget på fratredelsestidspunktet. Ordningen inkluderer også uføre- og etterlattepensjon samt avtalefestet tidligpensjon. Eiendelene i tjenestepensjonsordningen er plassert i en kollektiv portefølje og kan ikke spesifiseres med hensyn på aktivklasser.

Ansatte som etter endringen av pensjonsordningen er estimert å få en lavere forventet alderspensjon ved 67 år i ny ordning

sammenlignet med den ytelsesbaserte ordningen er blitt innrømmet en delvis kompensasjon (30 %) som utbetales løpende over to år forutsatt at den ansatte fremdeles arbeider hos Kommunalbanken på utbetalingstidspunktet.

Kompensasjonen utbetales som lønn og er inkludert i linjen Lønn i Note 5 Lønn og administrasjonskostnader. Den inngår således ikke i pensjonskostnadene nedenfor.

Endringen i pensjonsordning for 62 av 74 ansatte ved årsskiftet 2017/2018 utgjør en planendring som medførte en inntektsføring for ytelsesordningen på 6,8 mill kroner per 31.12.17, og en tilhørende redusert pensjonsforpliktelse i balansen for Kommunalbanken. Ny innskuddspensjonsordning innebærer kostnader fra og med 2018.

Ordningen med driftspensjon for lønn over 12G er lukket med virkning fra 1. april 2011, og ble i 2015 avsluttet for ansatte som på dette tidspunktet var omfattet av ordningen.

Pensjonskostnader og pensjonsforpliktelse for ytelsesordningen inkluderer arbeidsgiveravgift. For innskuddsordningen er arbeidsgiveravgift presentert som dette i note 5 Lønn og administrasjonskostnader og er således ikke inkludert i pensjonskostnadene nedenfor.

Økonomiske forutsetninger for beregning av pensjonsforpliktelse og pensjonskostnader for ytelsesordninger	31.12.2018	31.12.2017
Diskonteringsrente	2,60 %	2,40 %
Forventet lønnsvekst	2,75 %	2,50 %
Forventet G-regulering	2,50 %	2,25 %
Forventet pensjonsregulering	1,73 %	1,48 %

Kommunalbanken har benyttet obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) i det norske markedet som grunnlag for å fastsette diskonteringsrenten for 2018 og 2017. De aktuarmessige forutsetningene er basert på vanlige benyttede forutsetninger når det gjelder demografiske faktorer.

Pensjonskostnader	Kollektiv ytelsesordning/ innskuddsordning		Pensjon over drift	
	2018	2017	2018	2017
<i>Ytelsesordninger</i>				
Nåverdi av årets opptjening	1 663	9 877	0	0
Netto rentekostnad	795	1 099	419	438
Administrasjonskostnader	141	271	0	0
Arbeidsgiveravgift	367	1 586	59	62
Planendring ved overgang til innskuddspensjon	0	-6 791	0	0
Sum pensjonskostnader ytelse	2 966	6 041	479	499
<i>Innskuddsordning</i>				
Årets pensjonskostnad	5 823	0	-	-
Sum pensjonskostnader resultatregnskapet (ytelse og innskudd)	8 789	6 041	479	499
Estimatavvik via andre innregnede inntekter og kostnader	667	320	121	506
Netto pensjonskostnader	9 456	6 361	600	1 005

Pensjonsforpliktelse	Kollektiv ordning		Pensjon over drift	
	2018	2017	2018	2017
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	120 969	117 487	17 877	17 598
Pensjonsmidler	-98 041	-91 700	0	0
Arbeidsgiveravgift	3 233	3 636	2 521	2 481
Netto pensjonsforpliktelse	26 161	29 424	20 398	20 079

Endring i pensjonsforpliktelse	Kollektiv ordning		Pensjon over drift	
	2018	2017	2018	2017
Pensjonsforpliktelse per 1. januar	29 424	33 031	20 079	19 349
Netto pensjonskostnad	3 633	6 361	600	1 005
Innbetalt premie inkl arbeidsgiveravgift	-6 896	-9 969	-280	-275
Netto pensjonsforpliktelse per 31. desember	26 161	29 424	20 398	20 079

Endring i virkelig verdi av pensjonsmidler	Kollektiv ordning		Pensjon over drift	
	2018	2017	2018	2017
Virkelig verdi av pensjonsmidler per 1.januar	91 700	78 422	0	0
Renteinntekt	2 047	1 931	0	0
Aktuariell gevinst/tap på pensjonsmidlene	-100	4 320	0	0
Administrasjonskostnad	-141	-271	0	0
Innbetalt premie	6 044	8 737	246	241
Utbetalinger	-1 507	-1 440	-246	-241
Virkelig verdi av pensjonsmidler per 31.desember	98 041	91 700	0	0

NOTE 8

SKATT

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2018	2017
Betalbar skatt på periodens resultat*	0	220
Endring i utsatt skatt	317	539
Endring i utsatt skatt som følge av endring i ligning for tidligere år	182	-315
Effekt av redusert skattesats som følge av endring i ligning for tidligere år	0	-89
Sum skattekostnad	499	354

*Endring i betalbar skatt fra poster ført mot egenkapital (fondsobligasjon) reduserer betalbar skatt per 31.12.17 i balansen til 214 millioner kroner.

Avstemming av effektiv skattesats	2018	2017
Resultat før skatt	1 996	1 783
Beregnet skattekostnad	499	446
Effekt av redusert skattesats som følge av endring i ligning for tidligere år	0	-89
Permanente forskjeller	0	-2
Skattekostnad	499	354
Effektiv skattesats	25 %	20 %

Utsatt skatt og utsatt skattefordel	2018	2017
Utsatt skatt/(utsatt skattefordel) per 1. januar	551	12
Endring i utsatt skatt resultatregnskap	317	539
Endring i utsatt skatt, fra poster ført via andre innregnede inntekter og kostnader	91	0
Endring i utsatt skatt, fra poster ført mot egenkapital (fondsobligasjon)	-16	0
Endring i utsatt skatt fra poster ført mot egenkapital (IB IFRS 9)	8	0
Fremførbart underskudd tidligere år avregnet mot betalbar skatt 2017	214	0
Utsatt skatt/(utsatt skattefordel) per 31. desember (25 %)	1 164	551

Midlertidige forskjeller	2018	2017
Anleggsmidler	-4	-6
Pensjonsforpliktelse	-47	-50
Regnskapsmessige avsetninger	-5	-11
Tidfesting av rentegevinst/tap på finansielle derivater	1 879	1 055
Tidfesting av over-/underkurs på finansielle instrumenter	-3 307	-4 734
Urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter	-558	-574
Tidfesting av valuta gevinst/-tap på finansielle instrumenter	10 471	9 905
Fremførbart skattemessig underskudd	-3 774	-3 384
Sum midlertidig forskjell	4 655	2 202
Utsatt skatt/(utsatt skattefordel)	1 164	551

Kommunalbanken mottok i november 2017 vedtak om endring av ligning for inntektsåret 2014, og i forlengelse av dette mottok banken i juni 2018 varsel om endring av ligning for inntektsårene 2015 og 2016. Endringen gjelder skattemessig periodisering av finansielle instrumenter, først og fremst ved praktiseringen av realisasjonsprinsippet på valutaelementet i finansielle instrumenter, samt skattemessig sikring. I regnskapet for 2017 og 2018 har Kommunalbanken innrettet seg etter skattemyndighetenes vedtak regnskapsført endringer i utgående midlertidige forskjeller for finansielle instrumenter i tråd med vedtaket.

Vedtaket om endring av ligning for 2014 førte til at opprinnelig skattepliktig inntekt for 2014 og 2015, hvor skattesatsen var 27 %, ble utsatt til 2016 eller senere, hvor skattesatsen er 25 %.

Effekten av dette var en reduksjon av skattekostnaden på 89 millioner kroner, som ble innregnet i 2017 basert på skatteetatens vedtak. Dette ga en effektiv skattesats på 20 % for 2017, se tabellen Avstemming av effektiv skattesats over.

Skattemyndighetenes vedtak innebærer en endret periodisering/tidfesting av skattemessig inntekt/kostnad over tid, men ingen endring i hva som er skattemessig inntekt/kostnad over instrumentenes levetid. Det er Kommunalbankens oppfatning at skatteetatens vedtak vil kunne gi større og mer volatile midlertidige forskjeller og skattebetalinger, men ikke ha vesentlig effekt for bankens skattekostnad, med unntak av ved endringer i skattesats.

NOTE 9

LEIEAVTALER

(Beløp i NOK 1 000 000)

Fremtidig minsteleie	2018	2017
Under 1 år	7	7
1-5 år	27	6
Over 5 år	5	0
Sum fremtidig minsteleie	39	13

Leieavtaler kostnadsført i perioden	7	7
--	----------	----------

Operasjonelle leieavtaler hvor Kommunalbanken er en leietaker relaterer seg hovedsakelig til leie av kontorlokaler i Haakon VII's gate i Oslo.

NOTE 10

KLASSIFISERING AV FINANSIELLE INSTRUMENTER

(Beløp i NOK 1 000 000)

2018 (IFRS 9)	Totalt	Til virkelig verdi			Amortisert kost
		FVO	Pliktig målt til virkelig verdi	Virkelig verdisikring	
Fordringer på kredittinstitusjoner	22 987	0	0	0	22 987
Utlån til kunder	303 571	87 296	0	0	216 275
Sertifikater og obligasjoner	116 519	87 670	0	0	28 849
Finansielle derivater	14 497	0	13 838	659	0
Sum finansielle eiendeler	457 574	174 966	13 838	659	268 111
Gjeld til kredittinstitusjoner	12 085	0	0	0	12 085
Obligasjonsgjeld	402 916	167 949	0	0	234 967
Finansielle derivater	24 051	0	22 322	1 730	0
Ansvarlig kapital	1 982	1 982	0	0	0
Sum finansiell gjeld	441 035	169 931	22 322	1 730	247 052

2017 (IAS 39)	Totalt	Til virkelig verdi			Holdt til forfall	Utlån og andre forpliktelser	Andre forpliktelser
		FVO	Holdt for handelsformål	Virkelig verdisikring			
Fordringer på kredittinstitusjoner	10 400	1 228	0	0	0	9 172	0
Utlån til kunder	283 396	168 777	0	0	0	114 619	0
Sertifikater og obligasjoner	107 445	107 435	0	0	10	0	0
Finansielle derivater	11 476	0	10 805	671	0	0	0
Sum finansielle eiendeler	412 717	277 440	10 805	671	10	123 791	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	4 714	0	0	0	0	0	4 714
Obligasjonsgjeld	369 482	211 390	0	0	0	0	158 092
Finansielle derivater	21 082	0	19 720	1 362	0	0	0
Ansvarlig kapital	2 008	2 008	0	0	0	0	0
Sum finansiell gjeld	397 286	213 398	19 720	1 362	0	0	162 806

NOTE 11

FINANSIELLE INSTRUMENTER MÅLT TIL VIRKELIG VERDI

(Beløp i NOK 1 000 000)

2018	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Fordringer på kredittinstitusjoner	0	0	0	0
Utlån til kunder	0	15 800	71 496	87 296
Sertifikater og obligasjoner	61 334	22 720	3 616	87 670
Finansielle derivater		13 218	1 279	14 497
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi	61 334	51 738	76 391	189 462
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	11 205	80 922	75 822	167 949
Finansielle derivater	0	5 666	18 385	24 051
Ansvarlig lånekapital	0	0	1 982	1 982
Sum finansielle forpliktelser til virkelig verdi	11 205	86 588	96 190	193 983

For sertifikater og obligasjoner allokert til nivå 1 31.12.18 er beholdninger for 12 mrd kroner overført fra nivå 2 til nivå 1 i perioden.

2017	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Fordringer på kredittinstitusjoner	0	1 228	0	1 228
Utlån til kunder	0	99 464	69 313	168 777
Sertifikater og obligasjoner	85 910	20 951	574	107 435
Finansielle derivater	0	8 754	2 722	11 476
Sum finansielle eiendeler til virkelig verdi	85 910	130 397	72 609	288 916
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	7 980	123 251	80 159	211 390
Finansielle derivater	0	8 177	12 905	21 082
Ansvarlig lånekapital	0	0	2 008	2 008
Sum finansielle forpliktelser til virkelig verdi	7 980	131 428	95 072	234 479

For sertifikater og obligasjoner allokert til nivå 1 31.12.17 er beholdninger for 22 mrd kroner overført fra nivå 2 til nivå 1 i perioden.

Opplysninger om virkelig verdi

Benyttede metoder for fastsettelse av virkelig verdi faller inn under tre kategorier, som reflekterer forskjellig grad av verdsettelses-usikkerhet:

Nivå 1: Bruk av noterte priser i aktive markeder.

Nivå 2: Bruk av verdsettelsesmetoder med observerbare markedsdata som input

Nivå 3: Bruk av verdsettelsesmetoder hvor input er basert på vesentlig grad av ikke-observerbare data/estimerer.

Verdsettelsesmetoder benyttet i verdifastsettelse i Nivå 2 og 3 inkluderer diskontering av fremtidige kontantstrømmer og opsjonsprisindeksmodeller, som bruker både observerbare markedsdata og estimerer som inndata. Alle endringer i virkelig verdi justerer balanseført verdi av eiendeler og forpliktelser og resultatføres på linjen "Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter".

Banken har utarbeidet overordnede og utfyllende retningslinjer for verdsettelse som beskriver prinsipper for verdsettelse av finansielle instrumenter. Hovedprinsippet er at virkelig verdi skal måles til den verdi eiendelen kan selges eller gjeld kjøpes tilbake/overføres, og at det i så stor grad som mulig skal benyttes observerbare data i verdsettelsen og gjøres kvalitetssikring mot alternative kilder. Retningslinjene angir også hyppigheten av verdsettelsen av forskjellige instrumenttyper og prosedyrer for kontroll av virkelig verdi.

Fordringer på kredittinstitusjoner

Fordringer på kredittinstitusjoner (kontanter, pengemarkedsinnskudd og stilt kontantsikkerhet) måles til amortisert kost etter overgang til IFRS 9.

Utlån til kunder

Nivå 2: Korte sertifikatlån har løpetid og/eller rentebetingelser som gir kunden større fleksibilitet til å bytte kredittgiver dersom markedsbetingelsene endrer seg. Dette medfører større konkurranse og bedre likviditet i lånemarkedet, og gjør at observerbare priser på nye lån kan benyttes som input i verdsettelse av disse utlansproduktene.

Nivå 3: Fastrentelån innvilges på individuell basis og omsettes ikke i et aktivt annenhåndsmarked. Observerbare markedspriser er dermed ikke tilgjengelig etter kontraktsinngåelse på de fleste lån. Et vesentlig element i verdifastsettelsen av slike lån er kreditt- og likviditetsrisikopåslag, som estimeres på hver balansedato. Kreditt- og likviditetsrisikoen anses å være lik for alle norske kommuner. I fravær av observerbare kredittspreader gjør ledelsen forutsetninger og estimerer relevante kreditt- og likviditetsrisikopåslag for forskjellige løpetider basert på priser på lån gitt i en periode nærmere balansedagen. Det benyt-

tes lån fra en begrenset tidsperiode inntil rapporteringstidspunktet ved fastsettelse av kreditt- og likviditetsrisikopåslag for å sikre tilstrekkelige data og representative estimerer. I tillegg gjøres det en vurdering av om forhold opp mot balansedagen tilsier at den valgte tidsperioden ikke tilstrekkelig reflekterer markedsforholdene på rapporteringstidspunktet.

Sertifikater og obligasjoner

Verdifastsettelse basert på noterte priser i et aktivt marked med flere villige kjøpere og selgere gir et estimat på virkelig verdi med lavest grad av verdsettelses-usikkerhet (nivå 1). Som input for Nivå 1-verdsettelse benyttes priser på sertifikater og obligasjoner stilt av internasjonale datatilbydere (Bloomberg), som representerer faktiske markedstransaksjoner. Slike tredjepartspriser benyttes også delvis innenfor nivå 2, men hvor prisen ikke anses å reflektere tilstrekkelig likviditet til å allokere beholdningen til nivå 1.

Virkelig verdi av sertifikater og obligasjoner uten tilstrekkelig grad av noterte priser i et aktivt marked på balansedato beregnes ved å diskontere fremtidige kontantstrømmer med diskonteringsrenter utledet av observerbare pengemarkedsrenter (deler av nivå 2 og nivå 3). Diskonteringsrentene justeres for kreditt- og likviditetsrisiko knyttet til de aktuelle verdipapirene basert på i så stor grad som mulig observerbare markedsdata. Justeringen for kreditt- og likviditetsrisiko foretas for grupper av verdipapirer basert på utsteders rating, valuta, løpetid, underliggende eksponering og geografisk beliggenhet. På hver rapporteringsdato allokere ledelsen plasseringene til nivå kategori. I noen grad, i tilfeller med lite aktivitet i markedet for verdipapiret eller tilsvarende verdipapirer, benyttes ikke-observerbare estimerte kreditt- og likviditetsrisikopåslag. Der dette er vesentlig for verdsettelsen allokere verdipapiret til nivå 3, noe som reflekterer betydelig usikkerhet knyttet til fastsettelsen av virkelig verdi. For mer informasjon om input i virkelig verdiberegning, se Regnskapsprinsipper.

Obligasjonsgjeld

Obligasjonsgjelden deles inn i fire hovedgrupper ut fra hvilket innlansprodukt og derav lånedokumentasjon som benyttes. De fire gruppene er offentlige (noterte) benchmark-lån i USD og Euro, lån i offentlige nisjemarkeder, privat plasserte lån og retail lån. De to første gruppene karakteriseres av offentlige (noterte) syndikerte lån i ulike valutaer hvor utstedelsens størrelse utgjør den primære forskjellen mellom de to gruppene. For noterte benchmark obligasjoner finnes det noterte priser i et aktivt marked slik at disse anses å tilhøre nivå 1, med begrenset verdsettelses-usikkerhet. Disse er i hovedsak sikringsbokført, se note 12 og 13. For lån i offentlige nisjemarkeder finnes det også til dels noterte priser, men aktiviteten og likviditeten anses noe lavere slik at det vurderes at verdsettelsen i hovedsak gjøres ved bruk av modeller med bruk av observerbare markedsdata. Slike utstedte obligasjoner anses å tilhøre nivå 2, og innehar noe verdsettelses-usikkerhet. For disse obligasjonslånene benyttes en diskontert kontantstrøm modell i

fastsettelsen av virkelig verdi, der input er markedsrenter, noterte priser og priser på sammenlignbare instrumenter justert for forskjeller i løpetid, størrelse og valuta. Priser på nye utstedelser benyttes i tillegg som en viktig indikator i verdsettelsen, samt at banken gjør ikke-bindende prisforespørsler mot meglere.

Den tredje gruppen er privatplasserte lån hvor obligasjonens betingelser spesialtilpasses en enkelt investor. Den siste hovedgruppen er retail lån, dvs. lån solgt til ikke-profesjonelle aktører. Obligasjonslånene i disse to gruppene er ikke noterte og omsettes normalt ikke i annenhåndsmarkedet. I tillegg er dette i stor grad strukturerte produkter med opsjonselementer knyttet til aksjekurser, aksjeindekser, valutakurser eller råvarepriser. Noterte/observerbare priser er således ikke tilgjengelige for obligasjonen, og normalt benyttes ikke-observerbare data i vesentlig grad i verdsettelsen. Disse innlånstypene er allokert til Nivå 3 i verdsettelseshierarkiet, og innehar således betydelig usikkerhet knyttet til fastsettelsen av virkelig verdi. Valg av metode og relevante inndata for verdsettelsen er betinget av obligasjonslånets struktur og vilkår. Alle obligasjonslånene i disse gruppene verdsettes ved hjelp av en diskonteringsmetode, hvor inndata er markedsrenter og kredittpåslag utledet av prisene som stilles til meglere via bankens informasjonskanaler. Kredittpåslaget anses for disse gruppene som en ikke-observerbar parameter, dvs et estimat. For strukturerte obligasjoner med opsjonselementer benyttes i tillegg opsjonsprisindeksmodeller, for å beregne forventede kontantstrømmer. I disse tilfellene brukes markedsrenter, valutakurser, aksjekurser eller aksjeindeksverdier og implisitte eller historiske volatiliteter som parametere.

Finansielle derivater

Alle derivatkontrakter benyttes i økonomiske sikringer av rente- og valutarisiko og annen markedsrisiko i strukturerte innlån, og er unoterte OTC-kontrakter. For basisswapavtaler USD-NOK, USD-EUR og EUR-NOK, FX-swapper, renteswapper, FRA-avtaler og ordinære rente- og valutaswapper uten opsjonselementer fastsettes virkelig verdi ved å diskontere fremtidige kontantstrømmer med diskonteringsrenter utledet av observerbare markedsdata som basisspreader og swaprentekurver. Disse kontraktene allokteres til nivå 2, men med til dels stor grad av aktivitet i markedene for nye kontrakter og relevante markedsparametere. Rente- og

valutaswapper eller renteswapper som er økonomisk sikring av strukturerte innlån og hvis avkastning er knyttet til utvikling i aksjekurs, aksjeindeks, valutakurs eller råvarepris og dermed inneholder en eller flere opsjonselementer, verdsettes som for tilhørende obligasjoner ved hjelp av en kombinasjon av diskontering av kontantstrømmer og opsjonsprisindeksmodeller. Disse allokeres til nivå 3 ved vesentlig bruk av ikke-observerbare inndata i form av volatiliteter.

Opplysninger om verdsettelsesmetoder (nivå 2 og 3)

De finansielle instrumentenes struktur og vilkår definerer hvilken verdsettelsesmetode som benyttes for å fastsette virkelig verdi, der tredjepartspriser ikke benyttes. Virkelig verdi av instrumenter uten innebygde derivater eller opsjonselementer fastsettes ved hjelp av en diskonteringsmetode, hvor diskonteringsrenten utledes av relevante observerbare pengemarkedsrenter samt eventuelle andre vesentlige risikofaktorer som har betydning for verdiutviklingen. Dersom slike risikoparametere ikke kan observeres på balansedagen, kan ledelsen gjøre vurderinger og anvende estimater ved fastsettelse av virkelig verdi. De mest signifikante ikke-observerbare data benyttet i verdsettelse i Nivå 3, hvor ledelsen gjør vurderinger om anvendte estimater, er kreditttrisikopåslag for finansielle instrumenter (obligasjoner og utlån) som ikke omsettes i et aktivt marked. Finansielle instrumenter med innebygde derivater eller opsjonselementer verdsettes ved hjelp av en kombinasjon av en diskonteringsmetode og opsjonsprisindeksmodeller som bruker både markedsdata og estimater som inndata. For finansielle instrumenter som er i beholdningen over flere perioder, kontrolleres det om det har vært bevegelser mellom nivåene i virkelig verdi hierarkiet, ved hver periodeslutt.

Det gjøres analyser av virkelig verdi og periodens verdiendring ved periodeslutt, samt av bakgrunnen for utviklingen i virkelig verdi.

Avstemming av endringer i nivå 3	Utlån til kunder	Sertifikater og obligasjoner	Obligasjons-gjeld	Ansvarlig låne-kapital	Finansielle derivater
Balansført verdi per 31. desember 2017	69 313	574	80 159	2 008	-10 183
Kjøp	0	0	0	0	4 553
Salg	0	0	-33	0	0
Nye utstedelser	27 165	1 466	13 956	0	0
Nedbetaling	-18 900	-187	-20 892	0	4 611
Overføring til Nivå 3	1 922	2 189	0	0	0
Overføring ut av Nivå 3	-3 272	-287	0	0	0
Gevinst/tap resultatført i perioden	-4 732	-138	2 632	-26	-16 087
Balansført verdi per 31. desember 2018	71 496	3 616	75 822	1 982	-17 106

	Utlån til kunder	Sertifikater og obligasjoner	Obligasjons-gjeld	Ansvarlig låne-kapital	Finansielle derivater
Balansført verdi per 31. desember 2016	65 728	2 511	76 857	1 974	-17 952
Kjøp	0	164	-1 126	0	-1 717
Salg	0	0	0	0	0
Nye utstedelser	26 680	0	40 661	0	0
Nedbetaling	-23 221	-760	-37 775	0	-6 081
Overføring til Nivå 3	1 149	871	0	0	0
Overføring ut av Nivå 3	-3 519	-3 491	0	0	0
Gevinst/tap resultatført i perioden	2 495	1 279	1 542	34	15 568
Balansført verdi per 31. desember 2017	69 313	574	80 159	2 008	-10 183

Beskrivelse av vesentlige ikke-observerbare data benyttet i verdsettelsen, innenfor nivå 3

I tilfeller med svært liten eller ingen markedsaktivitet for det relevante instrumentet baseres verdsettelsen i vesentlig grad på estimater som inndata til modellen. Det vesentligste estimatet omfatter et påslag til den relevante rentekurven. For egen obligasjonsgjeld inkluderer påslaget likviditetsrisiko, egen kredittisiko og markedsrisikoen i det aktuelle valutamarkedet. Målt i USD rente varierer påslagene fra LIBOR -72 bp for de laveste påslagene, til LIBOR +56 bp for de høyeste påslagene. For sertifikater og obligasjoner inkluderer rentepåslaget likviditetsrisiko, kredittisiko hos utsteder og markedsrisikoen i det aktuelle valutamarkedet. Målt i USD rente varierer påslagene fra LIBOR -27 bp til LIBOR +67 bp. Andre vesentlige ikke-observerbare inndata omfatter volatiliteter innenfor opsjonspringsmodeller, som benyttes for instrumenter med opsjonselementer. Utover dette er inndataene som benyttes i verdsettelsen av instrumenter med opsjonselementer i hovedsak observerbare.

Sertifikater og obligasjoner til en netto verdi av 1 902 mill kroner ble i 2018 overført til nivå 3 fra nivå 1 eller nivå 2 (2 620 millioner kroner i 2017), basert på noe lavere likviditet for de aktuelle verdipapirene. For utlån til kunder skyldes overføring ut av nivå 3 at kunder slutter en periode med fastrentebinding, det vil si at det skjer et produktskifte.

Det totale kredittpåslaget og rentekurven er sensitiv for endring i enhver underliggende bestanddel. Ved endring i kredittpåslag, likviditetsrisiko eller markedsrisiko i det aktuelle valutamarkedet, vil dette således påvirke virkelig verdi for instrumentet. Se sensitivitetsanalysen i følgende tabell for virkningen av 10 bp økning av diskonteringsrenten.

Sensitivitetsanalyse nivå 3 - rentekurve

	2018		2017	
	Bokført verdi	Sensitivitet	Bokført verdi	Sensitivitet
Utlån til kunder	71 496	-238	69 313	-277
Sertifikater og obligasjoner	3 616	-60	574	-1
Finansielle derivater	-17 106	-483	-10 183	-16
Obligasjonsgjeld	-75 822	487	-80 159	352
Ansvarlig lånekapital	-1 982	16	-2 008	21
Totalt	-19 798	-278	-22 463	79

Sensitivitet i Nivå 3 måles som endring i virkelig verdi av finansielle instrumenter ved 10 bp økning i diskonteringsrenten.

En økning i diskonteringsrenten brukt for verdsettelse av utlån allokert til nivå 3 for alle løpetider med 10 bp medfører eksempelvis reduksjon i verdi av disse utlånene på 238 mill kroner. En slik økning i diskonteringsrenten kan eksempelvis tenkes basert på et økt kredittpåslag på tvers av alle løpetider. Tilsvarende vil en økning i diskonteringsrenten på 10 bp for sertifikater og obligasjoner allokert til nivå 3 medføre en reduksjon i verdi av disse obligasjonene på 60 mill kroner; dette kan på samme måte skyldes et økt kredittpåslag for relevante obligasjoner, eller det kan skyldes økt likviditetsrisiko i rentemarkedet. For obligasjonsgjeld allokert til nivå 3 vil en økning i diskonteringsrenten på 10 bp medføre at verdien av obligasjonene reduseres med 487 mill kroner, noe som innebærer en urealisert gevinst. Dette kan også her skyldes økt kredittpåslag, i dette tilfellet for banken. Tabellen ovenfor forutsetter et parallellskift i rentekurven, det kan også tenkes at en endring vil være forskjellig for forskjellige deler av kurven.

Ved endring i virkelig verdi av en utstedt obligasjon basert på endring i en parameter som inngår i opsjonsprising, enten den er ikke-observerbar eller observerbar, vil det finne sted en symmetrisk endring i verdi for tilhørende sikringsderivat, med motsatt fortegn, slik at disse verdiendringene (gevinster/tapene) utligner hverandre og har ingen netto resultat effekt. Strukturerede innlån med opsjonselementer knyttet til aksjer eller aksjeindekser er en type obligasjon hvor aksjeeksponeringen er sikret fullt ut med en derivatkontrakt, og hvor volatilitet er en vesentlig ikke-observerbar parameter i opsjonsprisingen både for obligasjonen og for tilhørende derivat. Tabellen nedenfor viser verdisensitiviteten knyttet til en 10 % økning i volatilitet, for slike strukturerede innlån med opsjonselementer knyttet til aksjer eller aksjeindekser og tilhørende finansielle derivater. Tabellen viser også at netto resultat effekt er null. Dette er også tilfellet for andre typer strukturerede innlån med opsjonselementer.

Sensitivitetsanalyse nivå 3 - volatilitet

	2018		2017	
	Balanseført verdi	Urealisert verdiendring	Balanseført verdi	Urealisert verdiendring
Obligasjonsgjeld - med opsjonselement knyttet til aksjer eller aksjeindekser	-6 036	545	-7 730	298
Finansielle derivater - med opsjonselement knyttet til aksjer eller aksjeindekser	-1 026	-545	-228	-298
Totalt	-7 061	0	-7 958	0

Tabellen nedenfor viser hvor mye av totale resultatførte verdiendringer i 2018 og 2017 som skyldes eiendeler og gjeld allokert til nivå 3.

Nivå 3 urealisert verdiendring i perioden

	2018		2017	
	Balanseført verdi	Urealisert verdiendring	Balanseført verdi	Urealisert verdiendring
Utlån til kunder	71 496	443	69 313	-747
Sertifikater og obligasjoner	3 616	13	574	-18
Obligasjonsgjeld	-75 822	8 328	-80 159	-3 978
Finansielle derivater	-17 106	-8 509	-10 183	3 771
Ansvarlig lån	-1 982	26	-2 008	-34
Totalt	-19 798	301	-22 463	-1 006

Beløpene i kolonnene "Urealisert verdiendring" i tabellen inngår i linjen "Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter" i resultatregnskapet.

NOTE 12

FINANSIELLE INSTRUMENTER MÅLT TIL AMORTISERT KOST

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2018		2017	
	Balansført verdi	Virkelig verdi	Balansført verdi	Virkelig verdi
Fordringer på kredittinstitusjoner	22 987	22 987	9 172	9 172
Utlån til kunder	216 275	216 275	114 619	114 712
Sertifikater og obligasjoner, kategorisert som Amortisert kost (IFRS 9)	28 849	28 858	0	0
Sertifikater og obligasjoner, kategorisert som Holdt til forfall (IAS 39)	0	0	10	9
Sum finansielle eiendeler målt til amortisert kost	268 111	268 120	123 801	123 893
Gjeld til kredittinstitusjoner	12 085	12 085	4 714	4 714
Obligasjonsgjeld	234 967	234 986	158 092	158 041
Sum finansiell gjeld målt til amortisert kost	247 052	247 070	162 806	162 755

Opplysninger om nivået innenfor virkelig verdi hierarkiet, for finansielle instrumenter hvor det opplyses om virkelig verdi.

2018	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Utlån til kunder	0	178 812	37 463	216 275
Sertifikater og obligasjoner	25 811	1 802	1 245	28 858
Sum virkelig verdi av finansielle eiendeler	25 811	180 614	38 706	245 131
Obligasjonsgjeld	171 684	63 302	0	234 986
Sum virkelig verdi av finansielle forpliktelser	171 684	63 302	0	234 986

2017	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Totalt
Utlån til kunder	0	90 470	24 242	114 712
Sertifikater og obligasjoner, kategorisert som Utlån og Fordringer	0	0	0	0
Sertifikater og obligasjoner, kategorisert som Holdt til forfall	0	9	0	9
Sum virkelig verdi av finansielle eiendeler	0	90 479	24 242	114 722
Obligasjonsgjeld	153 198	4 842	0	158 041
Sum virkelig verdi av finansielle forpliktelser	153 198	4 842	0	158 041

Opplysninger om virkelig verdi

Se Note 11 Finansielle instrumenter målt til virkelig verdi for opplysninger om virkelig verdi måling.

For gjeld som inngår i sikringsforhold som sikringsobjekter (obligasjonsgjeld klassifisert som målt til amortisert kost, se note 13 Sikringsbokføring) beregnes verdiendring som skyldes sikret risiko. Denne verdiendringen justerer balansført verdi og resultatføres på linjen Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter. For dette formål benyttes også diskontering av kontantstrømmer, men hvor diskonteringsrenten kun reflekterer sikret risiko (rente- og valutaelement).

Fordringer på og gjeld til kredittinstitusjoner

Fordringer på og gjeld til kredittinstitusjoner inkluderer kortsiktige pengemarkedsplasseringer eller lån med avtalt løpetid gjort med andre finansinstitusjoner, samt stilt og mottatt kontantsikkerhet og innskudd i bank uten avtalt løpetid. Grunnet kort løpetid er den virkelige verdien tilnærmet lik hovedstolen

Utlån til kunder

Nivå 2: P.t. lån, Nibor-lån med flytende margin og Nibor-lån med fast margin (løpetid under 1 år) har løpetid og/eller rentebetingelser som gir kunden større fleksibilitet til å bytte kredittgiver dersom markedsbetingelsene endrer seg. Dette medfører større konkurranse og bedre likviditet i lånemarkedet, og gjør at observerbare priser på nye lån kan benyttes som input i verdsettelse av disse utlansproduktene.

Nivå 3: Nibor-lån med fast margin (løpetid over 1 år) innvilges på individuell basis og omsettes ikke i et aktivt marked.

Obligasjonsgjeld

Obligasjonslån som måles til amortisert kost består i hovedsak av offentlige benchmark-lån i USD og Euro eller lån i offentlige nisjemarkeder samt obligasjonslån med flytende rente (FRN) uten tilknyttede derivater.

NOTE 13

SIKRINGSBOKFØRING

(Beløp i NOK 1 000 000)

Kommunalbanken anvender virkelig verdisikring for enkelte økonomiske sikringer av rente- og valutarisiko. Virkelig verdisikring kommer til anvendelse når den økonomiske sikringen tilfredsstiller kravene til sikringsbokføring på individuell transaksjonsnivå, ved at et sikringsinstrument er direkte knyttet til et sikret objekt, og sikringsrelasjonen er tilfredsstillende dokumentert. Sikret risiko er endring i verdi på fastrenteobligasjoner som skyldes endringer i markedsrenter (lange interbank swaprenter). Sikringseffektiviteten måles løpende og all ineffektivitet resultatføres under "Netto urealiserte gevinster/(tap) på finansielle instrumenter".

Balansført verdi av finansielle instrumenter i virkelig verdisikring	2018	2017
Sertifikater og obligasjoner	0	0
Obligasjonsgjeld	176 412	158 092
Finansielle derivater	-1 071	-691
Totalt	175 341	157 402

Resultatførte verdiendringer på finansielle instrumenter i virkelig verdisikring	2018	2017
Sertifikater og obligasjoner	0	11
Obligasjonsgjeld	187	815
Finansielle derivater	-233	-779
Totalt	-46	46

Netto resultatførte verdiendringer i virkelig verdisikringer skyldes verdiendringer som følge av endrede markedsrenter, dvs sikret risiko. For sikringsinstrumentet (det finansielle derivatet) resultatføres den fulle endringen i virkelig verdi, da disse måles til virkelig verdi.

Forfallsprofil balansført verdi av obligasjonsgjeld i virkelig verdisikring

	0-1 år	1-3 år	3-5 år	> 5år	SUM
Balansført verdi målt til amortisert kost	51 233	79 157	26 116	21 210	177 716
Verdiendring (sikret risiko)	-195	-481	-616	-13	-1 304
Total balansført verdi	51 039	78 676	25 501	21 196	176 412

Akkumulert ineffektivitet per 31.12.2018 er NOK -12 millioner.

NOTE 14

FORDRINGER PÅ KREDITTINSTITUSJONER

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2018	2017
Fordringer på kredittinstitusjoner uten avtalt løpetid	276	87
Fordringer på kredittinstitusjoner med avtalt løpetid	7 066	1 228
Kontanter stilt som sikkerhet for derivatteksponeering	15 646	9 085
Sum fordringer på kredittinstitusjoner	22 987	10 400

NOTE 15

UTLÅN TIL KUNDER

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2018 (IFRS 9)	2017 (IAS 39)
Hovedstol	302 199	281 668
Påløpte renter	1 121	1 023
Justering til virkelig verdi	229	667
Forventet kredittap	-11	-
Totalt utlån	303 538	283 358
Andre utlån	33	38
Sum utlån til kunder	303 571	283 396
Overgangseffekt forventet kredittap 1. januar 2018		-10
Overgangseffekt reklassifisering 1. januar 2018		-18
Balanseført verdi 1. januar 2018 (IFRS 9)		283 367

Geografisk fordeling av hovedstol	2018	2017
Østfold	11 874	11 027
Akershus	30 284	26 613
Oslo	9 064	6 507
Hedmark	13 844	12 902
Oppland	10 528	8 732
Buskerud	30 877	31 417
Vestfold	10 859	10 764
Telemark	9 693	9 623
Aust-Agder	6 725	6 659
Vest-Agder	12 935	12 581
Rogaland	25 090	23 850
Hordaland	35 597	34 014
Sogn og Fjordane	9 635	9 354
Møre og Romsdal	15 644	15 581
Trøndelag	28 762	24 738
Nordland	20 377	18 960
Troms	11 951	10 666
Finnmark	8 335	7 548
Svalbard	123	133
Totalt	302 199	281 668

NOTE 16

Forventet kredittap

Følgende tabell viser forventet kredittap som del av balanseført verdi av utlån og sertifikater og obligasjoner ved utløpet av perioden, samt en spesifisering av periodens endring i forventet kredittap som inngår i resultatregnskapet.

	31. desember 2018	1. januar 2018	2018	31. desember 2018
(Beløp i NOK 1 000 000)	Forventet kredittap	Forventet kredittap	Forventet kredittap	Balanseført verdi
Utlån til kunder	-11	-10	-1	216 275
Sertifikater og obligasjoner	-1	-1	0	28 849
Totalt	-12	-11	-1	245 124

Følgende tabell viser fordeling av Kommunalbankens forventede kredittap per 31. september 2018 på trinn 1, 2 og 3. Trinn 1 innebærer ingen betydelig økning i kredittrisiko siden innregning av eiendelen, trinn 2 innebærer en slik betydelig økning, mens trinn 3 innebærer at eiendelen er kredittforringet. Se regnskapsprinsippene for en beskrivelse av allokering til trinn og modell for beregning av forventet kredittap.

	Trinn 1	Trinn 2	Trinn 3
Utlån til kunder	-11	0	0
Sertifikater og obligasjoner	-1	0	0
Sum forventet kredittap	-12	0	0

NOTE 17

SERTIFIKATER OG OBLIGASJONER

(Beløp i NOK 1 000 000)

Sertifikater og obligasjoner fordelt per type utsteder	2018	2017
Norge		
Utstedt av offentlige ¹	0	0
Utstedt av andre	15 274	5 938
Utland		
Utstedt av offentlige ¹	98 567	96 696
Utstedt av andre	2 679	4 809
Sum sertifikater og obligasjoner	116 519	107 445
Overgangseffekt forventet kredittap 1. januar 2018		-1
Overgangseffekt reklassifisering 1. januar 2018		-23
Balansført verdi 1. januar 2018 (IFRS 9)		107 421

¹Herunder sertifikater og obligasjoner utstedt eller garantert av stater, sentralbanker, delstater, regionale myndigheter og multilaterale utviklingsbanker

Sertifikater og obligasjoner fordelt på gjenværende løpetid	2018	2017
Under 1 år	76 078	68 980
1-5 år	33 224	33 073
Over 5 år	7 217	5 391
Sum sertifikater og obligasjoner	116 519	107 445

NOTE 18

ANDRE EIENDELER

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2018	2017
Immaterielle eiendeler	116	125
Varige driftsmidler	8	11
Andre eiendeler	2	1
Forskuddsbetalte ikke påløpte kostnader og opptjente ikke mottatte inntekter	0	0
Sum andre eiendeler	127	137

Immaterielle eiendeler består av tre fagsystemer. Finanssystemet ble tatt i bruk i 2015, utlånsportalen i 2016, mens systemet som samler styringsinformasjon ble tatt i bruk i 2017. Alle avskrives lineært over forventet levetid.

ANNEN GJELD

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2018	2017
Leverandørgjeld	2	11
Offentlige avgifter	8	1
Diverse kortsiktig gjeld	7	13
Påløpte kostnader og mottatte ikke opptjente renter	18	62
Sum annen gjeld	34	87

NOTE 19

GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2018	2017
Konter mottatt som sikkerhet for derivateksponering	12 085	4 714
Sum gjeld til kredittinstitusjoner	12 085	4 714

NOTE 20

OBLIGASJONSGJELD

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2018 (IFRS 9)	2017 (IAS 39)
Obligasjonsgjeld per 1. januar (nominell verdi)	373 816	376 785
Nye utstedelser	104 844	118 509
Nedbetalinger*	-80 143	-113 392
Amortisering**	1 138	716
Valutajustering	14 947	-8 802
Obligasjonsgjeld ved periodens slutt (nominell verdi)	414 603	373 816
Påløpte renter	4 474	3 336
Justering til virkelig verdi	-16 160	-7 670
Herav verdiendring som skyldes endring egen kredittrisiko	845	-
Herav verdiendring som skyldes annet	-17 005	-
Sum obligasjonsgjeld	402 916	369 482
Overgangseffekt 1. januar 2018 pga reklassifisering***		-84
Balansført verdi 1. januar 2018 (IFRS 9)		369 399

*Av nedbetalinger i 2018 utgjør tilbakekjøp 206 mill kroner. **Amortisering er vist på egen linje i ovenstående tabell, men inngår i Tilbakebetalinger i nedenstående tabell. ***Se ytterligere informasjon om overgangseffekten under Regnskapsprinsipper.

Det foreligger per 31. desember 2018 ingen brudd med betingelser i låneavtaler.

Verdiendringer som følge av endring i egen kredittrisiko er beregnet som endring i kredittpåslaget Kommunalbanken betaler på utstedt obligasjon i form av påslag over flytende USD rente. Dette inkluderer således verdiendring for swap i innlånspakker basert på at banken utsteder gjeld som konverteres fra andre valutaslag til USD. Verdiendringer som skyldes endring i egen kredittrisiko er innregnet i totalresultatet, mens verdiendringer som skyldes endringer i andre markedsparametere er innregnet i resultatregnskapet på linjen Netto urealiserte verdiendringer på finansielle instrumenter. Verdiendringen som fremkommer i tabellen over er før skatt.

AVSTEMMING AV ENDRINGER I FORPLIKTELSER SOM ER EN DEL AV FINANSIERINGSAKTIVITETER

(Beløp i NOK 1 000 000)

	Obligasjonsgjeld	Ansvarlig lånekapital
Balansført verdi 31. desember 2017	369 482	2 008
<i>Kontantstrømmer:</i>		
Innbetaling ved utstedelse av gjeld	104 845	0
Tilbakebetaling av gjeld	-79 004	0
<i>Endringer som ikke skyldes kontantstrømmer:</i>		
Endring påløpte renter og amortisering	1 137	1
Endring virkelig verdi	-8 490	-27
Endring som følge av valutakursendring	14 947	0
Balansført verdi 31. desember 2018	402 916	1 982

(Beløp i NOK 1 000 000)

	Obligasjonsgjeld	Ansvarlig lånekapital
Balansført verdi 31. desember 2016	369 933	1 974
<i>Kontantstrømmer:</i>		
Innbetaling ved utstedelse av gjeld	118 509	0
Tilbakebetaling av gjeld	-112 676	0
<i>Endringer som ikke skyldes kontantstrømmer:</i>		
Endring påløpte renter og amortisering	-1 054	1
Endring virkelig verdi	3 572	34
Endring som følge av valutakursendring	-8 802	0
Balansført verdi 31. desember 2017	369 482	2 008

NOTE 21

FINANSIELLE DERIVATER

Kommunalbanken benytter finansielle derivater utelukkende som økonomisk sikring av rente- og valutarisiko som oppstår i bankens virksomhet, og økonomisk sikring av eksponering fra opsjonselementer knyttet til strukturerte innlån. Banken har posisjoner i swapkontrakter med motparter med høy kreditt rating, og all derivat eksponering er underlagt risikorammer vedtatt av styret. Bankens innlån denominert i utenlandsk valuta sikres med rente- og valutaderivater slik at banken kun har eksponering mot endringer i 3-måneders pengemarkedsrenter i NOK, USD og EUR.

Innlån i utenlandsk valuta konverteres til norske kroner ved bruk av basisswapper, hvor banken mottar rentebetalinger i valuta og betaler rente i norske kroner. Renterisiko som oppstår som følge av rentebinding på utlån til kunder sikres med renteswapper eller FRA-kontrakter. I likviditetsforvaltningen benyttes rente- og valutaswapper for å sikre rente- og valutarisiko i verdipapirer. Banken har ingen kredittderivater i porteføljen.

Se note 22 og note 26 for informasjon om ISDA-avtaler, sikkerhetsstillelse og clearing, som reduserer motpartsrisikoen. Motpartseksponeringen måles og overvåkes løpende.

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2018			2017		
	Nominell verdi	Positiv virkelig verdi	Negativ virkelig verdi	Nominell verdi	Positiv virkelig verdi	Negativ virkelig verdi
Pliktig målt til virkelig verdi:						
Renterelaterte derivater	150 119	757	2 552	128 577	795	2 084
Valutarelaterte derivater	503 779	13 067	18 721	470 355	9 888	17 281
Egenkapitalrelaterte derivater	7 130	14	1 048	8 012	122	355
Varerelaterte derivater	0	0	0	0	0	0
	661 027	13 838	22 322	606 944	10 805	19 720
Virkelig verdisikring:						
Renterelaterte derivater	173 862	425	1 730	155 541	230	1 362
Valutarelaterte derivater	3 011	234	0	3 078	441	0
	176 873	659	1 730	158 619	671	1 362
Sum finansielle derivater	837 900	14 497	24 051	765 563	11 476	21 082

Alle finansielle derivater måles til virkelig verdi over resultatet. De fleste posisjoner kategoriseres som pliktig målt til virkelig verdi innenfor IFRS 9. De resterende er utpekt som del av sikringsforhold og behandles som virkelig verdi sikring. Standard ISDA-avtaler oppfyller ikke betingelsene for netto presentasjon i balansen selv om de gir rett til motregning ved mislighold, og alle finansielle derivater presenteres dermed brutto i balansen slik at kontrakter med positiv verdi presenteres som eiendeler, mens kontrakter med negativ verdi presenteres som gjeld.

NOTE 22

KONTANTSIKKERHET OG MOTREGNING

Kommunalbanken har inngått ISDA avtaler med alle motpartene for finansielle derivater. Dette innebærer at all motgående eksponering mot motparten knyttet til finansielle derivater nettes ved mislighold. I tillegg inneholder ISDA avtalen avtaler om utveksling av collateral (CSA) som sikkerhet for eksponering i derivatporteføljen. Sikkerhetsstillelsen består av kontanter i USD eller EUR. Kontanter mottatt eller stilt som sikkerhet presenteres i balansen som henholdsvis Fordring på kredittinstitusjoner eller Gjeld til kredittinstitusjoner, med en tilhørende gjeld til eller fordring på kredittinstitusjoner. Mottatt kontantsikkerhet inngår i selskapets løpende likviditetsstyring, og plasseres enten i sertifikater og obligasjoner eller korte pengemarkedsplasseringer. Det vises til note 21 for ytterligere informasjon om finansielle derivater.

(Beløp i NOK 1 000 000)

	2018	2017
Kontanter mottatt som sikkerhet for derivat eksponering (gjeld)	12 085	4 714
Kontanter stilt som sikkerhet for derivat eksponering (eiendel)	-15 646	-9 085
Sum kontantsikkerhet	-3 561	-4 371

Effekt av motregning og sikkerheter

.Kommunalbanken har kun adgang til motregning for eksponeringer i finansielle derivater, og for disse benyttes det juridisk bindende masteravtaler om motregning og sikkerhetsstillelse. Finansielle derivater presenteres brutto i balansen fordi motregningsavtalene ikke oppfyller vilkårene for motregning i balansen ved at betalinger normalt ikke nettes ved normale markedsforhold. Tabellen nedenfor viser balanseførte verdier for finansielle derivater. Siden disse presenteres brutto i balansen, er den finansielle betydningen av motregningsretten som er avtalt i «master netting agreements» med derivatmotpartene, så vel som mottatt eller avgitt kontantsikkerhet, kvantifisert og fremhevet i egne kolonner. I tilfellet mislighold hos en derivatmotpart, vil det være mulig å håndheve motregningsretten så vel som nyttiggjøre seg kontantsikkerheten. Verdien etter motregning og kontantsikkerhet gir et uttrykk for gjenværende kredittrisiko i derivatposisjonene.

(Beløp i NOK 1 000 000)

2018	Brutto virkelig verdi	Beløp som motregnes i balansen	Balanseført verdi	Beløp som ikke kan motregnes i balansen men som omfattes av masteravtale om motregning			
				Effekt av motregning for motparter med både eiendeler og gjeld	Verdi etter motregning	Kontantsikkerhet som reduserer eksponeringen	Beløp etter motregning og sikkerheter
Eiendeler							
Finansielle derivater	14 497	0	14 497	5 215	9 282	12 085	0
Gjeld							
Finansielle derivater	24 051	0	24 051	5 215	18 836	15 646	3 191

(Beløp i NOK 1 000 000)

2017	Brutto virkelig verdi	Beløp som motregnes i balansen	Balanseført verdi	Beløp som ikke kan motregnes i balansen men som omfattes av masteravtale om motregning			
				Effekt av motregning for motparter med både eiendeler og gjeld	Verdi etter motregning	Kontantsikkerhet som reduserer eksponeringen	Beløp etter motregning og sikkerheter
Eiendeler							
Finansielle derivater	11 476	0	11 476	8 588	2 888	4 714	0
Gjeld							
Finansielle derivater	21 082	0	21 082	8 588	12 495	9 085	3 409

NOTE 23

ANSVARLIG LÅNEKAPITAL

(Beløp i NOK 1 000 000)

	Valuta	Hovedstol i valuta	Innløsningsrett	Rente	Hovedstol i NOK	
					2018	2017
Ordinær ansvarlig lånekapital	NOK	2 000	2028	3,02 %	2 000	2 000
Sum ansvarlig lånekapital					2 000	2 000

NOTE 24

AKSJEKAPITAL

	2018		2017	
	Antall aksjer	Andel i %	Antall aksjer	Andel i %
Den Norske Stat	3 144 625	100	3 144 625	100

NOTE 25

FONDSOBLIGASJON

(Beløp i NOK 1 000 000)

	Valuta	Hovedstol i valuta	Innløsningsrett	Rente	Balanseført verdi	
					2018	2017
Fondsobligasjon	NOK	1 000	2020	3 mnd NIBOR +1,5%	994	994
Fondsobligasjon	NOK	1 200	2027	3,26%	1 195	1 195
Sum fondsobligasjon					2 189	2 189

Kommunalbanken utstedte en fondsobligasjon i juni 2015 og en i juni 2017. Obligasjonene inngår i Kommunalbankens kjernekapital, se note 30. Basert på at banken har en ensidig rett til å ikke betale renter eller hovedstol til investorene kvalifiserer den ikke som gjeld etter IAS 32, og er derfor klassifisert som egenkapital i balansen. Rentekostnadene presenteres ikke på linjen rentekostnader i resultatregnskapet, men som en reduksjon av Opptjent egenkapital. Kostnadene innregnes ved betaling, se oppstillingen Endringer i egenkapital. Det er betalt 48,4 mill kroner (etter skatt) i renter i 2018 (17,9 mill kroner i 2017). Det er påløpt ytterligere 16,3 mill kroner (etter skatt) i rentekostnader ved årsskiftet 2018 (16,0 mill kroner 31.12.17). Tilsammen tilordnes 48,7 mill kroner av resultat etter skatt i 2018 til fondsobligasjonseierne (33,9 mill kroner i 2017).

NOTE 26

RISIKOSTYRING

Kommunalbankens eierskap, kundegruppe og sektorpolitiske rolle innebærer at banken opprettholder en lav risikoprofil.

Risikostyring og internkontroll er integrert i bankens strategi- og forretningsprosesser, og er tilpasset arten, omfanget og kompleksiteten i risikoeksponeringen.

Robust internkontroll utføres som en integrert del av bankens arbeidsprosesser. Risikostyringen er etablert i en struktur basert på tre forsvarslinjer som skal sikre systematisk identifisering, vurdering, overvåking og rapportering av risiko i alle deler av virksomheten.

ORGANISERING

Styret. Styret har det overordnede ansvaret for risikostyringen og fastsetter bankens risikoappetitt i tråd med eierens og myndighetenes krav, og hensyntar bankens risikokapasitet og toleranse for svingninger i resultat og kapital. Risikoappetitten operasjonaliseres gjennom fastsettelse av rammer for typer og omfang risiko banken kan eksponeres for.

Risikoutvalg. Risikoutvalget er et saksforberedende og rådgivende utvalg for styret. Utvalgets tre medlemmer oppnevnes årlig av og blant styrets medlemmer. Utvalgets hovedfokus er knyttet til styrets beslutninger om risikoevne og –kapasitet, herunder utvikling av rammer for risikotoleranser og skal videre bidra til å påse at styrets beslutninger om risikostyring gjennomføres.

Administrerende direktør. Administrerende direktør har ansvaret for gjennomføring av risikostyringen og internkontrollen, og følger opp og vurderer løpende endringer i bankens risikoeksponering.

Tre forsvarslinjer. I Kommunalbankens første forsvarslinje for risiko- og etterlevelseskontroll inngår utlånsavdelingen, finansmarkedsavdelingen med innlån og likviditetsstyring, samt post trade operations. Andre forsvarslinje består av finansiell kontroll, samt risikostyrings- og compliancefunksjonene. Lederne for risikostyring og compliance funksjonene har direkte rapporteringslinje til administrerende direktør og til styret. Andre forsvarslinje overvåker, veileder og bidrar til å forbedre førstelinjekontrollene og utfører samlet risikomåling. Ansvaret omfatter risikostyringen og etterlevelseskontroll av eksternt og internt regelverk (compliance). Tredje forsvarslinje utøves av interntrevisorer Deloitte som rapporterer direkte til styret.

RISIKOFORMER

Risikostyringen og risikoeksponeringen i Kommunalbanken er underlagt et strengt internt regelverk for å sikre bankens kreditttraktning og tilgang til de mest attraktive pengemarkedene. Kreditt- og likviditetsrisikoen er gjennomgående lav. Rente- og valutarisiko sikres per transaksjon for alle valutaer unntatt NOK, USD og EUR. Renterisiko i disse valutaene sikres med renteswapper, slik at banken kun har eksponering mot endringer i tre måneders pengemarkedsrenter.

Med utgangspunkt i overordnede mål blir følgende faktorer utpekt som spesielt viktige risikofaktorer:

Kreditt og motpartsrisiko

- Tap på utlån
- Mislighold derivatmotparter
- Mislighold likviditetsforvaltningen

- Prisisiko i likviditetsforvaltningen

Markedsrisiko

- Rente og valutarisiko

Kapitalisering

Likviditetsrisiko

Operasjonell risiko

KREDITTRISIKO

Bankens aktivside består av utlån til kommunal sektor og en likviditetsportefølje med obligasjoner hovedsakelig utstedt eller garantert av stater, lokalmyndigheter, multilaterale finansinstitusjoner, obligasjoner med porteføljepant samt finansinstitusjoner med god kreditt-rating.

Kredittrisiko for utlånskundene begrenser seg til betalingsutsettelse da betalingsforpliktelsen ikke kan falle bort. Det er fastlagt i kommuneloven at kommuner og fylkeskommuner ikke kan slås konkurs. I kommuneloven er det også gitt bestemmelser om de prosedyrer som skal følges dersom betalingsutsettelse må iverksettes. Etter disse bestemmelsene overtar departementet styringen av en kommune dersom kommunestyret vedtar betalingsinnstilling. Kommunalbanken foretar likevel kredittscoring av alle utlånskunder, basert på en modell for økonomiske analyser av kommunene og fylkeskommunene. Kommunenes finansielle situasjon blir beskrevet med både kvalitative og kvantitative indikatorer for økonomisk utvikling og utsikter hos kunden.

Kommunalbanken innvilger også lån til selskaper som utfører oppgaver for kommuner og fylkeskommuner. Forutsetningen for slike lån er at kommunene, eventuelt fylkeskommunene, stiller garantier som er politisk vedtatt og godkjent av staten ved fylkesmannen eller Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Finansielle motparter er gjenstand for regelmessig kredittvurdering. Størrelse på kredittramme fastsettes gjennom en intern vurdering av motpartens rating, størrelsen på bankens risikokapital, type finansielt instrument og løpetid.

For likviditetsplasseringene og sikringsinstrumenter (derivater) stiller Kommunalbanken krav om minimum rating på A2/A fra ratingbyråene Moody's og Standard and Poor's.

Kommunalbanken styrer rente- og valutarisiko ved bruk av derivater. Motpartene i derivattransaksjonene er finansinstitusjoner eller sentral motpart. Utover strenge krav til rating styres risiko i derivatandel gjennom bruk av ISDA-avtaler (netting), og det er opprettet avtaler som inkluderer sikkerhetsstillelse med alle nye derivatmotparter.

Kommunalbanken benytter clearingtjenester hos en sentral motpart (London Clearing House – LCH) for renterelaterte sikringsinstrumenter. Sentral motpart etablert i EU-/EØS-området er underlagt krav til soliditet og risikostyring gjennom en egen EU-forordning (EMIR), og vurderes til å ha lavere motpartsrisiko enn ordinære finansinstitusjoner.

Kommunalbanken har ikke direkte medlemskap hos LCH og to clearingbrokere opptrer på vegne av Kommunalbanken mot LCH. Kommunalbanken har valgt å segregere sine derivatposisjoner og midler (sikkerhetsstillelse) ift. evt. mislighold hos clearingbroker og bankens eksponering er dermed direkte mot LCH. Kommunalbanken oppnår høy grad av beskyttelse gjennom en slik løsning.

Kredittrisiko i likviditetsporteføljen er begrenset. Gjennomsnittlig vektet rating på porteføljen var AA+ (lavest av S&P og Moody's) og omtrent 70% av likviditetsporteføljen var plassert i papirer som har risikovekt 0 %. Gjennomsnittlig løpetid var 1,4 år ved årsskif-

tet. Den lave løpetiden begrenser prisisikoen i likviditetsporteføljen og banken har egne prisisikorammer på alle motparter.

MARKEDSRISIKO

Markedsrisiko består hovedsakelig av rente- og valutarisiko. Bankens retningslinjer tillater minimal eksponering mot rente- og valutaendringer. Styring av rente- og valutarisiko gjennomføres ved å sikre at bankens forpliktelser og rettigheter til enhver tid balanse- rer. Økonomisk sikring gjennom finansielle derivater brukes aktivt i styring av markedsrisiko.

KAPITALISERING

Kommunalbanken er underlagt finansforetaksloven med tilhørende forskrifter for kapitalkrav. I tillegg har Kommunalbanken en strategi og prosess for vurdering av kapitalbehov i forhold til bankens risikoprofil. Bankens styre vurderer minst årlig om kapitalbehovet er tilstrekkelig ut fra faktisk og forventet fremtidig risikoeksponering.

Beregning av kapitalbehovet gjennomføres ved å estimere hvor mye kapital banken bør ha for å sikre seg mot den totale risikoeksponeringen. Dette gjøres ved å estimere kapitalbehovet per risikoområde. Følgende risikokategorier er gjenstand for særskilt oppfølging: kredittrisiko, markedsrisiko, likviditetsrisiko, operasjonell risiko og annen ikke-finansiell risiko.

Risiko for endring i rammevilkår følges nøye av bankens styre. Innføring av det europeiske kapitalkravsregelverket medfører at bankens kapitalbehov har vært økende.

Kommunalbankens rene kjernekapitaldekning er 17,4 %, og Kommunalbanken tilfredsstiller de regulatoriske minstekrav og bufferkrav til ren kjernekapitaldekning, kjernekapitaldekning og kapitaldekning. Kommunalbanken tilfredsstiller i tillegg krav til uvektet kjernekapital.

LIKVIDITETSRISIKO

Likviditetsrisiko styres gjennom tilpasning av løpetider og rentebindinger på aktiva- og passivasiden. Kommunalbanken holder en likviditetsportefølje med formål å kunne møte sine forpliktelser i 12 måneder uten tilgang på ny innlånning. Løpetiden i likviditetsporteføljen holdes kort slik at likviditetsbehov hovedsakelig styres gjennom forfall på aktivsidene. Likviditetsporteføljen er plassert i likvide verdipapirer av meget høy kredittkvalitet.

OPERASJONELL RISIKO

Kommunalbanken har svært lav appetitt for operasjonell risiko. Vurdering av operasjonell risiko gjøres minst årlig, og ellers når forholdene tilsier det. Styret blir løpende informert om bankens operasjonelle risiko og uønskede hendelser. Kommunalbankens internkontroll legger til rette for målrettet og effektiv drift, pålitelig rapportering og etterlevelse av eksternt og internt regelverk. Risikoen minimeres blant annet med kontroller i arbeidsprosesser, fokus på etisk adferd internt og i relasjon med bankens forretningsforbindelser, høy kompetanse hos den enkelte medarbeider og robusthet i kritiske funksjoner.

NOTE 27

KREDITTRISIKO

(Beløp i NOK 1 000 000)

Banken har kreditteksponering mot kommunal sektor i Norge samt stater, regionale myndigheter, multilaterale utviklingsbanker, finansinstitusjoner og utstedere av obligasjoner med fortrinnsrett innen OECD. For norsk kommunal sektor er maksimal løpetid fastsatt i kommuneloven og kredittrammen reguleres av forskrift om store engasjementer. Finansielle eksponeringer skal være minst i ratingklasse A.

Kommunalbanken har ikke hatt faktiske tap på utlån i 2018. Det foreligger ingen mislighold eller betalingsproblemer hos kunder som gir grunn til å forvente faktiske utlånstap i 2019. Kommunalbanken utsteder ikke finansielle garantier.

Tabellen nedenfor inkluderer eksponeringer som er balanseført på linjene Fordringer på kredittinstitusjoner, Utlån til kunder og Sertifikater og obligasjoner. Eksponeringer på linjen Regionale myndigheter inkluderer utlån til selskaper garantert av kommuner og fylkeskommuner.

Tall i tabellen representerer faktisk kreditteksponering

2018

Forfall	< 1 år			> 1 år					Totalt
	Risikoklasse	A-2	A-1/A-1+	Ikke ratet	BBB	A	AA	AAA	
Stater og sentralbanker	0	23 233	1 168	0	0	13 596	2 936		40 934
Regionale myndigheter ¹	0	21 426	33 382	0	0	4 891	1 670	287 547	348 917
Multilaterale utviklingsbanker	0	7 756	351	0	0	468	2 279		10 854
Finansinstitusjoner	0	3 162	0	0	0	0	87	0	3 213
Verdipapirifisering	0	0	0	0	0	0	8	0	8
Covered Bond	0	11 467	994	0	0	1 441	13 066		26 967
Totalt	0	67 009	35 895	0	0	20 396	20 046	287 547	430 893

¹ Inkl. utlån til kommuner, fylkeskommuner og interkommunale selskaper på NOK 303,6 milliarder.

Innvilgede, ikke-utbetalte lån per 31. desember 2018 utgjør NOK 6,8 milliarder.

Kreditrisiko fordelt på land
2018

Forfall	< 1 år			> 1 år					Totalt	
	Risikoklasse	A-2	A-1/A-1+	Ikke ratet	BBB	A	AA	AAA		Ikke ratet
Australia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Belgia	0	1 172	0	0	0	0	1 008	0	0	2 180
Canada	0	62	0	0	0	0	1 036	0	0	1 098
Danmark	0	10 877	0	0	0	0	87	656	0	11 620
Finland	0	410	495	0	0	0	730	0	0	1 635
Frankrike	0	11 813	1 272	0	0	0	1 216	0	0	14 301
Japan	0	3 044	0	0	0	0	0	0	0	3 044
Nederland	0	990	902	0	0	0	0	87	0	1 979
Norge	0	3 604	27 716	0	0	0	1 441	9 339	287 547	329 647
Østerrike	0	27	0	0	0	0	57	0	0	84
Spania	0	0	0	0	0	0	0	8	0	8
Storbritannia	0	360	0	0	0	0	0	3 818	0	4 178
Supranational	0	7 756	351	0	0	0	468	2 279	0	10 854
Sveits	0	3 953	0	0	0	0	0	0	0	3 953
Sverige	0	11 878	2 922	0	0	0	0	1 610	0	16 410
Tyskland	0	10 199	2 238	0	0	0	1 821	2 248	0	16 506
USA	0	865	0	0	0	0	12 532	0	0	13 396
Totalt	0	67 009	35 895	0	0	0	20 396	20 046	287 547	430 893

Tall i tabellen representerer faktisk kreditteksponering

2017

Forfall	< 1 år			> 1 år					Totalt	
	Risikoklasse	A-2	A-1/A-1+	Ikke ratet	BBB	A	AA	AAA		Ikke ratet
Stater og sentralbanker	0	11 361	0	0	0	0	1 700	12 120	0	25 181
Regionale myndigheter ¹	0	44 407	19 700	0	0	0	2 535	10 431	266 589	343 663
Multilaterale utviklingsbanker	0	4 277	0	0	0	0	952	6 021	0	11 249
Finansinstitusjoner	2 493	8 724	0	0	0	0	0	0	0	11 217
Verdipapirifisering	0	0	0	0	0	0	0	9	0	9
Covered Bond	0	6 402	747	0	0	0	433	2 339	0	9 920
Totalt	2 493	75 170	20 448	0	0	0	5 619	30 920	266 589	401 240

¹ Inkl. utlån til kommuner, fylkeskommuner og interkommunale selskaper på NOK 283,4 milliarder.

Innvilgede, ikke-utbetalte lån per 31. desember 2017 utgjør NOK 7,2 milliarder.

Kreditrisiko fordelt på land
2017

Forfall	< 1 år			> 1 år					Totalt	
	Risikoklasse	A-2	A-1/A-1+	Ikke ratet	BBB	A	AA	AAA		Ikke ratet
Australia	0	103	0	0	0	0	0	0	0	104
Belgia	0	766	0	0	0	0	1 477	0	0	2 244
Canada	0	1 570	0	0	0	0	0	1 006	0	2 575
Danmark	0	4 249	0	0	0	0	0	2 155	0	6 404
Finland	0	1 779	0	0	0	0	589	495	0	2 862
Frankrike	0	8 518	0	0	0	0	904	0	0	9 422
Japan	2 493	3 772	0	0	0	0	0	0	0	6 265
Nederland	0	199	0	0	0	0	0	356	551	1 105
Norge	0	3 278	19 479	0	0	0	433	1 568	264 665	289 421
Østerrike	0	369	0	0	0	0	0	0	0	369
Spania	0	0	0	0	0	0	0	9	0	9
Storbritannia	0	3 076	0	0	0	0	0	0	0	3 076
Supranational	0	4 277	0	0	0	0	952	6 021	0	11 249
Sveits	0	420	0	0	0	0	0	0	0	420
Sverige	0	21 302	0	0	0	0	1 148	987	151	23 588
Tyskland	0	18 346	969	0	0	0	117	8 431	1 222	29 085
USA	0	3 149	0	0	0	0	0	9 892	0	13 041
Totalt	2 493	75 170	20 448	0	0	0	5 619	30 920	266 589	401 240

NOTE 28

RENTERISIKO

(Beløp i NOK 1 000 000)

Renterisiko oppstår i forbindelse med bankens utlans- og innlånsvirksomhet. Renterisikoen er et resultat av at rentebindingstiden for bankens eiendeler og gjeld ikke er sammenfallende, samt at inn- og utbetalinger faller på forskjellige tidspunkt. Som et ledd i bankens styring av renterisiko på eiendeler og gjeld foretar banken aktivt kjøp og salg av verdipapirer utstedt av stater, regionale myndigheter, multilaterale utviklingsbanker og finansinstitusjoner med god kreditt-rating, samt inngåelse av derivatkontrakter, hovedsakelig FRA-kontrakter og renteswapper.

Banken har innlån og investeringer i ulike valutaer. Renterisiko sikres per transaksjon for alle valutaer unntatt NOK, USD og EUR. Renterisikoen i disse valutaene sikres med renteswapper, slik at banken kun har eksponering mot endringer i tre måneders pengemarkedsrenter for nevnte valutaer. Denne rentesensitiviteten måles som endring i kjernerresultat i etterkant av en ugunstig endring i rentenivå på ett prosentpoeng. Renterisikoen i NOK avhenger av muligheten til å regulere flytende rente på utlån til kunder.

Styret har vedtatt en ramme for rentesensitivitet på 12 millioner kroner for hver av valutaene NOK, USD og EUR og 36 millioner kroner samlet. Rentesensitiviteten i hovedvalutaene fremkommer i tabellen under:

1 prosentpoeng renteendring	Netto renterisiko	Brutto renterisiko
NOK	-6,5	6,5
USD	6,0	6,0
EUR	10,3	10,3
Totalt	9,9	22,8

NOTE 29

VALUTARISIKO

(Beløp i NOK 1 000 000)

Valutarisiko defineres som risiko for tap i markedsv verdier som følge av svingninger i valutakurser. Valutarisikoen oppstår som følge av at bankens innlån hovedsakelig er i utenlandsk valuta, mens utlån er i norske kroner. Bankens retningslinjer krever sikring av all valutarisiko knyttet til posisjoner i utenlandsk valuta. Det kan imidlertid oppstå kortsiktige nettoposisjoner knyttet til resultatposter i USD og EUR. Valutarisiko sikres både på transaksjonsnivå og porteføljnivå. Rammen for valutarisiko er 12,0 mill kroner for en absolutt kursendring i alle valutaer.

Valuta	2018		2017	
	Bruttoposisjon	10 % endring i valutakurs	Bruttoposisjon	10 % endring i valutakurs
USD	80,6	8,1	12	1,2
EUR	4,3	0,4	5,3	0,5
Andre valutaer	4,4	0,4	3,3	0,3
Totalt	89,3	8,9	20,6	2,0

Tabellen ovenfor viser absolutt resultateffekt av 10 %-styrking av NOK i forhold til andre valutaer, beregnet på alle bruttoposisjoner i utenlandsk valuta per 31. desember. Sensitivitetsanalysen innebærer null korrelasjon mellom valutakurser og andre markedsrisikofaktorer.

NOTE 30

LIKVIDITETSRISIKO

(Beløp i NOK 1 000 000)

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for at banken ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Styret fastsetter retningslinjer for styring herunder overvåkning og internkontroll av likviditetsrisiko.

Overskuddslikviditeten har til formål å dekke 12 måneders finansieringsbehov, og til enhver tid dekke 10 måneders finansieringsbehov. Dette innebærer at banken skal være i stand til å dekke alle sine forpliktelser, inklusive normal utlånsvirksomhet minst de kommende 10 måneder uten ny opplåning.

Hoveddelen av overskuddslikviditeten har forfall innen ett år. Videre reduseres likviditetsrisikoen ved å matche forfallsprofil på eiendeler og gjeld opp til 3 måneder, og ved behov benytte kortsiktige opplåningsmuligheter og trekkrettigheter hos hovedbankforbindelsen for å styre likviditetsbehovet på kort sikt.

Kommunalbanken har en portefølje av verdipapirer som er svært likvide. Disse verdipapirene skal kunne omgjøres til kontanter uten vesentlig realisasjonstap for Kommunalbanken under svært stressede markedsforhold, enten som direkte salg eller ved bruk av gjenkjøpsavtaler i et allment anerkjent gjenkjøpsmarked.

Overskuddslikviditeten skal ha lav kredittrisiko og markedsrisiko, og plasseres i obligasjoner utstedt av stater, regionale myndigheter, multilaterale utviklingsbanker og finansinstitusjoner med høy kredittrating.

2018

Engasjement fordelt etter gjenværende løpetid	Totalt	< 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	>5 år	Uten forfall
Fordringer på kredittinstitusjoner	22 987	22 987	0	0	0	0	0
Utlån til kunder	360 490	3 931	8 873	19 210	68 249	260 227	0
Sertifikater og obligasjoner	119 015	21 523	35 819	19 567	34 496	7 611	0
Sum eiendeler	502 492	48 441	44 693	38 777	102 744	267 838	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	12 085	12 085	0	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	454 822	3 553	22 498	72 547	260 482	95 742	0
Annen gjeld	1 244	9	16	9	1 164	0	47
Ansvarlig lånekapital	2 604	0	0	60	242	2 302	0
Fondsobligasjon	2 578	0	7	50	1 164	1 356	0
Sum forpliktelser	473 332	15 647	22 521	72 666	263 051	99 400	47
Finansielle derivater	33 238	2 915	2 030	3 408	15 692	9 192	0
Netto likviditetseksposering	62 398	35 709	24 202	-30 482	-144 615	177 630	-47

Tabellen viser sum av netto forfall i perioden, inkludert rentebetalinger. Fondsobligasjoner er inkludert i tabellen selv om disse ikke er klassifisert som gjeld i balansen, fordi de inngår i likviditetsstyringen i banken. Finansielle derivater er netto kontantstrømmer (hovedstol og renter) per tidsperiode.

2018

Engasjement fordelt på renteregulering	Total	< 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	>5 år	Uten forfall
Fordringer på kredittinstitusjoner	22 987	22 987	0	0	0	0	0
Utlån til kunder	360 490	111 072	110 586	26 524	53 643	58 666	0
Sertifikater og obligasjoner	119 015	27 658	46 769	15 056	22 474	7 057	0
Sum eiendeler	502 492	161 717	157 355	41 580	76 117	65 723	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	12 085	12 085	0	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	454 822	8 747	77 821	65 546	202 653	100 055	0
Annen gjeld	1 244	9	16	9	1 164	0	47
Ansvarlig lånekapital	2 604	0	0	60	242	2 302	0
Fondsobligasjon	2 578	0	1 007	50	164	1 356	0
Sum forpliktelser	473 332	20 840	78 844	65 665	204 222	103 713	47
Finansielle derivater	33 238	5 673	3 872	3 359	12 448	7 886	0
Netto renteeksposering	62 398	146 550	82 383	-20 727	-115 657	-30 104	-47

Tabellen viser netto beløp som er gjenstand for renteregulering i de aktuelle periodene.

2017

Engasjement fordelt etter gjenværende løpetid	Totalt	< 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	>5 år	Uten forfall
Fordringer på kredittinstitusjoner	10 400	10 400	0	0	0	0	0
Utlån til kunder	330 118	3 518	48 628	11 423	42 729	223 820	0
Sertifikater og obligasjoner	108 661	11 238	22 555	35 948	33 691	5 229	0
Sum eiendeler	449 179	25 157	71 183	47 371	76 420	229 050	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	4 714	4 714	0	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	409 821	4 970	40 517	41 162	235 854	87 319	0
Annen gjeld	899	17	274	8	551	0	50
Ansvarlig lånekapital	2 664	0	0	60	242	2 362	0
Fondsobligasjon	2 631	0	6	50	1 179	1 396	0
Sum forpliktelser	420 729	9 700	40 797	41 281	237 825	91 077	50
Finansielle derivater	21 331	1 260	-2 004	1 220	9 637	11 218	0
Netto likviditetseksposering	49 781	16 716	28 382	7 310	-151 768	149 191	-50

Tabellen viser sum av netto forfall i perioden, inkludert rentebetalinger.

2017

Engasjement fordelt på renteregulering	Total	< 1 mnd	1-3 mnd	3-12 mnd	1-5 år	>5 år	Uten forfall
Fordringer på kredittinstitusjoner	10 400	10 400	0	0	0	0	0
Utlån til kunder	330 118	114 599	137 317	16 831	37 824	23 546	0
Sertifikater og obligasjoner	108 661	15 266	36 532	25 917	25 726	5 220	0
Sum eiendeler	449 179	140 265	173 849	42 749	63 551	28 765	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	4 714	4 714	0	0	0	0	0
Obligasjonsgjeld	409 821	6 006	81 387	39 996	191 988	90 443	0
Annen gjeld	899	17	274	8	551	0	50
Ansvarlig lånekapital	2 664	0	0	60	242	2 362	0
Fondsobligasjon	2 631	0	1 006	50	179	1 396	0
Sum forpliktelser	420 729	10 737	82 667	40 115	192 960	94 201	50
Finansielle derivater	21 331	2 099	-1 847	1 366	9 563	10 149	0
Netto renteeksposering	49 781	131 628	89 335	4 000	-119 846	-55 287	-50

Tabellen viser netto beløp som er gjenstand for renteregulering i de aktuelle periodene.

NOTE 31

KAPITALDEKNING OG KAPITALSTYRING

(Beløp i NOK 1 000 000)

Bankens kapital består av aksjekapital, akkumulert resultat, fondsobligasjoner og ansvarlige lån. Betyggende kapitalisering anses som nødvendig for å opprettholde AAA-ratingen og sikre effektiv markeds konkurranse. Styret vurderer kapital situasjonen løpende og vedtar de overordnede prinsippene for kapitalstyring.

Banken er underlagt kapitaldekningsregelverket og skal til enhver tid sikre et kapitalnivå som er forsvarlig i forhold til risikoprofil og markedsforhold. Målet for kapitalstyring operasjonaliseres gjennom ren kjernekapitaldekning, kjernekapitaldekning og total kapitaldekning. Bankens kapital situasjon vurderes i forhold til risiko i et 12 måneders perspektiv og langsiktige stresstester. Minimumskravet til total kapital inkludert bufferkrav er satt til 17,5 % per 31. desember 2018. Minimumskravet til ren kjernekapitaldekning inkludert bufferkrav er satt til 14,0 % fra samme dato. Bankens pilar 2 krav er satt til 1,4 % av Finanstilsynet, til sammen et krav til ren kjernekapitaldekning på 15,4 %. Minimumskravet til uvektet kjernekapitaldekning er satt til 3 % per 31. desember 2018. Kommunalbanken tilfredsstiller myndighetsfastsatte kapitalkrav per 31. desember 2018.

For å opprettholde betryggende kapitaldekning kan banken, avhengig av markedssituasjonen, redusere eller øke volumet i samlede eiendeler eller inngå en dialog med eieren om å endre bankens kapitalstruktur gjennom endret utbyttepolitikk eller aksjekapital.

Kommunalbanken er i dag godt kapitalisert, og følger utviklingen i regulatoriske krav og tilpasser sin kapitalstruktur i tråd med myndighetskravene.

Kapitaldekning	2018			2017		
	Bokført verdi	Beregningsgrunnlag	Kapitalkrav og -dekning	Bokført verdi	Beregningsgrunnlag	Kapitalkrav og -dekning
Kredittrisiko						
Stater og sentralbanker	40 934	0	0	25 181	0	0
Lokale og regionale myndigheter	328 043	61 154	4 892	335 158	57 344	4 587
<i>Herav norske kommuner</i>	303 538	61 154	4 892	283 358	57 344	4 587
Offentlig eide foretak	10 038	0	0	8 467	0	0
Multilaterale utviklingsbanker	10 854	0	0	11 249	0	0
Finansinstitusjoner	40 467	6 520	522	19 366	3 672	294
<i>Herav motpartsrisiko for derivater</i>	14 690	1 365	109	8 528	1 504	120
Engasjementer med sikkerhet i boligeiendom	33	33	3	38	38	3
Obligasjoner med fortrinnsrett	26 967	2 697	216	9 920	992	79
Øvrige engasjementer	10	10	1	12	12	1
Verdipapirisering	8	8	1	9	9	1
Tilleggskrav for CVA-risiko	180	2 255	180	184	2 302	184
Sum minimumskrav kredittrisiko	457 535	72 677	5 814	409 585	64 369	5 150
Sum minimumskrav markedsrisiko	0	0	0	0	0	0
Operasjonell risiko (Basismetode)		3 299	264		3 178	254
Minimumskrav ansvarlig kapital		75 976	6 078		67 547	5 404
Kapitaldekning			22,9 %			24,6 %
Kjernekapitaldekning			20,3 %			21,7 %
Ren kjernekapitaldekning			17,4 %			18,4 %
Uvektet kjernekapitalandel			3,6 %			3,7 %

Tilleggs kapital kan ikke utgjøre mer enn 100 prosent av kjernekapitalen. Bankens ansvarlige kapital oppfyller kravene til kapitaldekning. Bankens ansvarlige kapital består av følgende elementer:

<i>(Beløp i NOK 1 000 000)</i>	2018	2017
<i>Ren kjernekapital</i>		
Innbetalt aksjekapital	3 145	3 145
Opptjent egenkapital i form av tidligere års tilbakeholdte resultater	8 591	7 904
Andel av resultatet som inngår i ansvarlig kapital	1 496	1 429
Overfinansiering av pensjonsforpliktelser	0	0
Balanseført utsatt skattefordel*	0	0
Andre immaterielle aktiva	-116	-125
Påregnelig utbytte	-481	-443
Andre tillegg/fradrag i ren kjernekapital	609	525
Andel av nullstilte uamortiserte estimatavvik	0	0
Sum ren kjernekapital	13 244	12 436
Annen godkjent kjernekapital	2 189	2 189
Sum kjernekapital	15 433	14 625
<i>Tilleggs kapital</i>		
Ansvarlig lån	2 000	2 000
Sum tilleggs kapital	2 000	2 000
Sum ansvarlig kapital	17 433	16 625

*Kun ikke reverserende utsatt skattefordel skal trekkes fra her.

Ansvarlig kapital er beregnet i henhold til Forskrift om beregning av ansvarlig kapital for finansinstitusjoner, oppgjørssentraler og verdipapirforetak. Urealisert gevinst/tap som oppstår som følge av endringer i egen kredittverdighet omfatter gjeld stiftet gjennom utstedelse av obligasjoner og gjennom inngåelse av derivatkontrakter.

REPRESENTANTSKAPETS UTTALELSE

Til generalforsamlingen i Kommunalbanken AS.

I samsvar med § 15 i vedtektene er regnskapet for 2018 gjennomgått.

Representantskapet anbefaler at styrets forslag til resultatregnskap og balanse, samt forslag til anvendelse av overskuddet, kr 1 496 473 210, hvorav 481 000 000 utbetales i utbytte til eier og 1 015 473 210 overføres til annen egenkapital, godkjennes av generalforsamlingen.

Oslo, 3. april 2019

Representantskapet i Kommunalbanken AS

Alfred Bjørlo

REPRESENTANTSKAPETS LEDER

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Til generalforsamlingen i Kommunalbanken AS

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert årsregnskapet for Kommunalbanken AS som består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap, totalresultat, oppstilling over endringer i egenkapitalen og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettvise bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2018, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet i samsvar med de relevante etiske kravene i Norge knyttet til revisjon slik det kreves i lov og forskrift. Vi har også overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2018. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet, og vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene. Vår beskrivelse av hvordan vi revisjonsmessig håndterte hvert forhold omtalt nedenfor, er gitt på den bakgrunnen.

Vi har også oppfylt våre forpliktelser beskrevet i avsnittet *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet* når det gjelder disse forholdene. Vår revisjon omfattet følgende handlinger utformet for å håndtere vår vurdering av risiko for vesentlige feil i årsregnskapet. Resultatet av våre revisjonshandlinger, inkludert handlingene rettet mot forholdene omtalt nedenfor, utgjør grunnlaget for vår konklusjon på revisjonen av årsregnskapet.

Verdsettelse av finansielle instrumenter

Unoterte eller ikke-likvide finansielle instrumenter målt til virkelig verdi verdsettes på grunnlag av prissettingsmodeller med forutsetninger som ikke er observerbare i markedet. Verdsettelsen av disse instrumentene har derfor en høyere risiko for feil. Finansielle instrumenter av denne typen målt til virkelig verdi i balansen, omfatter eiendeler på NOK 76 391 millioner og gjeld på NOK 96 190, og de er klassifisert som nivå 3-instrumenter i verdsettelseshierarkiet. Siden de unoterte eller ikke-likvide instrumentene er vesentlige, har vi ansett verdsettelsen for å være et sentralt forhold ved revisjonen.

Vi vurderte utformingen og testet effektiviteten av interne kontroller over verdsettelsesprosessen, herunder ledelsens valg og godkjenning av forutsetninger og metodikker brukt i prissettingsmodellene. Vurderingen omfattet også ledelsens kontroll av verdsettelse utført av interne eksperter. Vi kontrollerte prissettingsmodellene mot bransjepraksis og retningslinjer for verdsettelse. Vi utførte uavhengige verdsettelse av utvalgte instrumenter og brukte eksterne kildedata når det var tilgjengelig og

sammenliknet resultatene med selskapets verdsettelse. Nivå 3-instrumenter, som er oppført til virkelig verdi i balansen, omtales i note 11 i årsregnskapet.

IT-systemer som understøtter finansiell rapportering

Kommunalbanken benytter komplekse IT-systemer i et automatisert IT-miljø og er avhengig av IT-systemene i den finansielle rapporteringen. For å sikre fullstendig og nøyaktig presentasjon av den finansielle informasjonen, er det viktig at kontroller over transaksjonsprosessering og måling er utformet og fungerer målrettet og effektivt. Tilsvarende må IT-generelle kontroller være utformet og fungere effektivt for å sikre hensiktsmessig tilgangsstyring og systemendringer. IT-systemene som understøtter finansiell rapportering er av den grunn betraktet som et sentralt forhold ved revisjonen.

Vi etablerte en forståelse for Kommunalbanken sine IT-systemer og IT-miljø av betydning for den finansielle rapporteringen. Vi evaluerte og testet automatiserte kontroller i finanssystemet herunder beregning av effektiv rente og diskontering. Videre involverte vi IT-spesialister i evaluering og testing av effektivitet og målrettethet av Kommunalbanken sine IT-generelle kontroller i rapporteringsperioden.

Øvrig informasjon

Øvrig informasjon omfatter informasjon i selskapets årsrapport bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Styret og administrerende direktør (ledelsen) er ansvarlig for den øvrige informasjonen. Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke den øvrige informasjonen, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese den øvrige informasjonen med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom den øvrige informasjonen og årsregnskapet eller kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon, er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvike selskapet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe annet realistisk alternativ.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon. Feilinformasjon kan skyldes misligheter eller feil og er å anse som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke de økonomiske beslutningene som brukerne foretar på grunnlag av årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- ▶ identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll;
- ▶ opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontrollen som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll;
- ▶ vurderer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimater og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige;
- ▶ konkluderer vi på om ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen er hensiktsmessig og, basert på innhentede revisjonsbevis, hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape betydelig tvil om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det foreligger vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet. Hvis slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, må vi modifisere vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet frem til datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapets evne til fortsatt drift ikke lenger er til stede;
- ▶ vurderer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen, tidspunktet for vår revisjonsarbeid og eventuelle vesentlige funn i vår revisjon, herunder vesentlige svakheter i den interne kontrollen som vi avdekker gjennom vårt arbeid.

Vi avgir en uttalelse til styret om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og kommuniserer med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de forholdene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av regnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse forholdene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av forholdet, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at forholdet ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene ved å gjøre dette med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at forholdet blir omtalt.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen og redegjørelsen om samfunnsansvar

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen og i redegjørelsen om samfunnsansvar om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til disponering av resultatet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendige i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering

og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokførings-skikk i Norge.

Oslo, 28. februar 2019

ERNST & YOUNG AS

Einar Hersvik
statsautorisert revisor

VEDTEKTER

Sist endret av generalforsamlingen 04. juni 2018.

KAP. I

Firma, formål, kontorkommune

§ 1 Selskapets navn er Kommunalbanken AS.

§ 2 Selskapet er en direkte videreføring av virksomheten i det statlige forvaltningsorganet Norges Kommunalbank.

Statens aksjer kan overdras til kommuner, fylkeskommuner, interkommunale selskaper og kommunale pensjonskasser. Dette vil skje i samsvar med selskapets målsetting om høyest mulig kredittverdighet.

§ 3 Selskapets formål er å yte lån til kommuner, fylkeskommuner, interkommunale selskaper og andre selskaper som utfører kommunale oppgaver enten mot kommunal garanti, statlig garanti, eller annen betryggende sikkerhet.

Selskapet kan påta seg andre oppgaver som naturlig hører sammen med selskapets virksomhet.

§ 4 Selskapets forretningskontor er i Oslo.

KAP. II

Ansvarlig kapital - aksjer

§ 5 Selskapets aksjekapital er NOK 3.144.625.000, fordelt på 3.144.625 aksjer à NOK 1.000.

§ 6 Erverv av aksjer er betinget av samtykke fra selskapets styre. Samtykke kan bare nektes når det foreligger saklig grunn.

§ 7 Den forkjøpsrett som aksjeeier har etter aksjeloven § 4-19 kan gjøres gjeldende også for aksjer som har skiftet eier.

KAP. III

Styret

§ 8 Selskapets styre skal være allsidig sammensatt og består av fra fem til ni medlemmer. Et flertall av de ansatte kan kreve at en tredel og minst to av styrets medlemmer skal være valgt av og blant de ansatte i selskapet. For disse medlemmene skal det velges personlige varamedlemmer.

De øvrige medlemmer velges av generalforsamlingen for to år av gangen, slik at minimum to er på valg hvert år, maksimum fire av de valgte medlemmer.

Styrets leder og nestleder velges av generalforsamlingen.

Valget av styrets leder, nestleder og de øvrige ikke-ansatte styremedlemmene forberedes av valgkomiteen.

§ 9 Styrets leder skal sørge for at styret avholder møter så ofte som selskapets virksomhet tilsier det, eller når et styremedlem krever det.

Styret er vedtaksført når mer enn halvparten av styrets medlemmer er til stede. Som styrets vedtak gjelder det som flertallet blant de møtende har stemt for, dog må de som stemmer for et forslag som innebærer en endring utgjøre mer enn en tredjedel av samtlige styremedlemmer. Ved stemmelikhet gjør møteleders stemme utslaget.

§ 10 Forvaltningen av selskapet hører under styret, og skal således blant annet:

1. Sørge for forsvarlig organisering av virksomheten.
2. Fastsette planer, budsjetter og retningslinjer for selskapets virksomhet og kontrollere at disse blir fulgt.
3. Holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og plikter å påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.
4. Treffe beslutninger og gi fullmakt om opptak av lån.
5. Meddele prokura og spesialfullmakter.
6. Fremlegge årsregnskap og beretning.
7. Avgi innstilling til generalforsamlingen om vedtektsendringer.
8. Ansette administrerende direktør.
9. Fastsette administrerende direktørs lønn.
10. Utarbeide erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte.
11. Føre tilsyn med den daglige ledelse og selskapets virksomhet for øvrig.

§ 11 Selskapets firma tegnes av styrets leder eller nestleder sammen med ett styremedlem eller daglig leder.

§ 12 Administrerende direktør har den daglige ledelse av selskapet og dets virksomhet i samsvar med instruks fastsatt av styret.

KAP. IV

Representantskapet

§ 13 Representantskapet består av tolv medlemmer og fem varamedlemmer. Ett medlem og ett personlig varamedlem skal velges av og blant de ansatte. De øvrige medlemmene og varamedlemmene velges av generalforsamlingen. Representantskapet bør være allsidig sammensatt, slik at de forskjellige distrikter og interessegrupper som berøres av selskapets virksomhet, så vidt mulig er representert. Medlem av styret og selskapets ledende ansatte kan ikke være medlem av representantskapet.

Representantskapets medlemmer velges for 2 år. En tredjedel av medlemmene trer ut hvert år. Minst en tredel av medlemmene er på valg hvert år. Representantskapet velger leder og nestleder blant sine medlemmer. Valgene gjelder for 1 år.

§ 14 Representantskapet sammenkalles av lederen og har møte minst en gang i året og ellers når lederen finner det nødvendig eller når det kreves av styret, eller minst to av representantskapets medlemmer. Innkallingen skal angi de saker som skal behandles.

Styret og revisor innkalles til representantskapets møter. Om ikke representantskapet for det enkelte tilfellet bestemmer noe annet, har styrets medlemmer rett til å være til stede på representantskapets møter med tale- og forslagsrett. Departementet kan delta på representantskapets møter med inntil 2 observatører.

Representantskapet er vedtaksført når minst 2/3 av medlemmene eller varamedlemmene er til stede. Er det nødvendige antall medlemmer ikke til stede, skal det innkalles til nytt representantskapsmøte. Dette er da beslutningsdyktig når mer enn halvdel av medlemmene er til stede.

Som representantskapets vedtak gjelder det som flertallet blant de

møtende har stemt for, dog må de som stemmer for vedtaket utgjøre mer enn en tredjedel av samtlige medlemmer. Ved stemmelikhet gjør møteleders stemme utslaget.

§ 15 Representantskapet skal søke å se til at selskapets formål fremmes i samsvar med lov, vedtekter og generalforsamlingens og representantskapets vedtak ved å:

1. Avgi uttalelse til generalforsamlingen om styrets forslag til resultatregnskap og balanse, og styrets forslag til anvendelse av overskudd eller dekning av tap.
2. Gjennomgå beretninger fra styret og revisor.
3. Avgi uttalelse i saker som vedkommer selskapet, og som forelegges det av styret eller som representantskapet selv finner nødvendig å behandle, og i den forbindelse ha særlig fokus på selskapets samfunnsrolle og -ansvar.

KAP. V

Valgkomiteen

§16 Valgkomiteen består av inntil tre medlemmer som velges av generalforsamlingen for en periode på to år.

§17 Valgkomiteen skal foreslå kandidater til følgende tillitsverv og funksjoner:

1. Leder og nestleder av styret
2. Øvrige styremedlemmer, bortsett fra medlemmene som velges av og blant de ansatte
3. Medlemmer av valgkomiteen

KAP. VI

Generalforsamlingen

§18 Ordinær generalforsamling avholdes innen utgangen av juni måned.

Departementet (Kommunal- og moderniseringsdepartementet) innkaller til generalforsamling der styrets medlemmer, daglig leder og selskapets revisor innkalles.

Ekstraordinær generalforsamling skal holdes når departementet, styret, eller selskapets revisor krever det.

Den ordinære generalforsamling skal:

1. Godkjenne årsregnskapet og årsberetningen, herunder anvendelse av overskudd eller dekning av underskudd og utdeling av utbytte.
2. Velge medlemmer til styret i samsvar med vedtektenes § 8.
3. Velge medlemmer til representantskapet i samsvar med vedtektenes § 13.
4. Velge medlemmer til valgkomiteen i samsvar med vedtektenes § 16
5. Velge selskapets revisor.
6. Fastsette godtgjørelse for representantskapets og styrets medlemmer, medlemmer av styrets underutvalg og selskapets revisor.
7. Behandle styrets erklæring om fastsettelse av lønn og annen godtgjørelse til ledende ansatte.
8. Behandle andre saker som er nevnt i innkallingen eller som etter lov eller vedtekter hører under generalforsamlingen.

KAP. VII Revisor

§ 19 Selskapets revisor skal være statsautorisert, og velges av generalforsamlingen etter innhenting av uttalelse fra styret.

Revisjonsberetning skal avgis minst to uker forut for det representantskapsmøte hvor regnskapet skal behandles.

KAP. VIII

§ 20 Selskapet skaffer seg utlånsmidler ved utstedelse av obligasjoner, sertifikater eller andre former for gjeldsbevis eller ved inngåelse av låneavtaler. Selskapet kan ta opp ansvarlig lånekapital og annen fremmedkapital.

Opptak av ansvarlig lånekapital og fondsobligasjonskapital skjer i henhold til vedtak i generalforsamlingen som treffes med flertall som for vedtektsendring, eller av styret i henhold til fullmakt som vedtas med slikt flertall. Fullmakten skal begrenses oppad i beløp og ikke gjelde lenger enn frem til neste års ordinære generalforsamling, og i maksimalt 18 måneder.

§ 21 Lån bevilges bare til kommuner, fylkeskommuner, interkommunale selskaper og andre selskaper som utfører kommunale oppgaver enten mot kommunal garanti, statlig garanti eller annen betryggende sikkerhet. Selskapet kan påta seg andre oppgaver som naturlig hører sammen med selskapets virksomhet.

§ 22 Styret fastsetter de til enhver tid gjeldende vilkår for utlånene.

§ 23 Selskapets kapitalisering og finansforvaltning skal være betryggende i forhold til selskapets virksomhet og forenlig med selskapets målsetning om høyest mulig kredittverdighet.

KAP. IX Årsoppgjør

§ 23 Regnskapsåret følger kalenderåret.

For hvert regnskapsår avgir styret årsregnskap og årsberetning.

Minst en måned forut for den ordinære generalforsamling skal årsregnskapet stilles til rådighet for revisor. Det reviderte årsregnskapet og årsberetningen skal gjennomgås av representantskapet før det forelegges for generalforsamlingen.

Generalforsamlingen godkjenner årsregnskapet og årsberetningen senest innen utgangen av juni måned.

Senest en uke etter at generalforsamlingen har godkjent årsregnskapet, skal styret sende det til kunngjøring.

KAP. X

Aldersgrense

§ 24 Aldersgrensen for selskapets administrerende direktør er 70 år.

KAP. XI

Vedtektsendringer

§ 25 Endringer i vedtektene må godkjennes av Kongen i den utstrekning dette er pliktig i henhold til gjeldende bestemmelser. Dersom slik godkjennelse kreves, trer vedtektene i kraft fra det tidspunkt slik godkjennelse foreligger.

TILLITSVALGTE

STYRET

- Brit Kristin Rugland, leder
- Martin Skancke, nestleder
- Nanna Egidius
- Rune Midtgaard
- Martha Takvam
- Petter Steen jr.
- Ida Espolin Johnson
- Marit Urmo Harstad, ansattes representant
- Jarle Byre, ansattes representant

VARAMEDLEMMER FOR ANSAT- TES REPRESENTANTER

- Anne Jenny Dvergsdal
- Harald Jacobsen

REPRESENTANTSKAPET

- Alfred Bjørlo, leder, ordfører i Eid kommune
- Berit Flåmo, nestleder, ordfører i Frøya kommune
- Hans Olav Syversen, tidl. stortingsrepresentant
- Arne Johansen, tidl. rådmann i Harstad kommune
- Rigmor Brøste, fylkesmann i Møre og Romsdal
- Bjørn Ropstad, ordfører i Evje og Hornnes kommune
- Ane Marie Braut Nese, ordfører i Klepp kommune
- Ida Stuberg, ordfører i Inderøy kommune
- Leif Harald Walle, rådmann i Stor-Elvdal kommune

- Tron Bamrud, fylkesrådmann i Akershus fylkeskommune
- Anne Kathrine Slungård, rådmann i Stjørdal kommune
- Terje Dalby, senior kundeansvarlig, ansattes representant

VARAMEDLEMMER

- Toril Eeg, rådmann i Færder kommune
- Hans Seierstad, tidl. ordfører i Østre Toten kommune
- Tommy Steinsvik, rådmann i Vågan kommune
- Nina Bordi Øvergaard, rådmann i Sør-Varanger kommune
- Terje Fronth-Pedersen, senior kundeansvarlig, vara ansattes vararepresentant

KOMMUNAL- OG MODER- NISERINGSDEPARTEMENT- ETS OBSERVATØRER TIL REPRESENTANTSKAPET

- Sølve Monica Steffensen, ekspedisjonssjef
- Thor Bernstrøm, avdelingsdirektør

REVISOR

Ernst & Young AS

- Einar Hersvik, statsautorisert revisor

INTERNREVISOR

Deloitte AS

- Eivind Skaug, statsautorisert revisor

STYRETS SAKSFORBEREDENDE UTVALG

Revisjonsutvalget

- Martha Takvam, leder
- Nanna Egidius
- Rune Midtgaard
- Ida Espolin Johnson

Risikoutvalget

- Martin Skancke, leder
- Martha Takvam
- Brit Kristin Rugland

Kompensasjonsutvalget

- Brit Kristin Rugland, leder
- Rune Midtgaard
- Petter Steen jr.
- Jarle Byre

GRI INDEKS

OBLIGATORISKE INDIKATORER

GRI-indikator	Beskrivelse	Plassering i rapport (sidetall)	Rapportering i indeks																		
Organisasjonsprofil																					
102-1	Navn på virksomheten	Om Kommunalbanken (8)																			
102-2	De viktigste produktene og/eller tjenestene	Om Kommunalbanken (8)																			
102-3	Lokalisering av virksomhetens hovedkontor		Haakon VII's gate 5b, 0161 Oslo																		
102-4	Antall land virksomheten opererer i		Kommunalbanken opererer i Norge																		
102-5	Eierskap og juridisk selskapsform	Om Kommunalbanken (8)																			
102-6	Beskrivelse av de markedene virksomheten opererer i	Om Kommunalbanken (8)	Kommunalbanken låner inn penger fra hele verden, og gir rimelige lån til norske kommuner og fylkeskommuner.																		
102-7	Virksomhetens størrelse og omfang	Om kommunalbanken (8) Styrets årsberetning - Organisasjon og Medarbeidere (28) Styrets årsberetning - Redegjørelse for årsregnskapet (20)																			
102-8	Totalt antall ansatte etter ansettelsestype, ansettelseskontrakt og region, fordelt på kjønn	Styrets årsberetning - Organisasjon og Medarbeidere (28)	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Kvinner</th> <th>Menn</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Fast ansatte</td> <td>31</td> <td>43</td> </tr> <tr> <td>Midlertidig ansatte</td> <td>5</td> <td>3</td> </tr> </tbody> </table> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Kvinner</th> <th>Menn</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Heltid</td> <td>31</td> <td>43</td> </tr> <tr> <td>Deltid</td> <td>5</td> <td>3</td> </tr> </tbody> </table> <p>Det gjøres ikke arbeid hos Kommunalbanken av arbeidere som ikke er ansatt.</p> <p>Ingen store variasjoner i antall ansatte.</p>		Kvinner	Menn	Fast ansatte	31	43	Midlertidig ansatte	5	3		Kvinner	Menn	Heltid	31	43	Deltid	5	3
	Kvinner	Menn																			
Fast ansatte	31	43																			
Midlertidig ansatte	5	3																			
	Kvinner	Menn																			
Heltid	31	43																			
Deltid	5	3																			

GRI-indikator	Beskrivelse	Plassering i rapport (sidetall)	Rapportering i indeks
102-9	Beskrivelse av virksomhetens leverandørkjede	Måloppnåelse 2018 - Leverandører (41) Mål for samfunnsansvar i 2019 - Leverandørkjede (48)	Kjernen i bankens leverandørkjede er bruk av tilretteleggere når vi gjør våre innlån. Videre har Kommunalbanken avtaler og gjør finansielle transaksjoner med flere finansaktører. Våre finansielle avtaler og transaksjoner er underlagt interne finansielle retningslinjer, som blant annet stiller krav til at tilretteleggere må være underlagt anti-hvitvaskingsregler. Utover dette har Kommunalbanken ordinært innkjøp av konsulenttenester og begrenset innkjøp av varer og materiell til ordinær drift.
102-10	Vesentlige endringer i løpet av rapporteringsperioden som gjelder størrelse, struktur eller eierskap	Styrets årsberetning - Virksomheten i 2018 (18)	Ingen store endringer i struktur, eierforhold og bemanning.
102-11	Beskrivelse av om og hvordan man anvender «føre var»-prinsippet i virksomheten		Kommunalbanken søker å redusere negativ miljøbelastning gjennom ordinær drift ved å være sertifisert Miljøfyrtårn og ved våre grønne utlån, men har ikke vesentlig risiko knyttet til ukjente miljøkonsekvenser knyttet til driften eller utlån. Kommunalbanken følger retningslinjene til Global Compact, inkludert «føre var prinsippet» (prinsipp 7).
102-12	Eksterne initiativer eller prinsipper for det økonomiske, miljø- eller samfunnsmessige området som virksomheten støtter eller har gitt sin tilslutning til	Mål for Samfunnsansvar i 2019 - Grønn Finans (41, 42)	
102-13	Medlemskap i bransjeorganisasjoner eller andre sammenslutninger, og nasjonale/internasjonale lobbyorganisasjoner	Mål for Samfunnsansvar i 2019 - Grønn Finans (41, 42)	

Strategi og analyse

102-14	Uttalelse fra administrerende direktør	Administrerende direktørs forord (7)
--------	--	--------------------------------------

Etikk og integritet

102-16	Virksomhetens verdier, prinsipper, standarder og normer for adferd	Etiske retningslinjer: https://www.kommunalbanken.no/no/samfunnsansvar/etikk Mål for samfunnsansvar i 2019 - Etikk (48)
--------	--	--

Styring

GRI-indikator	Beskrivelse	Plassering i rapport (sidetall)	Rapportering i indeks
102-18	Virksomhetens styringsstruktur, herunder øverste myndighet og komiteer som er ansvarlige for beslutninger om økonomiske, miljømessige og samfunnsmessige temaer	Hvordan vi jobber med samfunnsansvar (34)	
Interessentdialog			
102-40	Interessentgrupper som virksomheten er i dialog med	Interessentliste (36, 37)	
102-41	Prosent av medarbeidere som er dekket av kollektive tariffavtaler	Organisasjon og medarbeidere (28)	Alle medarbeidere er omfattet av tariffavtalen
102-42	Beskrivelse av hvordan virksomheten velger relevante interessenter	Hvordan vi jobber med samfunnsansvar (34, 35)	
102-43	Tilnærming til interessentsamarbeid, inkludert hvor ofte interessentene involveres fordelt på type og interessentgruppe	Hvordan vi jobber med samfunnsansvar (34, 35) Interessentliste (36, 37)	
102-44	Viktige temaer og spørsmål som er blitt tatt opp gjennom dialog med interessenter og virksomhetens respons	Interessentliste (36, 37)	
Praksis for rapportering			
102-45	Oversikt over alle enhetene som omfattes av virksomhetens årsregnskap eller tilsvarende dokumenter		Kommunalbanken AS
102-46	Beskrivelse av prosess for å definere rapportens innhold og avgrensninger samt implementering av rapporteringsprinsippene	Hvordan vi jobber med samfunnsansvar (34) Vesentlighetsanalyse (38)	
102-47	Oversikt over alle temaer som er kategorisert som vesentlige	Vesentlighetsanalyse (38)	
102-48	Endring av historiske data fra tidligere rapporter		Ingen endringer
102-49	Vesentlige endringer fra forrige rapport (innholdets omfang, avgrensning av rapporten eller målemetoder)		Ingen endringer
102-50	Rapporteringsperiode		2018
102-51	Dato for utgivelse av forrige rapport		01.03.2017
102-52	Rapporteringsfrekvens		Årlig

GRI-indikator	Beskrivelse	Plassering i rapport (sidetall)	Rapportering i indeks
102-53	Kontaktperson for spørsmål vedrørende rapporten eller innholdet		TOR OLE STEINSLAND Direktør for kommunikasjon og samfunnskontakt Mobil: +47 98 24 70 16 tost@kommunalbanken.no
102-54	Rapporteringsnivå		Denne rapporten er utarbeidet i samsvar med GRI standarden: Core option.
102-55	GRI-indeks		Årsrapport 2018, side 103-108
102-56	Gjeldende praksis for ekstern verifikasjon av rapporteringen		Denne rapporten er ikke eksternt verifisert

SPESIFIKK INFORMASJON

GRI-indikator	Beskrivelse	Plassering i rapport (sidetall)	Rapportering direkte i indeks
Etikk og anti-korrupsjon			
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema	Mål for samfunnsansvar i 2019 - Etikk (48) Mål for samfunnsansvar i 2019 - Kunnskapsdeling og ansvarlig kreditt (45)	
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema	Mål for samfunnsansvar i 2019 - Etikk (48) Mål for samfunnsansvar i 2019 - Kunnskapsdeling og ansvarlig kreditt (45)	
103-3	Evaluerings av styringssystemet	Mål for samfunnsansvar i 2019 - Etikk (48) Mål for samfunnsansvar i 2019 - Kunnskapsdeling og ansvarlig kreditt (45)	
205-2	Kommunikasjon og opplæring om policyer og prosedyrer knyttet til anti-korrupsjon	Mål for samfunnsansvar i 2019 - Etikk (48)	Delvis rapportert. KBN jobber med å få på plass full rapportering i 2019.
205-3	Bekreftede tilfeller av korrupsjon og korrigerende tiltak	Måloppnåelse 2018 - Leverandører (41)	Ingen bekreftede tilfeller.

GRI-indikator	Beskrivelse	Plassering i rapport (sidetall)	Rapportering direkte i indeks																																																	
Mangfold og likestilling																																																				
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema	Mål for samfunnsansvar i 2019 - Mangfold og Likestilling (46, 47)																																																		
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema	Mål for samfunnsansvar i 2019 - Mangfold og Likestilling (46, 47)																																																		
103-3	Evaluering av styringssystemet	Mål for samfunnsansvar i 2019 - Mangfold og Likestilling (46, 47)																																																		
405-1	Mangfold og likestilling i styrende organer og ulike ansattkategorier	Mål for samfunnsansvar i 2019 - Mangfold og Likestilling (46, 47)	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Kvinner</th> <th>Menn</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ledergruppe</td> <td>4</td> <td>7</td> </tr> <tr> <td>Andre ledere</td> <td>4</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>Vanlig ansatte</td> <td>28</td> <td>36</td> </tr> </tbody> </table> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>30 og under</th> <th>30 - 50</th> <th>50 +</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ledergruppe</td> <td></td> <td>6</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>Andre ledere</td> <td></td> <td>6</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Vanlig ansatte</td> <td>16</td> <td>35</td> <td>13</td> </tr> </tbody> </table> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Kvinner</th> <th>Menn</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Stab/støtte</td> <td>30</td> <td>33</td> </tr> <tr> <td>Kjerne (innlån, utlån, treasury)</td> <td>6</td> <td>13</td> </tr> </tbody> </table> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>30 og under</th> <th>30 - 50</th> <th>50 +</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Stab/støtte</td> <td>13</td> <td>34</td> <td>16</td> </tr> <tr> <td>Kjerne (innlån, utlån, treasury)</td> <td>3</td> <td>13</td> <td>3</td> </tr> </tbody> </table>		Kvinner	Menn	Ledergruppe	4	7	Andre ledere	4	4	Vanlig ansatte	28	36		30 og under	30 - 50	50 +	Ledergruppe		6	4	Andre ledere		6	2	Vanlig ansatte	16	35	13		Kvinner	Menn	Stab/støtte	30	33	Kjerne (innlån, utlån, treasury)	6	13		30 og under	30 - 50	50 +	Stab/støtte	13	34	16	Kjerne (innlån, utlån, treasury)	3	13	3
	Kvinner	Menn																																																		
Ledergruppe	4	7																																																		
Andre ledere	4	4																																																		
Vanlig ansatte	28	36																																																		
	30 og under	30 - 50	50 +																																																	
Ledergruppe		6	4																																																	
Andre ledere		6	2																																																	
Vanlig ansatte	16	35	13																																																	
	Kvinner	Menn																																																		
Stab/støtte	30	33																																																		
Kjerne (innlån, utlån, treasury)	6	13																																																		
	30 og under	30 - 50	50 +																																																	
Stab/støtte	13	34	16																																																	
Kjerne (innlån, utlån, treasury)	3	13	3																																																	
405-2	Lønnsforskjeller mellom menn og kvinner	Mål for samfunnsansvar i 2019 - Mangfold og Likestilling (46, 47)	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Ratio Kvinner : Menn</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Stab/støtte</td> <td>0,96</td> </tr> <tr> <td>Kjerne (innlån, utlån, treasury)</td> <td>0,74</td> </tr> </tbody> </table> <p>Beregningene ekskluderer studenter.</p>		Ratio Kvinner : Menn	Stab/støtte	0,96	Kjerne (innlån, utlån, treasury)	0,74																																											
	Ratio Kvinner : Menn																																																			
Stab/støtte	0,96																																																			
Kjerne (innlån, utlån, treasury)	0,74																																																			
419-1	Bøter og sanksjoner for brudd på lover om samfunnsmessige forhold		Kommunalbanken har ikke identifisert manglende intern etterlevelse av norsk eller internasjonalt regelverk.																																																	
Ansvarlig kreditt																																																				
103-1	Beskrivelse og avgrensning for vesentlig(e) tema	<p>Styrets Årsberetning - Utlån (22)</p> <p>Måloppnåelse 2018 - Grønn finans, Kunnskapsdeling og ansvarlig kreditt (39)</p> <p>Mål for samfunnsansvar i 2019 - Grønn finans, Kunnskapsdeling og ansvarlig kreditt (43, 45, 46)</p>																																																		

GRI-indikator	Beskrivelse	Plassering i rapport (sidetall)	Rapportering direkte i indeks
103-2	Beskrivelse av styringssystemet som dekker vesentlig(e) tema	Styrets Årsberetning - Utlån (22) Måloppnåelse 2018 - Grønn finans, Kunnskapsdeling og ansvarlig kreditt (39) Mål for samfunnsansvar i 2019 - Grønn finans, Kunnskapsdeling og ansvarlig kreditt (43, 45, 46)	
103-3	Evaluering av styringssystemet	Styrets Årsberetning - Utlån (22) Måloppnåelse 2018 - Grønn finans, Kunnskapsdeling og ansvarlig kreditt (39) Mål for samfunnsansvar i 2019 - Grønn finans, Kunnskapsdeling og ansvarlig kreditt (43, 45, 46)	
FS8	Pengeverdien av produkter og tjenester som bidrar til positive miljøeffekter	Styrets Årsberetning - Utlån (22) Grønn finans (44)	

ÅPEN | ANSVARLIG | TETT PÅ

Kommunalbanken AS
Postboks 1210 Vika
0110 Oslo

Telefon: 2150 2000
E-post: post@kommunalbanken.no
Internett: kommunalbanken.no

Besøksadresse:
Haakon VIIIs gate 5b
0161 Oslo